

Strasbourg, 4 June 2009

ACFC/SR/III(2009)007
/Hungarian version/

**THIRD REPORT SUBMITTED BY HUNGARY
PURSUANT TO ARTICLE 25, PARAGRAPH 1
OF THE FRAMEWORK CONVENTION FOR
THE PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES**

(Received on 4 June 2009)

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG

HARMADIK JELENTÉSE

az Európa Tanács
Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló Keretegyezményének
végrehajtásáról

Budapest, 2009.

TARTALOM

BEVEZETŐ.....	3
I. INTÉZKEDÉSEK A KERETEGYEZMÉNY MAGYARORSZÁGI VÉGREHAJTÁSÁT MONITOROZÓ MÁSODIK KÖR EREDMÉNYEINEK UTÓKÖVETÉSÉRE	9
<i>A kisebbségeket közvetlenül érintő feladatokat ellátó kormányzati szervek.....</i>	<i>9</i>
<i>A Keretegyezmény dokumentumainak megismerését szolgáló intézkedések.....</i>	<i>10</i>
<i>A kisebbségek bevonása a kormányzati politika alakításába.....</i>	<i>15</i>
<i>A kisebbségi törvény módosítása</i>	<i>18</i>
<i>A kisebbségek participációs jogainak kérdései.....</i>	<i>19</i>
<i>A Nyelvi Karta kiterjesztése a romani és a beás nyelvre</i>	<i>20</i>
<i>Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló rendelkezések.....</i>	<i>20</i>
<i>Kisebbségi oktatás</i>	<i>22</i>
<i>Az oktatási szegregáció és diszkrimináció tilalmát előíró jogszabályi változások</i>	<i>25</i>
<i>A romákkal kapcsolatos kormányzati munka további jogszabályi változásai.....</i>	<i>27</i>
<i>A romák társadalmi integrációját szolgáló intézkedések.....</i>	<i>28</i>
<i>Roma integrációs programok az oktatásban.....</i>	<i>39</i>
<i>A kisebbségek médiajogainak érvényesülése</i>	<i>43</i>
II. A KERETEGYEZMÉNY VÉGREHAJTÁSÁNAK JAVÍTÁSÁRA HOZOTT TOVÁBBI INTÉZKEDÉSEK.....	47
<i>1. cikk.....</i>	<i>47</i>
<i>2. cikk.....</i>	<i>48</i>
<i>3. cikk.....</i>	<i>50</i>
<i>4. cikk.....</i>	<i>53</i>
<i>5. cikk.....</i>	<i>56</i>
<i>6. cikk.....</i>	<i>64</i>
<i>7. cikk.....</i>	<i>72</i>
<i>8. cikk.....</i>	<i>74</i>
<i>9. cikk.....</i>	<i>77</i>
<i>10. cikk.....</i>	<i>83</i>
<i>11. cikk.....</i>	<i>86</i>
<i>12. cikk.....</i>	<i>88</i>
<i>13. cikk.....</i>	<i>93</i>
<i>14. cikk.....</i>	<i>96</i>
<i>15. cikk.....</i>	<i>99</i>
<i>16. cikk.....</i>	<i>107</i>
<i>17. cikk.....</i>	<i>108</i>
<i>18. cikk.....</i>	<i>108</i>
<i>19. cikk.....</i>	<i>111</i>
<i>20–23. cikk.....</i>	<i>111</i>
<i>30. cikk.....</i>	<i>111</i>
MELLÉKLET	112
<i>1.) A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló, többször módosított 1949. évi XX. törvény.....</i>	<i>112</i>
<i>2.) A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló, többször módosított 1993. évi LXXVII. törvény.....</i>	<i>112</i>
<i>3.) A kisebbségi önkormányzati képviselők választásáról, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségekre vonatkozó egyes törvények módosításáról szóló 2005. évi CXIV. törvény.....</i>	<i>112</i>
<i>4.) Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény</i>	<i>112</i>
<i>5.) Az Egyenlő Bánásmód Hatóságról és eljárásának részletes szabályairól szóló 362/2004. (XII. 26.) Kormányrendelet.....</i>	<i>112</i>

BEVEZETŐ

A Magyar Köztársaság az Európa Tanács Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló Keretegyezménye (a továbbiakban: Keretegyezmény) első aláírói közé tartozik, megerősítő okiratát 1995. szeptember 25-én helyezte letétbe. A Keretegyezményt a Magyar Köztársaság Országgyűlése (a továbbiakban: Országgyűlés) a 81/1995. (VII. 6.) OGY határozatával erősítette meg és az 1999. évi XXXIV. törvényben hirdette ki.

Magyarország ez idáig két alkalommal, 1999-ben és 2004-ben terjesztette be az Európa Tanács (a továbbiakban: ET) részére a Keretegyezményben megfogalmazott elvek megvalósítását célzó törvényhozási gyakorlatáról, a magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségek érdekében tett intézkedésekről szóló országjelentést. A legutóbbi, az 1999 és 2004 közötti időszakot értékelő országjelentést (a továbbiakban: második országjelentés) a Magyar Köztársaság Kormányának (a továbbiakban: Kormány) képviselője a 1010/2004. (II. 26.) Kormányhatározat alapján 2004. május 7-én adta át az Európa Tanács főtitkárnak.

A Keretegyezmény Tanácsadó Bizottsága (a továbbiakban: Tanácsadó Bizottság) 2004. szeptember 20–24. között Magyarországon vizsgálta a Keretegyezményben foglaltak megvalósulását. A Tanácsadó Bizottság 2004. december 9-én fogadta el az ACFC/OP/II(2004)003E jelzésű dokumentumot, melyben a második országjelentés és a helyszíni monitorozás alapján összegezte Magyarország kisebbségpolitikájáról kialakított szakértői véleményét (a továbbiakban: Tanácsadó Bizottság véleménye).

Az ET Miniszteri Bizottsága (a továbbiakban: Miniszteri Bizottság), megvizsgálva a Tanácsadó Bizottság véleményét és a magyar Kormány részéről megfogalmazott kiegészítéseket, valamint a más kormányok által tett észrevételeket, 2005. december 15-én a ResCMN(2005)10 számú határozatában (a továbbiakban: Miniszteri Bizottság határozata) rögzítette a Keretegyezmény magyarországi végrehajtásával kapcsolatos állásfoglalását, és megfogalmazta a kérdéskörrel kapcsolatos ajánlásait.

A Keretegyezmény szerinti kötelezettségek magyarországi végrehajtásának helyzetéről összeállított, itt közreadott harmadik országjelentés (a továbbiakban: országjelentés) a 2004. február 1-jével kezdődő és az országjelentés Kormány általi elfogadásáig terjedő időszak (a továbbiakban: beszámolási időszak) kisebbségpolitikai eseményeiről számol be.

Az országjelentést a Tanácsadó Bizottság által kidolgozott és a Miniszteri Bizottság által 2008. június 11-én elfogadott iránymutatás alapján állítottuk össze.

A Tanácsadó Bizottság iránymutatásának megfelelően az országjelentés összeállítása során kikértük a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény (a továbbiakban: kisebbségi törvény) hatálya alá tartozó nemzeti és etnikai kisebbségek (a továbbiakban: kisebbség) országos önkormányzatainak véleményét.

Az országjelentésnek a lehető legszélesebb körben történő dokumentálása érdekében számos további nem kormányzati intézményt és civil szervezetet is megkerestünk. Ezen intézményeknek és szervezeteknek a Keretegyezmény egyes rendelkezései magyarországi végrehajtásához kötődő munkájáról, az általuk adott értékelésekről részletesen szólunk.

* * *

Magyarország az itt értékelt beszámolási időszakban vált az Európai Unió (EU) teljes jogú tagjává.

A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint Magyarország lakosságának száma 2004-ben 10 116 742 fő volt, amely 2008. január 1-jére 10 045 401 főre csökkent. A beszámolási időszak éveiben a születéskor várható élettartam a férfiaknál 68,6 évről 69,2 évre, míg a nőknél 76,9 évről 77,3 évre emelkedett. A KSH előzetes adatai alapján a 2009. január 1-jére vonatkozó népességszám 10 031 000 fő.

Az éves infláció a 2004. évi 6,8%-ról 2005-ben 3,6%-ra mérséklődött, majd a 2006. évi kismértékű (3,9%-os) emelkedést 2007-ben jelentősebb (8,0%-os) növekedés követte. A fogyasztói árak színvonalának növekedése 2008 első hónapjaiban, májusig 6,6 és 7% közötti szinten mozgott, majd folyamatosan 3,5%-ra lassult decemberre, így éves szinten 2008-ban 6,1%-kal haladta meg az előző évit.

A bruttó hazai termék (GDP) értéke a beszámolási időszak elején 20 695,4 milliárd forint volt, 2007-re 25 419,2 milliárd forintra nőtt.

A 2006. évi statisztikai adatok szerint az egy főre eső GDP vásárlóerő-paritáson számolva 15 281 euró volt. 2006-ban az ország bruttó hozzáadott értékének 65,8%-a származott a szolgáltatásokból, 30,1%-a az ipari termelésből, 4,1%-a pedig a mezőgazdaságból. A foglalkoztatottak 5,5%-a dolgozott a mezőgazdaságban, 33,3%-a az iparban és 61,2%-a a szolgáltatási szektorban. A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint a munkanélküliek száma 2004-ben 253 ezer volt, 2008. július–augusztus hónapokban pedig 317 ezer munkanélkülit regisztráltak. A munkanélküliségi ráta az országjelentés elkészítésekor 7,5%-os átlagot mutatott.

A forint/euró árfolyam alakulását tekintve 2005 elején 245,1 forint volt 1 euró, 2008. november 20-án pedig 1 euró középárfolyama 272,03 forint volt.

* * *

Magyarország parlamentáris demokrácia. A legutóbbi, a 2006-os választásokon öt párt került az Országgyűlésbe. A megalakult Kormány a Magyar Szocialista Párt, valamint a Szabad Demokraták Szövetsége 2002-ben létrehozott koalícióján alapult. 2008 májusától a Magyar Szocialista Párt egyedül kormányoz.

A beszámolási időszakban történt kormányzati szerkezetátalakítás több, a Keretegyezményben foglaltak megvalósításában részt vevő minisztériumot is érintett.

A korábbi Belügyminisztérium (BM) feladatait 2006 júniusától az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium és az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium (IRM) – utóbbi korábban Igazságügyi Minisztérium (IM) – vette át. Az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium jogutódja 2008 májusától az Önkormányzati Minisztérium (ÖM).

Az ÖM többek között a helyi önkormányzatokért, a választójogi és népszavazási szabályozásért, a választások és népszavazások lebonyolításáért, a közigazgatás-szervezésért felelős szaktárca.

Az IRM látja el többek között a magyar állampolgársággal, az anyakönyvvvel, a külföldiek beutazásával és tartózkodásával, a menedékjoggal kapcsolatos feladatokat.

Ennek megfelelően az igazságügyi és rendészeti miniszter alárendeltségébe került a rendőrség, a határőrség és a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal.

A 2006-os parlamenti ciklusváltás óta a korábbi Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium és a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium kompetenciái a Szociális és Munkaügyi Minisztérium (SzMM) feladatkörébe kerültek.

A közoktatással és a közművelődéssel kapcsolatos kormányzati feladatokat a korábbi Oktatási Minisztérium és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma 2006-ban történt összevonásával az Oktatási és Kulturális Minisztérium (OKM) látja el.

A Gazdasági és Közlekedési Minisztérium 2006 júniusában átvette az Informatikai és Hírközlési Minisztérium feladatait. A 2008 májusában megvalósított szerkezetátalakítást követően két jogutód szaktárca, a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium és a Közlekedési, Hírközlési és Energiaügyi Minisztérium alakult.

A Magyar Köztársaság közigazgatási rendszere 3152 településre, 19 megyére és a fővárosra, Budapestre tagolódik. A fővárosi önkormányzati rendszer kétszintű, a 23 önálló kerület mellett a Fővárosi Önkormányzat fogja össze a város közigazgatását.

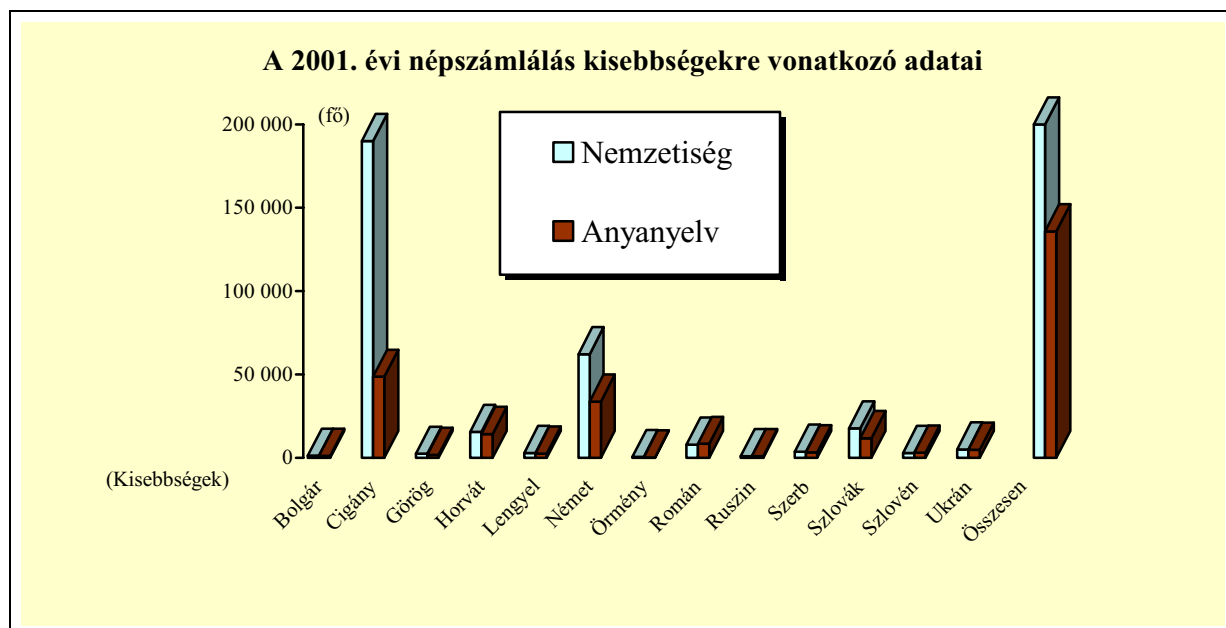
* * *

Magyarországon teljes körű népszámlálást legutoljára 2001-ben tartottak. Ekkor az ország lakóinak száma 10 198 315 fő volt.

2001. évi népszámlálás kisebbségekre vonatkozó adatai		
	Nemzetiség	Anyanyelv
Bolgár	1 358	1 299
Cigány	190 046	48 685
Görög	2 509	1 921
Horvát	15 620	14 345
Lengyel	2 962	2 580
Német	62 233	33 792
Örmény	620	294
Román	7 995	8 482
Ruszin	1 098	1 113
Szerb	3 816	3 388
Szlovák	17 693	11 817
Szlovén	3 040	3 187
Ukrán	5 070	4 885
Összesen	314 060	135 788

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

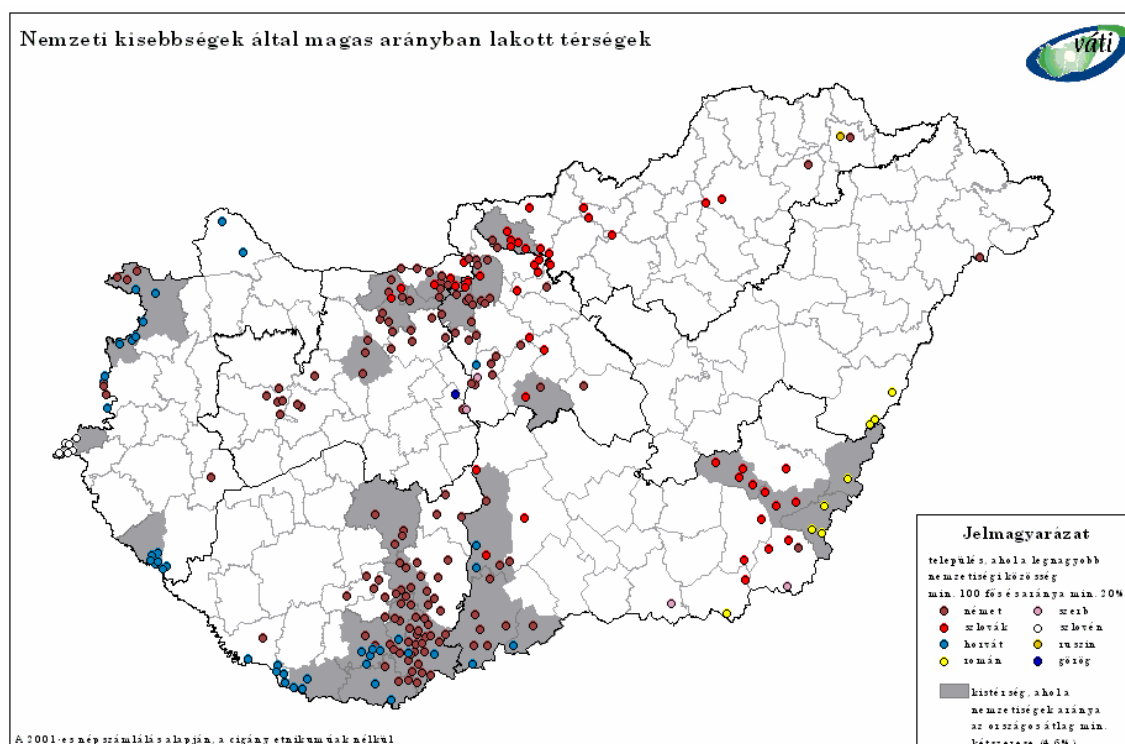
A 2001. évi népszámlálás során az ország lakóinak 92,3%-a vallotta magát magyarnak, a romák aránya 1,9%, egyéb, illetve nemzeti hovatartozásáról nem nyilatkozott 5,8%.

Grafika: MeH Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztály

A népszámlálási kérdőív nem tartalmazta a válaszadó nevét, személyi adatait, s így módon a válaszadók minden esetben megőrizhették anonimitásukat. A nemzetiségi hovatartozást érintő kérdésekre nem volt kötelező a válaszadás. (A kisebbségekre vonatkozó, a legutóbbi teljes körű népszámlálás adatairól a második országjelentésben adtunk részletes tájékoztatást. A második országjelentés tartalmazza a kisebbségi népesség korfájára, iskolázottsági, foglalkoztatási, területi elhelyezkedésére vonatkozó adatokat, a kisebbségenkénti felsorolásban közzétett táblázatokat.)

A magyarországi kisebbségek által nagyobb arányban lakott térségeket az alábbi térkép mutatja:

A Magyar Köztársaság Alkotmánya szerint a nemzeti és etnikai kisebbségek Magyarországon részesei a nép hatalmának, államalkotó tényezők. Az Alkotmány védelemben részesíti a nemzeti és etnikai kisebbségeket, biztosítja az egyéni és kollektív részvételüket a közéletben, saját kultúrájuk ápolását, anyanyelvük használatát, az anyanyelvű oktatást, a saját nyelven való névhasználat jogát. A kisebbségek alkotmányos joga, hogy – kollektív jogaik gyakorlása érdekében – választott önkormányzatokat hozzanak létre. A kisebbségi önkormányzatok a kulturális autonómia valós hatáskörrel felruházott intézményei.

Magyarországon az 1990-es évektől a kisebbségek önszerveződését, identitásának megőrzését, nyelvének átörökítését szolgáló intézkedések meghozatalára került sor. Ezek sorában kiemelkedő jelentősége van a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény megszületésének (1993). Ez a jogszabály határozza meg a Magyar Köztársaság kisebbségpolitikájának alapelveit, intézményeit és kereteit. Tekintettel arra, hogy szövegében kiemelt fontosságot kaptak a kisebbségek nyelvi jogai, ez a törvény tekinthető a kisebbségi nyelvekkel kapcsolatos politika első rendszerbe foglalásának. A kisebbségi törvény rögzíti, hogy a Magyarországon élő kisebbségek nyelve, kultúrája, hagyományai különleges értékek, melyek megőrzése és gyarapítása nemcsak a kisebbségek alapvető joga, hanem a magyar nemzet, végső soron pedig az államok és nemzetek közösségének érdeke is.

A kisebbségi törvény szerint nemzeti és etnikai kisebbség minden olyan, a Magyar Köztársaság területén legalább egy évszázada honos népcsoport, amely az állam lakossága körében számszerű kisebbségben van, tagjai magyar állampolgárok és a lakosság többi részétől saját nyelve, kultúrája és hagyományai különböztetik meg, egyben olyan összetartozás-tudatról tesz bizonyosságot, amely mindezek megőrzésére, történelmileg kialakult közösségeik érdekeinek kifejezésére és védelmére irányul.

A kisebbségi törvény értelmében Magyarországon honos népcsoportnak minősül (a magyar abc sorrendjében felsorolva): *a bolgár, a cigány, a görög, a horvát, a lengyel, a német, az örmény, a román, a ruszin, a szerb, a szlovák, a szlovén és az ukrán népcsoport.*

A kisebbségi törvény rendelkezései szerint a kisebbségi nyelvi jogok alanya nem csupán az egyén, hanem a kisebbségi közösség is. Egyéni és közösségi jogként kerül megfogalmazásra az anyanyelv használatának joga a közélet valamennyi területén, a kisebbségi nyelvű, vagy kisebbségi nyelvi oktatásában való részvétel joga, a kisebbségi kultúra ápolásának, átörökítésének és fejlesztésének joga, valamint az anyanemzettel való kapcsolattartás lehetősége. A Magyar Köztársaságban mind a jogszabályi alap, mind a finanszírozási rendszer biztosított ahhoz, hogy a nemzeti és etnikai kisebbségek éljenek a kulturális autonómia lehetőségével, és saját maguk igazgassák intézményeiket.

A kisebbségi törvény 2005-ben történt módosítása bővítette a sajátos kisebbségi jogok körét, pontosította, és szabályozta a kisebbségi kulturális autonómia intézményrendszerének kereteit. (A kisebbségi törvény módosításáról lentebb részletes tájékoztatást adunk.)

Az elmúlt 15 év során Magyarországon kiépült a kisebbségek helyi, területi (megyei/fővárosi) és országos önkormányzati rendszere. A kisebbségi önkormányzatok jelentős szerepet játszanak a közösségek önszerveződésében, a participációs jogok gyakorlati érvényesítésében, a kisebbségek kulturális autonómiájának kiteljesítésében.

Az országos kisebbségi önkormányzatok állandó tárgyalópartnerei a Kormánynak, véleményt mondhatnak valamennyi, a kisebbségeket érintő döntésről, és résztvevői a szomszédos országok vezetőivel kormányzati szinten folyó tárgyalásoknak, delegálják a kisebbségi vegyesbizottságok egyes tagjait. Az országos önkormányzatok kisebbségi oktatási és kulturális intézmények fenntartói, amelyhez a forrásokat a költségvetés biztosítja.

A Magyar Köztársaság a Keretegyezményhez való csatlakozásával azonos módon, az első között írta alá az ET Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartáját (a továbbiakban: Nyelvi Karta). A jelen országjelentésben érintett időszakban Magyarország két alkalommal is beszámolt az ET részére a Nyelvi Karta végrehajtásáról.

Az Európa Tanács kisebbségvédelmi dokumentumai vizsgálata kapcsán elmondható, hogy Magyarország belső jogrendszere számos területen szélesebb körű jogokat biztosít a kisebbségek számára, mint maga a Keretegyezmény vagy a Nyelvi Karta.

* * *

Az országjelentés tartalmazza a beszámolási időszakot érintő, a Keretegyezményben foglaltak magyarországi végrehajtásával kapcsolatos valamennyi fontosabb intézkedés, változás leírását. Kiemelt figyelmet fordítottunk a Miniszteri Bizottság határozatában megfogalmazott ajánlások és a Tanácsadó Bizottság részletesen kimunkált véleményében tett javaslatok megvalósulásának értékelésére. Ugyanakkor nem tértünk ki az első és a második országjelentésben taglalt, a magyarországi kisebbségekkel kapcsolatos politikát alapvetően meghatározó, a korábbi országjelentések véglegesítéséig már kimunkált törvényi keretek újbóli bemutatására vagy a kisebbségek történelmileg kialakult magyarországi helyzetének leírására.

Az országjelentés struktúráját a Tanácsadó Bizottság iránymutatása szerint alakítottuk ki.

Az I. fejezetében a Keretegyezmény magyarországi végrehajtását monitorozó második kör eredményeinek utókövetését szolgáló intézkedésekről számolunk be. Itt adunk tájékoztatást a kisebbségpolitikai feladatok megvalósításában közvetlenül érintett kormányzati szervekről, az Európa Tanács kisebbségvédelmi dokumentumainak ismertetése érdekében végzett munkáról, a nem kormányzati szervezeteknek és intézményeknek a Keretegyezmény végrehajtásába történő bevonásának folyamatáról, eredményeiről. Ugyancsak az I. fejezetben szólunk a Tanácsadó Bizottság véleményében a „Főbb megállapítások” fejezetben szerepeltetett kérdéseket érintő jogszabályi változásokról, kormányzati intézkedésekről.

Az országjelentés II. fejezetében a Keretegyezmény alapján, cikkről-cikkre haladva adunk további információkat a beszámolási időszakot érintő további intézkedésekről, eseményekről.

I. INTÉZKEDÉSEK A KERETEGYEZMÉNY MAGYARORSZÁGI VÉGREHAJTÁSÁT MONITOROZÓ MÁSODIK KÖR EREDMÉNYEINEK UTÓKÖVETÉSÉRE

Magyarország számos lépést tett a Keretegyezményben foglaltak végrehajtásának javítása érdekében. E folyamat része volt több fontos jogszabályi és gyakorlati változás, mely a hatóságok és a kisebbségek közötti folyamatos konstruktív párbeszéd eredményeként juthatott érvényre.

A kisebbségeket közvetlenül érintő feladatokat ellátó kormányzati szervek

A Keretegyezmény magyarországi végrehajtását monitorozó második kör eredményeinek utókövetését szolgáló intézkedések megvalósításában, valamint a Miniszteri Bizottság határozatában és Tanácsadó Bizottság véleményében megfogalmazott ajánlások végrehajtásában közvetlenül részt vevő kormányzati szervezetekről az alábbiak szerint adunk tájékoztatást.

(1) Az itt értékelt, a 2004. február 1-jén kezdődő beszámolási időszak elején a kormányzati kisebbségpolitikai feladatok koordinálását a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal (NEKH) végezte. A 2006-os választásokat követően, a kormányzati szerkezetátalakítás során – a 363/2006. (XII. 28.) Korm. rendelet rendelkezései szerint – a NEKH 2007. január 31-én megszűnt. A magyarországi kisebbségekkel kapcsolatos kormányzati feladatok irányítása 2007. február 1-jétől a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter hatáskörébe került. A Miniszterelnöki Hivatalban (MeH) Kisebbség- és Nemzetpolitikai Szakállamtitkárság alakult, melynek feladata a szakterület feladatainak kormányzati szintű koordinálása.

A MeH Kisebbség- és Nemzetpolitikai Szakállamtitkárságát vezető szakállamtitkár irányítása mellett Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztály működik, amely ellátja mindazokat a feladatokat, melyeket korábban a NEKH végzett, kiemelt figyelemmel a kisebbségek esélyegyenlőségének megteremtésére, a kulturális autonómia kiépítésének elősegítésére, valamint a magyarországi kisebbségpolitikai célok megvalósítását szolgáló európai uniós fejlesztési források hatékony bevonására.

Az OKM-ben a Nemzetiségi Főosztály koordinálja a kisebbségi oktatással összefüggő kormányzati feladatokat. A kisebbségek kulturális tevékenységét érintő kormányzati munkát a tárca Esélyegyenlőségi Főigazgatósága fogja össze, a kisebbségi színházak működésével összefüggő szakminisztériumi feladatokat pedig a Művészeti Főosztály látja el. A minisztériumban működik az Egyházi Kapcsolatok Titkársága is.

(2) A roma kisebbség sajátos problémáira való tekintettel, a kormányzati struktúrában speciálisan e kérdéskörrel foglalkozó szervezeti egységeket találunk.

A jelen beszámolási időszak elején a Miniszterelnöki Hivatalban roma ügyekért felelős politikai államtitkár, az oktatási, a kulturális és a gazdasági szaktárcánál pedig miniszteri biztosok koordinálták a cigányság társadalmi integrációjának előmozdítását, életkörülményeinek javítását szolgáló feladatokat.

A 2006-os kormányalakítást követően az SzMM-ben esélyegyenlőségi szakállamtitkár irányítja a roma integrációs feladatok végrehajtását. A szaktárcánál Roma Integrációs Főosztály jött létre, amely kiemelt szerepet kapott a társadalmi esélyegyenlőség előmozdítása

terén. E szaktárca koordinálja a munka világával is összefüggő hátrányos helyzetek kiegyenlítését segítő kormányzati feladatokat. A minisztérium figyelmet fordít a roma népesség munkaerő-piaci esélyeinek növelésére, működteti a roma fiatalok tanulmányi ösztöndíjrendszerét, együttműködik a roma jogvédő és érdekvédő szervezetekkel.

A Magyar Köztársaság miniszterelnöke a Cigányügyi Tárcaközi Bizottság létrehozásáról szóló 2058/2008. (V. 14.) Korm. határozat alapján 2008 májusában miniszterelnöki megbízottat nevezett ki a romákkal kapcsolatos állami feladatok összehangolására. A roma miniszterelnöki megbízott a kormányzó párt parlamenti frakciójának tagja, cigány kisebbségi önkormányzati vezető. Az országgyűlési képviselő a miniszterelnök megbízottjaként ellátja a szakminisztériumok romákkal kapcsolatos munkájának kormány szintű összehangolásáért felelős Cigányügyi Tárcaközi Bizottság társelnöki feladatait is.

Az Oktatási és Kulturális Minisztériumban 2006-ban Esélyegyenlőségi Főigazgatóság jött létre elsősorban a roma integrációs feladatok ellátására.

Az IRM által működtetett Roma Antidiszkriminációs Ügyfélszolgálati Hálózat bővítésének eredményeként az ország 47 településén 30 ügyvéd nyújt jogsegélyszolgálatot. A program koordinációját a minisztériumban romaügyi referens biztosítja.

A Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztériumban a társadalmi szolidaritás megerősítéséért felelős igazgató tevékenykedik, aki egyben a roma integrációs feladatok gazdája is.

A Honvédelmi Minisztérium is foglalkozik a roma kisebbséghez tartozók társadalmi integrációját érintő kérdésekkel: ez irányú tevékenységének felelőse és koordinálója a romaügyi referens és segítője. A szaktárcánál 2006 elején megalakult az Esélyegyenlőségi Referatúra, 2006 szeptembere óta pedig a Kommunikációs és Toborzó Főosztály látja el az esélyegyenlőséggel kapcsolatos feladatokat.

A Keretegyezmény dokumentumainak megismerését szolgáló intézkedések

A Keretegyezmény dokumentumainak széles körben történő megismerését, a Keretegyezményben foglaltak magyarországi végrehajtásának értékelését, a monitoring munka elősegítését szolgáló eredményekről az alábbiak szerint adunk tájékoztatást.

(1) A NEKH, az Európa Tanács és az ET budapesti Információs és Dokumentációs Központja nemzetközi szemináriumot szervezett 2006 novemberében a Keretegyezmény magyarországi végrehajtását érintő kérdésekről. A budapesti utókövető szeminárium résztvevői áttekintették a Keretegyezmény végrehajtásának magyarországi eredményeit és megvitatták az ET-dokumentummal összefüggő további kormányzati feladatokat.

(2) A kisebbségi törvény 1993-ban történt országgyűlési elfogadása 15. évfordulója alkalmából, 2008-ban több rendezvény keretében tartottak ünnepi megemlékezést Magyarországon.

A Kisebbségek Napján, 2008. december 18-án Budapesten, a Parlament kupolatermében – a MeH Kisebbség- és Nemzetpolitikai Szakállamtitkársága szervezésében – emlékülésre került sor. A kisebbségi törvény születésének évfordulója alkalmából megtartott emlékülésen elhangzott, hogy a kisebbséghez tartozók kollektív és egyéni jogainak deklarálásával, a

kisebbségi önkormányzati rendszer megteremtésével, illetve a kisebbségi ombudsman intézményének létrehozásával Európában egyedülálló kisebbségvédelmi rendszer jött létre Magyarországon. Az évfordulós ünnepségen az Európa Tanács Kisebbségvédelmi Keretegyezménye Tanácsadó Bizottságának első elnökhelyettese és az Európa Tanács Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartája Szakértői Bizottságának képviselője beszélt a magyar kisebbségi törvény nemzetközi összefüggéseiről, jelentőségéről. A Tanácsadó Bizottság vezető tisztségviselője úgy fogalmazott, hogy Magyarország példamutató politikát folytat a Keretegyezményben vállalt kötelezettségei teljesítése terén, és aktív részt vállal az Európa Tanács kisebbségvédelmi ellenőrzési mechanizmusainak munkájában.

(3) A kisebbségi törvény rendelkezése szerint a Kormány két évente készít beszámolót az Országgyűlés számára a Magyar Köztársaság területén élő kisebbségek helyzetéről. A beszámolási időszakban két alkalommal került az Országgyűlés elé ilyen tartalmú dokumentum. A legutóbbi beszámoló, melyet az Országgyűlés 2008. március 31-én fogadott el, a kisebbségek helyzetében bekövetkezett változásokat mutatja be a 2005. február és 2007. február közötti időszakban. A J/4722. számon regisztrált országgyűlési beszámoló tartalmazza a kisebbségek helyzetének javítása, a kisebbségi törvényben biztosított jogaik széles körű érvényesülése érdekében tett kormányzati intézkedések leírását. A beszámoló kitér a kisebbségi önkormányzati rendszer működésének tapasztalataira, az anyagi támogatás többszörös rendszerére, a kisebbségi oktatás és közművelődés általános helyzetére és jogi hátterére, a kisebbségi civil szféra tevékenységére, a hitéletre és a kisebbségekkel kapcsolatos széles körű nemzetközi kapcsolatrendszerre. Külön alfejezet foglalkozik a kisebbségi joganyag 2005. évi módosításával, és a 2006. évi kisebbségi önkormányzati választások értékelésével. A kormánybeszámolókat könyv formájában is megjelentette a Miniszterelnöki Hivatal. A beszámolók szövege megtalálható a www.nek.gov.hu honlapon is.

(4) Az egyenlő bánásmód elvének érvényesülését országos hatáskörű közigazgatási szervként 2005. január 1-jétől az Egyenlő Bánásmód Hatóság (a továbbiakban: Hatóság) ellenőrzi és segíti, amely tevékenységéről, az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: egyenlő bánásmódról szóló törvény) alkalmazása során szerzett tapasztalatokról évente jelentést készít a Kormánynak, és folyamatosan tájékoztatja a közvéleményt e kérdésekről.

A Hatóság munkájával kapcsolatos, a Keretegyezményben foglaltak végrehajtásával is összefüggő információk a www.egyenlobanasmod.hu honlapon érhetők el. Az internetes oldalakon angol nyelven is olvashatóak a vizsgált ügyekről szóló dokumentumok. Az Egyenlő Bánásmód Hatóság 2007 februárjától www.antidiszko.hu címen elérhető új honlapot is működtet, melyen közérthető ismertetőik révén a diszkrimináció elleni fellépést kívánják bátorítani. A Hatóság rendszeresen szerkesztett hírlevelet bocsát ki, mely közel 5000 címzetthez jut el.

A Hatóság megalakulását követően szerződés alapján készített program keretében mutatták be az egyenlő bánásmódról szóló törvény rendelkezéseit több közszolgálati és kereskedelmi médiában. A Rádió C-vel, a Klubrádióval, a közszolgálati Magyar Televízióval és a Duna Televízióval kötött megállapodás szerint a médiaszerkesztőségek megnyilvánulási lehetőséget biztosítanak a Hatóság munkatársai számára, illetve társadalmi célú hirdetéseket tesznek közzé az egyenlő bánásmód kiszélesítése érdekében. A Hatóság munkájáról 2005-ben 148 alkalommal, 2006-ban 143-szor, 2007 során 161 esetben, 2008 októberéig pedig 149-szer jelent meg híradás az újságokban, a rádióban és a televízióban. (Az Egyenlő Bánásmód

Hatóság tevékenységéről e fejezetben lentebb, valamint a II. fejezetben a Keretegyezmény 4. cikkéhez kapcsolódóan adunk részletes tájékoztatást.)

(5) Az Országgyűlés 2005 októberében elfogadta a kisebbségi önkormányzati képviselők választásáról, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségekre vonatkozó egyes törvények módosításáról rendelkező 2005. évi CXIV. törvényt. A rendelkezés több ponton érinti a kisebbségi törvényt. A kisebbségek sajátos jogait tartalmazó jogszabály egységes szerkezetbe foglalt [angol](#), [horvát](#), [francia](#), [német](#), [magyar](#), [román](#) és [szlovák](#) nyelvű szövege elérhető a www.nek.gov.hu honlapon.

A BM 2005 folyamán közigazgatási képzést szervezett a kisebbségi önkormányzatok vezetőinek az ország különböző részeiben. A szakmai programot a módosított kisebbségi törvény, valamint a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: a közigazgatási hatósági eljárásról szóló törvény) 2005. november 1-jei hatálybalépése tette aktuálissá. Az új rendelkezéseknek a kisebbségi önkormányzatok működését érintő kérdéseiről részletes tájékoztatást kaphattak a képviselők csakúgy, mint az Egyenlő Bánásmód Hatóság tevékenységéről, és az egyenlő bánásmóddal összefüggő önkormányzati feladatokról.

A kisebbségi törvény rendelkezései szerint a kisebbségi önkormányzatok tevékenységének törvényességi ellenőrzését a Kormány területi szerveiként működő regionális közigazgatási hivatalok vezetői látták el. A közigazgatási hivatalok közreműködtek a kisebbségi önkormányzatok 2006. évi választásának előkészítésében és lebonyolításában is.

Az Országos Választási Bizottság a www.valasztas.hu honlapon részletes tájékoztatást ad és adatsorokat publikál a kisebbségi választásokról.

A megváltozott jogi szabályozók alapján sorra került kisebbségi önkormányzati választások előkészítése időszakában a NEKH szakmai segítséget és anyagi támogatást nyújtott több ismeretterjesztő médiaprogram megvalósításához. A kisebbségi választói jegyzék (az új jogintézményről lentebb szólunk) összeállítása időszakában, és a 2006. évi kisebbségi önkormányzati választás alkalmával a közszolgálati feladatokat ellátó Magyar Televízió, Magyar Rádió és Duna Televízió társadalmi célú hirdetésként sugározta a választási ismereteket tartalmazó tájékoztatókat. A közérdekű hirdetéseket két országos sugárzású kereskedelmi rádió is közreadta. (A kisebbségi választói jegyzéket és a kisebbségi önkormányzati választások új jogszabályi kereteit érintő kérdésekről a Keretegyezmény 3., 7. és 15. cikkéhez kapcsolódóan az országjelentés II. fejezetében adunk részletes tájékoztatást.)

A 2006-ban megválasztott települési (helyi) kisebbségi önkormányzatok és a 2007-ben, első ízben megalakított területi (megyei) kisebbségi önkormányzatok működésének beindításához a közigazgatási hivatalok nyújtottak közvetlen segítséget. A testületek működésének új szabályairól átfogó információkat adtak az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium tájékoztató füzetei, részletes ismertetőket jelentettek meg a közigazgatási hivatalok honlapjain, a szaktárca munkatársai a kisebbségi képviselők és a helyi jegyzők részére felkészítő előadásokat tartottak.

A kisebbségi önkormányzati választásokkal kapcsolatos kérdésekről szervezett konferenciát 2007 júniusában Budapesten a MeH Kisebbség- és Nemzetpolitikai Szakállamtitkársága. A tanácskozás célja az új választójogi szabályok alapján megtartott 2006–2007-es kisebbségi önkormányzati választások tapasztalatainak összegzése, elemzése, az esetlegesen szükséges

további jogszabály-módosítás irányainak meghatározása volt. A konferencián a főhatóságok képviselői mellett jelen voltak a kisebbségi önkormányzati választásokon jelöltek állító civil szervezetek vezetői is.

Az ÖM folyamatosan működteti az önkormányzati forródrótot, amelyen keresztül közvetlen segítséget nyújtanak a kisebbségi ügyekben a szaktárcához forduló személyeknek.

A MeH Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztálya Kisebbségi Kalauz címmel tájékoztató füzetet adott ki 2007-ben és 2008-ban a kisebbségi önkormányzatok munkájának segítése érdekében. Az első kiadvány részletes tájékoztatást ad a 2007-ben első alkalommal választott megyei kisebbségi önkormányzatok tevékenységét érintő jogszabályi rendelkezésekről, konzultációs fórumokról. A második kiadvány a kisebbségi kulturális autonómia kiteljesedését szolgáló, az országos önkormányzatok intézményalapítási, intézmény-átvételi programjának megvalósítása érdekében biztosított támogatások hasznosulását mutatja be.

Kisebbségi Hírlevél címmel, havi rendszerességgel jelentet meg információgyűjteményt a MeH Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztálya. A hírlevél elsősorban az európai uniós költségvetési forrásokhoz való hozzáférés lehetőségeiről ad folyamatos tájékoztatást a kisebbségi önkormányzatok részére. A Kisebbségi Hírlevél szerkesztői külön figyelmet fordítanak az Európa Tanács kisebbségvédelmi dokumentumaival kapcsolatos információk közreadására is.

(6) A NEKH, valamint a MeH Kisebbség- és Nemzetpolitikai Szakállamtitkársága a beszámolási időszakban két alkalommal szervezett konferenciát a kisebbségek országos önkormányzatai által fenntartott és működtetett kulturális, oktatási intézmények képviselői részvételével. A tanácskozás célja a kisebbségi intézmények működése gyakorlati tapasztalatainak kicserélése, a jogszabályi háttér megismerése volt. A konferencián a kisebbségek országos önkormányzatai által fenntartott intézmények képviselői mellett jelen voltak a különböző szervezeti formában működő kisebbségi intézmények vezetői is.

(7) A MeH Kisebbség- és Nemzetpolitikai Szakállamtitkársága nemzetközi konferenciát szervezett a kisebbségek médiajogai helyzetének áttekintésére 2007 júniusában Pécsen. A tanácskozás napirendjén szerepelt a Keretegyezmény és a Nyelvi Karta médiát érintő rendelkezései magyarországi végrehajtásának értékelése is. A konferencián kiemelt figyelem irányult a televíziózás és rádiózás digitális átállásával összefüggő átfogó szabályozás kérdéseire, a kisebbségek bevonására e munkába. A tanácskozáson a parlamenti pártok médiapolitikusai, a kisebbségek országos önkormányzati képviselői, a kisebbségi médiaszerkesztőségek munkatársai vettek részt. A kisebbségeket érintő politikájukról az Országos Rádió és Televízió Testület, a Magyar Rádió és a Magyar Televízió, valamint e közmédia kuratóriumainak vezetői adtak tájékoztatást. Elemzésre került a kisebbségi írott és elektronikus média szervezeti és költségvetési önállósága, helyzete, a sajtó- és véleménynyilvánítás szabadsága, a pártatlanság és a pluralitás kérdése.

(8) A MeH Kisebbség- és Nemzetpolitikai Szakállamtitkársága Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztálya szervezésében – aktuális kisebbségpolitikai kérdésekről szóló – előadás-sorozat indult 2008 októberében. A program a közigazgatás szereplői részére kíván széles ismereteket nyújtani a kisebbségpolitikai kérdések kezelése terén.

(9) A MeH Kisebbség- és Nemzetpolitikai Szakállamtitkársága Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztálya az ország hat nagyvárosában kezdeményezett 2008 októberében Roma

Regionális Fórumot. A programsorozat keretében a cigány kisebbségi önkormányzatok és civil szervezetek képviselői közvetlen információkat kaphatnak a romákat érintő kormányzati programokról, pályázati lehetőségekről. A fórumokon részt vettek az Egyenlő Bánásmód Hatóság és az európai uniós források bevonását koordináló, az adott térségben működő Regionális Fejlesztési Tanács munkatársai is.

(10) A Kormány által elfogadott program alapján az államigazgatási munka iránt érdeklődő egyetemi végzettségű fiatal ösztöndíjasok kapnak lehetőséget 2007 szeptemberétől arra, hogy a különböző szaktárcáknál egyéves szakmai gyakorlaton vegyenek részt. A MeH Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztályán évente 3 fiatal ismerkedik az államigazgatás kisebbségpolitikai feladataival, és részesül a költségvetés által biztosított ösztöndíjban.

A MeH Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztálya és az ET budapesti Információs és Dokumentációs Központja között kialakított együttműködés alapján az ösztöndíjasok 2008 októberében az Európa Tanács munkáját tanulmányozhatták. A továbbképzési program keretében a fiatalok részletes tájékoztatást kaptak a Keretegyezmény és a Nyelvi Karta megalkotásának körülményeiről, a kisebbségvédelmi dokumentumok szerkezetéről, működésük elveiről, a monitoring munkáról, a nemzetközi tapasztalatokról.

(11) A MeH Kisebbség- és Nemzetpolitikai Szakállamtitkársága önálló internetes honlapot működtet a kisebbségekkel kapcsolatos kormányzati munkával, a kisebbségek életével összefüggő tájékoztatás szélesítése érdekében. A www.nek.gov.hu internetes honlapon tettük elérhetővé a Keretegyezményhez és a Nyelvi Kartához kötődő dokumentumokat. A honlapon önálló menüpont alatt szerepeltetjük az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága és a Tanácsadó Bizottság Magyarországgal kapcsolatos határozatait és állásfoglalásait.

(12) Az IRM-ben a szaktárca által működtetett Roma Antidiszkriminációs Ügyfélszolgálati Hálózat (a továbbiakban: Hálózat) ismertségének növelése érdekében a Hálózat munkáját, a hálózati ügyvédek elérhetőségeit bemutató kiadványok készülnek.

Az IRM 2005-ben megjelentette a „Megkülönböztetés a mindennapokban” című kiadványt, mely 93 jogesetet tartalmaz, bemutatva egyes jellemző ügyeket és az ügymenetet attól kezdve, hogy a panaszos felkereste a hálózati ügyvédet, egészen addig, hogy milyen megoldást (tanácsadás, iratszerkesztés, jogi képviselet a hatóságok, a bíróságok előtt, egyezségkötés stb.) sikerült találni az egyes ügyekben. Szintén 2005-ben jelentetett meg a tárca egy szórólapot, mely többek közt a Roma Antidiszkriminációs Ügyfélszolgálati Hálózat ügyvédekének aktuális elérhetőségeit tartalmazta; e szórólapot – kibővítve az Igazságügyi Hivatal Jogi Segítségnyújtó Szolgálatának, illetve Áldozatsegítő Szolgálatának elérhetőségeivel – 2006. és 2007. évben is megjelentették. A kiadványokat a cigány kisebbségi önkormányzatok, jogvédő civil szervezetek, ügyfélszolgálatok és a kisebbségvédelemmel foglalkozó állami szervezetek körében térítésmentesen terjesztette az IRM.

2005. október 1-jétől működik az igazságügyi tárca zöld száma (06-80-244-444), amelyen a nap 24 órájában tájékoztatást kaphatnak az ügyfelek a Hálózat ügyvédekének ügyfélfogadási elérhetőségeiről. Az ingyenesen hívható telefonszám népszerűsítésére országos kampányt indított az IRM. Országsszerte 150 ezer plakáton volt látható a segélyhívó elérhetősége. Az ügyfélfogadás pontos elérhetőségeiről az ügyfelek a minisztérium honlapján kívül (www.irm.gov.hu) az Országos Cigány Önkormányzat (www.oco.hu) és a Romaweb

(www.romaweb.hu) honlapján is szerezhethetnek információkat. (A Roma Antidiszkriminációs Ügyfélszolgálati Hálózat munkájáról lentebb részletes tájékoztatást adunk.)

(13) Az Állami Számvevőszék Fejlesztési és Módszertani Intézete 2008 májusában tanulmányt tett közzé az elmúlt 18 év roma kisebbségeket érintő kormányzati politikáinak értékeléséről. A tanulmány készítői szerint a magyar kormányok az európai megközelítésmódot követik, amikor a cigányság problémáit egyszerre kezelik kisebbségi és szociális kérdésként. Ugyanakkor úgy értékelik, hogy a romapolitika vagy a szegénységpolitika dilemmáját egyik kormány sem tudta következetesen feloldani, nevezetesen, hogy a szociális és a kisebbségpolitikai kérdések világosan elkülönüljenek a romákat érintő intézkedések során.

Az Állami Számvevőszék tanulmánya megállapítja, hogy jelentős stratégiai és szervezeti változások 2002-ben következtek be a romapolitika irányításának és finanszírozásának szervezeti rendszerében: a roma integrációs feladatok és programok ekkortól az újonnan kinevezett romaügyi politikai államtitkár által irányított Romaügyi Hivatalba kerültek, majd két évvel később a szociális tárcához. A tanulmány kiemeli, a rendszerváltás óta kialakult a cigányság érdekvédelmi, érdekképviselői rendszere. Az Állami Számvevőszék javasolja, hogy a romák életkörülményeinek javítása érdekében a kormányzat célzott támogatással komplex programokat indítson.

(14) Több tudományos társszervezet, köztük a Magyar Tudományos Akadémia Etnikai-Nemzeti Kisebbségkutató Intézete, a Magyar Tudományos Akadémia Földrajztudományi Intézete és a Központi Statisztikai Hivatal közreműködésével [Kárpát-medencei Magyar Kutatási Adatbázis](#) (Hungarian Research Database of Carpathian Basin) elnevezésű információs adattárat hozott létre.

A 2002-ben indított, folyamatosan bővülő integrált adatbázis tartalmazza [Magyarország településeinek](#) nemzetiségi adatait, a 2001. évi népszámlálás kisebbségi adatsorait, a települések oktatási intézményeinek elérhetőségeit, a településen választott kisebbségi önkormányzatok felsorolását. Az adatbázis a <http://gis.geox.hu/nkfp/adattar.asp> internetes címről érhető el.

A kisebbségek bevonása a kormányzati politika alakításába

Magyarországon számos jogszabály rendelkezik a kisebbségek bevonásáról az őket e minőségben érintő kérdések kezelésébe. A véleményezési, egyetértési, együtt döntési jog gyakorlása a kisebbségi önkormányzati rendszer keretében helyi, megyei és országos szinten valósul meg. A Keretegyezményben és az ahhoz kapcsolódó dokumentumokban foglaltak magyarországi végrehajtásának a kisebbségek részéről történő értékelését több fórum is biztosítja.

(1) A Kormányban a kisebbségekért felelős miniszter rendszeresen találkozik a kisebbségek képviselőivel. A Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter legutóbb 2008. november 5-én konzultált az országos kisebbségi önkormányzatok elnökeivel. A miniszteri találkozón az év kisebbségpolitikai kérdéseit értékelték és a 2009. évre vonatkozó költségvetési törvényjavaslat kisebbségekre vonatkozó tételeiről egyeztettek. A Miniszterelnöki Hivatal kisebbség- és nemzetpolitikáért felelős szakállamtitkára évente több alkalommal szervez megbeszélést az önkormányzati képviselőkkel. A MeH Nemzeti és Etnikai Kisebbségi

Főosztályának főigazgatója napi kapcsolatban áll a kisebbségek országos önkormányzati vezetőivel.

(2) A Miniszterelnöki Hivatal kisebbség- és nemzetpolitikáért felelős szakállamtitkára 2007 júniusában három munkacsoportot hozott létre. A közjogi, a finanszírozási és támogatási, valamint a média munkacsoport a kisebbségekkel kapcsolatos kormányzati munka szakmai megalapozását szolgálja.

A közjogi munkacsoport fő feladata a kisebbségek parlamenti képviselőire vonatkozó jogszabály megalkotásához szükséges koncepció kidolgozása, valamint a 2005-ben módosított kisebbségi törvény gyakorlati alkalmazásának értékelése, és a továbbfejlesztés irányainak meghatározása. A testület munkájában a szaktárcák, a kisebbségek országos önkormányzatai által delegált képviselők, a kisebbségi kérdések nemzetközileg elismert szakértői, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosának munkatársa vesznek részt.

A finanszírozási és támogatási munkacsoport tevékenysége során áttekinti a kisebbségi önkormányzatok működési feltételeit és finanszírozási rendjét, értékeli a kisebbségi szervezetek pénzügyi támogatási rendszerét, elősegíti a magyarországi kisebbségek bevonását az európai uniós források felhasználásába. A testületben a szakminisztériumok képviselői, a kisebbségek országos önkormányzatainak elnökei, a kisebbségi ombudsman munkatársa, és a Pest megyei önkormányzati főjegyző dolgoznak.

A média munkacsoport feladata a kisebbségek médiajogait érintő javaslatok megfogalmazása a kormányzat, valamint a közmédiák működésének számára. A testület tagjai a szaktárcák, a Magyar Rádió, a Magyar Televízió, az Országos Rádió és Televízió Testület és a kisebbségek országos önkormányzatainak képviselői, valamint a kisebbségi ombudsman munkatársa. A Média Munkacsoport üléseinek állandó résztvevői a Magyar Televízió Közalapítvány és a Magyar Rádió Közalapítvány kisebbségi kurátorai, valamint a Nemzetiségi Informatikai Kollégium kisebbségi társelnöke. A Munkacsoport 2007-ben és 2008-ban több ízben is napirendre tűzte a Keretegyezmény médiajogokat érintő kérdéseit, értékelték a Tanácsadó Bizottság véleményében és a Miniszteri Bizottság határozatában megfogalmazott ajánlások végrehajtásának alakulását. E kérdésekről a Média Munkacsoport közvetlen konzultációt folytatott az Országos Rádió és Televízió Testület elnökével, a Magyar Rádió Közalapítvány elnökével, a Magyar Rádió alelnökével és a Magyar Televízió képviselőivel.

A Miniszterelnöki Hivatal kisebbség- és nemzetpolitikáért felelős szakállamtitkára által létrehozott munkacsoportok tevékenységével összefüggő dokumentumok, az egyes ülésekről készített emlékeztetők és javaslatok a www.nek.gov.hu honlapon, önálló menüpont alatt kerülnek közzétételre.

(3) Az OKM-ben a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: közoktatási törvény) alapján létrehozott Országos Kisebbségi Bizottság működik. A szakmai testület feladata a kisebbségi neveléssel, oktatással kapcsolatos döntések előkészítése, véleményezése. Az Országos Kisebbségi Bizottság tagjait az országos kisebbségi önkormányzatok jelölik.

(4) Az oktatási és kulturális szaktárca háttérintézményeként működő Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus 2004-ben Nemzetiségi Kulturális Szakértői Tanácsot, valamint Roma Szakértői Tanácsot hozott létre a kisebbségi szakemberek bevonásával. A

testületek feladata a kisebbségi kulturális szervezetek, önkormányzatok együttműködésének koordinálása, a minisztériumi döntések szakmai előkészítése.

(5) A Gazdasági és Közlekedési Minisztériumban 2008 januárjában újra kezdte munkáját a Nemzetiségi Informatikai Kollégium (NIK). A NIK feladata a kisebbségek bekapcsolása a kormányzati informatikai programok kidolgozásába, a kisebbségi közösségek anyanyelvű informatikai fejlesztési munkájának szakmai megalapozása. A NIK képviselőit a kisebbségek országos önkormányzatai delegálják.

A szakmai tanácsadó testület meghatározó szerepet játszott a kisebbségek anyanyelvű informatikai programjai megvalósításában. A NIK közreműködésével 2004-ben összesen 1005 helyi kisebbségi önkormányzat jutott számítógéphez és szövegszerkesztő programokhoz, a velük való kapcsolatok kiépítése érdekében az országos önkormányzatok pedig az informatikai rendszerük fejlesztéséhez kaptak költségvetési támogatást. Ugyancsak a NIK révén 2006-ban a kisebbségi újságszerkesztőségek részesültek jelentősnek mondható támogatásban az informatikai parkjuk bővítése érdekében.

A Nemzetiségi Informatikai Kollégium munkájának koordinálását 2008 májusától a MeH Infokommunikációért Felelős Szakállamtitkársága látja el.

(6) Az európai uniós fejlesztési költségvetési támogatások magyarországi felhasználásának koordinációját biztosító Nemzeti Fejlesztési Ügynökség a Roma Integráció Évtizede Program (a Programról lentebb részletesen szólunk) megvalósításához kapcsolódva nyújt támogatást a romák társadalmi helyzetének javítása érdekében. Az NFÜ a monitoring vizsgálatok során speciális figyelmet fordít az esélyegyenlőségi célkitűzések teljesítésének programszintű nyomon követésére. Az NFÜ biztosítja az egyes operatív programok stratégiai irányító testülete monitoring bizottságai roma tagjainak felkészítését, az Országos Cigány Önkormányzat szakemberei számára felkészítést szerveznek.

A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség pénzügyi támogatásával 2008. január 1-jétől Roma Program Támogatási Hálózat működik, melynek feladata a roma civil szervezetek és közösségek európai uniós forrásokhoz való hozzáféréseinek elősegítése, valamint a támogatások szakszerű felhasználását és elszámolását segítő szakmai munkacsoportok működtetése.

(7) A beszámolási időszakban megkezdődött az Új Magyarország Fejlesztési Terv 2009-2010-re szóló akcióterveinek kidolgozása. Ehhez kapcsolódóan az SzMM egy tárcaközi munkacsoportot működtet azzal a céllal, hogy a források elosztása során érvényre jusson az esélyegyenlőség elve, és biztosítható legyen a hátrányos helyzetű kistérségekben, a szegregált lakókönyezetben élők, az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők bevonása a foglalkoztatási, az oktatási, az egészségügyi és a lakhatási programokba.

(8) Az ország 33 leghátrányosabb helyzetű kistérsége gazdaságának dinamizálására, a foglalkoztatás bővítésére, a társadalmi és földrajzi mobilitást szolgáló projektek megvalósítására 2009 és 2013 között mintegy 100 milliárd forint kerülhet felhasználásra. A helyi érdekek érvényesítésére 2008 elején megalakultak a többcélú kistérségi társulások tanácsainak kistérségi fejlesztési bizottságai. A kistérségi fejlesztési bizottságok szavazati joggal rendelkező tagjai közé kötelező bevonni a kisebbségi önkormányzatok képviselőit, és a kisebbségi önkormányzati képviselők között legalább egy helyet az érintett kistérségben működő cigány kisebbségi önkormányzatok képviselőjének kell biztosítani. A bizottság tagjainak létszámát úgy kell meghatározni, hogy a kisebbségi önkormányzatok, a civil

szervezetek és a helyi vállalkozások képviselői együttesen a testület tagjainak legalább 50%-át adják.

(9) Az egyenlő bánásmódról szóló törvény az Egyenlő Bánásmód Hatóság kötelezettségévé teszi, hogy a feladatai ellátása során működjenek együtt a társadalmi és érdekképviselői szervezetekkel. A Hatóság kötelezettsége, hogy rendszeresen tájékoztassa a közvéleményt az egyenlő bánásmód érvényesülésével kapcsolatos helyzetről.

Az egyenlő bánásmódról szóló törvény rendelkezik arról, hogy az Egyenlő Bánásmód Hatóság a feladatait az Egyenlő Bánásmód Tanácsadó Testülettel együttműködve látja el. A Tanácsadó Testület hat tagja az emberi jogok védelme és az egyenlő bánásmód követelményének érvényesítése területén kiemelkedő tapasztalatokkal rendelkező személy. A jelöltek a miniszterelnök első ízben 2005. június 20-i hatállyal kérte fel a testületi tagságra. A Tanácsadó Testület munkája során 2006-ban és 2007-ben kettő-kettő, 2008 októberéig öt állásfoglalás született. Az állásfoglalások részletes megállapításai nyilvánosak: www.egyenlobanasmod.hu.

(10) A civil partnerség jegyében a BM 2005-ben regionális és megyei szintű tanácskozásokat szervezett Budapesten, Pest, Heves és Bács-Kiskun megyékben a cigány kisebbségi önkormányzati vezetők és roma civil szervezeti vezetők számára a belügyi rendészeti pályák által kínált karrierlehetőségek, a felvételi követelmények és a rendészeti oktatás, valamint a fiatalok támogatási lehetőségeinek megismertetése érdekében.

A kisebbségi törvény módosítása

A beszámolási időszakban a Kormány, figyelemmel a Miniszteri Bizottság határozatában és a Tanácsadó Bizottság véleményében megfogalmazottakra is, konkrét lépéseket tett a kisebbségi törvényben 1993-ban rögzített sajátos jogok pontosítására, bővítésére.

Az Országgyűlés 2005. október 17-i ülésnapján elfogadta a kisebbségi önkormányzati képviselők választásáról, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségekre vonatkozó egyes törvények módosításáról rendelkező 2005. évi CXIV. törvényt.

A törvény rendelkezései főszabályként 2005. november 25-én hatályba léptek, azonban a választójogi szabályozást első ízben a 2006. évi települési kisebbségi önkormányzati választásokon, illetőleg az azt megelőző eljárás során kellett alkalmazni.

A hivatkozott törvény az alábbi főbb területeket érinti:

A kisebbségi önkormányzati képviselők választásának anyagi jogi és eljárási jogi szabályai körében:

- a szabályozás új eleme a „kisebbségi választói jegyzék” intézményének bevezetése, a kapcsolódó eljárási, adatvédelmi szabályok megalkotása;
- a módosítás révén háromszintűvé bővült a kisebbségi önkormányzati rendszer, a választásokat követően települési (helyi), területi (megyei) és országos kisebbségi önkormányzat alakítható;
- a választás helyi szinten egyfordulós, közvetlen, területi és országos szinten külön napon lebonyolított elektori, tehát közvetett választásra kerül sor.

A szabályozás pontosítja, kibővíti a helyi és az országos kisebbségi önkormányzatok feladat- és hatáskörét, az oktatási és a kulturális autonómia intézményes kereteit.

A jogszabály átlátható rendszerbe foglalja a kisebbségi önkormányzatok működését, gazdálkodását, ellenőrzését.

A kisebbségi törvény önálló fejezetben rögzíti a kisebbségi nyelvek használatára vonatkozó rendelkezéseket. A módosított jogszabály tartalmazza a települési, a területi és az országos kisebbségi önkormányzatok nyelvhasználatához kapcsolódó jogosítványait.

A kisebbségi törvény meghatározza a kisebbségi közügy, a kisebbségi közoktatási intézmény, a kisebbségi kulturális intézmény és a kisebbségi tömegtájékoztatás fogalmát.

A módosítást követően megteremtődnek a jogszabályi, szervezeti és pénzügyi garanciái annak, hogy a kisebbségi önkormányzatok oktatási intézményeket vehessenek át és tarthassanak fenn. A kisebbségi önkormányzatok az átvett oktatási intézmények fenntartásához a költségvetési törvényben biztosított normatív támogatást kapnak, továbbá a helyi önkormányzatokkal azonos jogcímen és feltételekkel igényelhetnek kiegészítő hozzájárulásokat.

A módosuló törvényi szabályozás megteremti a kisebbségi önkormányzatok számára a kulturális intézmények átvételének eljárási rendjét, szervezeti és pénzügyi feltételeit is.

A kisebbségi törvény 2005-ben elfogadott módosítása új rendelkezést fogalmazott meg a média területén a kisebbségek kulturális autonómiája kiteljesedése érdekében. Ennek megfelelően a közszolgálati rádióknak és televízióknak önálló szervezeti és elkülönült gazdálkodási kereteket kell kialakítania a kisebbségi nyelvű műsorkészítés számára.

(A módosított kisebbségi törvény rendelkezéseiről további tájékoztatást az alább található oldalakon adunk, gyakorlati alkalmazásuk tapasztalatairól pedig az országjelentés II. fejezetében, a Keretegyezmény egyes cikkeihez fűzött beszámoló keretében szólnak.)

A kisebbségek participációs jogainak kérdései

(1) Az Alkotmány az alapvető jogokról és kötelezettségekről szóló fejezetében kimondja, hogy a Magyar Köztársaságban élő nemzeti és etnikai kisebbségek részesei a nép hatalmának: államalkotó tényezők. A Magyar Köztársaság védelemben részesíti a nemzeti és etnikai kisebbségeket. Biztosítja kollektív részvételüket a közéletben, saját kultúrájuk ápolását, anyanyelvük használatát, az anyanyelvű oktatást, a saját nyelven való névhasználat jogát. A Magyar Köztársaság törvényei az ország területén élő nemzeti és etnikai kisebbségek képviseletét biztosítják. A nemzeti és etnikai kisebbségek helyi és országos önkormányzatokat hozhatnak létre.

(2) A kisebbségi törvény 2005. évi módosítása révén az 1993-ban megalkotott kisebbségi önkormányzati rendszer megerősödött.

(3) A kisebbségek önkormányzati jogainak szélesítésével egy időben további kormányzati intézkedések történtek a kisebbségek közvetlen országgyűlési képviseletének rendezése érdekében.

A MeH Kisebbség- és Nemzetpolitikai Szakállamtitkársága által 2007 nyarán létrehozott közjogi munkacsoport olyan megoldásokat dolgozott ki a kisebbségek parlamenti képviseletére, amely biztosítja a jogegyenlőséget, az esélyegyenlőséget, az egyenlő szavazati

jogra vonatkozó alkotmányos elvárások teljesülését, és megteremti a kisebbségi törvényben nevesített 13 magyarországi nemzeti és etnikai kisebbség országgyűlési képviselőjének reális lehetőségét.

A kisebbségek közvetlen országgyűlési képviselőjére vonatkozó javaslatok elfogadásához a parlamenti képviselők 2/3-ának támogató szavazatára van szükség.

(4) A kisebbségi ombudsman kezdeményezésére az országos kisebbségi önkormányzatok elnökei 2007 szeptemberében létrehozták a „II. Kisebbségi Kerekasztal” elnevezésű fórumot. (Kisebbségi Kerekasztal néven 1991 és 1993 között, a kisebbségi törvény előkészítése idején működött informális szerveződés átfogta a később törvényben nevesített valamennyi kisebbségi közösség civil szervezeteinek képviselőit. A fórum a kisebbségi önkormányzatok 1995-ben történt első megválasztása után megszűnt.)

A II. Kisebbségi Kerekasztal első, 2008 februárjában megfogalmazott állásfoglalása a kisebbségek országgyűlési képviselőjének megteremtése érdekében született. Az ezzel kapcsolatos dokumentumok a www.kisebbségiombudsman.hu honlapon érhetők el.

A Nyelvi Karta kiterjesztése a romani és a beás nyelvre

Az Országgyűlés 2008. június 9-i ülésnapján elfogadta a Magyar Köztársaságnak a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartája 2. cikk 2. bekezdése szerinti kötelezettségvállalásainak a cigány (romani és beás) nyelvekre történő kiterjesztésére szóló 2008. évi XLIII. törvényt. Az új jogi norma törvényben szabályozott kereteket biztosít a romani vagy beás nyelvű cigányok számára anyanyelvük használatára az oktatás különböző szintjein, az igazságszolgáltatásban és a közhivatalokban. A vállalások kiterjednek többek között a közszolgálati rádió és televízió romani és beás nyelvű programkészítési kötelezettségeire is. (A Nyelvi Karta romani és beás nyelvre történt kiterjesztéséről további információkat az országjelentés II. fejezetben, a Keretegyezmény 10. cikkével kapcsolatban adott tájékoztató keretében adunk.)

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló rendelkezések

A második országjelentésben részletesen szoltunk az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (egyenlő bánásmódról szóló törvény) egyes rendelkezéseiről. A jelen országjelentésben érintett beszámolási időszakban az egyenlő bánásmódról szóló törvény számos ponton módosult.

(1) Az egyenlő bánásmódról szóló törvény, amely 2004. január 27-én lépett hatályba, egy általános antidiszkriminációs rendelkezés, amely a magyar jogrendszerben már meglévő szabályokat tette koherenssé, számos új elemmel igazodva a vonatkozó európai uniós irányelvekhez.

Az egyenlő bánásmódról szóló törvénynek a 2006. évi CIV. törvény szerinti módosítása a személyek közötti faji vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról szóló 2000/43/EK irányelv, valamint a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló 2000/78/EK irányelvvel való teljes harmonizációt biztosítja. Az egyenlő bánásmódról szóló törvény módosítása 2007. január 1-jén lépett hatályba.

A módosítás során szigorodtak a kimentési szabályok. Módosult a közvetlen és a közvetett hátrányos megkülönböztetés fogalma. Az Egyenlő Bánásmód Hatóság nemcsak diszkriminációs eseteket vizsgálhat, hanem azt is, hogy az arra kötelezett munkáltatók elfogadtak-e esélyegyenlőségi tervet. Az esélyegyenlőségi terveknek tartalmaznia kell az egyenlő bánásmód követelményének érvényesítésével kapcsolatos eljárási rendet.

Közérdekű igényérvényesítés esetén az ügyész, a Hatóság és az új rendelkezés szerint a társadalmi és érdekképviselői szerv nemcsak akkor indíthat személyiségi jogi pert vagy munkaügyi pert, ha már sérült az egyenlő bánásmód követelménye, hanem akkor is, ha annak közvetlen veszélye fenyeget.

Az egyenlő bánásmódról szóló törvénybe bekerült a helyi esélyegyenlőségi program jogintézménye. Ezt a programot a település önkormányzata fogadhatja el és elemzi a helyben élő hátrányos helyzetű csoportok helyzetének alakulását, meghatározza az e csoportok esélyegyenlőségét elősegítő célokat, kiemelt figyelmet fordítva a lakhatásra, az oktatásra, az egészségügyre, a foglalkoztatásra, valamint a szociális helyzetre. A helyi esélyegyenlőségi program tartalmazza a célok megvalósításának forrásigényét és a végrehajtásuk tervezett ütemezését.

Az egyenlő bánásmódról szóló törvény új rendelkezése kötelezi az eljárás alá vontat, hogy a Hatóság felhívására az üggyel kapcsolatos iratokat a rendelkezésére bocsássa. A személyes adatokat tartalmazó nyilvántartás vagy adatbázis szemletárgyként lefoglalható.

Változtak egyes eljárási szabályok is. Ennek értelmében például a sérelmet szenvedett fél csak akkor viseli az egyéb eljárási költséget, ha a Hatóság megállapította, hogy rosszhiszemű volt. Ha egyidejűleg a bíróság és a Hatóság előtt is indult eljárás, a Hatóság saját eljárását a korábbiakkal ellentétben csupán felfüggeszti, de azt nem szünteti meg, és a bíróság döntését követően az általuk megállapított tényállást alapul véve, folytatja az eljárását.

A Magyar Köztársaság Kormánya 2004 decemberében fogadta el az Egyenlő Bánásmód Hatóságról és eljárásának részletes szabályairól szóló 362/2004.(XII. 26.) számú Kormányrendeletet. Ennek megfelelően, az egyenlő bánásmód követelményének érvényesülését az Egyenlő Bánásmód Hatóság ellenőrzi, amely 2005. február 1-jén a Kormány irányítása alatt álló országos hatáskörű szervként kezdte meg működését. A Hatóság tevékenységét 2007. január 1-jétől a szociális és munkaügyi miniszter felügyeli. Az Egyenlő Bánásmód Hatóság az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvény alapján az egyenlő bánásmód követelményének érvényesítése körében végzett feladatára vonatkozóan nem utasítható, munkáját a kormánytól és a felügyeletét ellátó minisztériumtól függetlenül végzi.

Az egyenlő bánásmódról szóló törvénynek a 2006. évi módosítása alapján változott az Egyenlő Bánásmód Hatóságról szóló 362/2004. (XII. 26.) Korm. rendelet is. Módosult néhány, a bizonyítási eljárást megkönnyítő rendelkezés. Így például az általános szabályoktól eltérően, a Hatóság mellőzheti az eljárás alá vont értesítését az eljárás megindításáról, ha az veszélyeztetné az eljárás eredményességét. További változás, hogy a Hatóság által kiszabott pénzbírságok fele az egyenlő bánásmóddal kapcsolatos ismeretterjesztésre és más, a hatékonyabb működést segítő célokra használható fel.

Az Egyenlő Bánásmód Hatóság mellett működő Tanácsadó Testületre vonatkozó szabályok az eddigi kormányrendeleti szintről törvényi szintre emelkedtek.

(2) Az országjelentés elkészítéséhez tájékoztatást kértünk a Legfőbb Ügyészségtől is. A kapott tájékoztató szerint az ügyészi szervekhez benyújtott törvényességi kérelmek, valamint az állami és társadalmi szervek megkeresései a beszámolási időszakban nem utaltak arra, hogy a Keretegyezményben foglaltak érvényesülésével kapcsolatosan közigazgatási ügyészi intézkedést igénylő körülmények merültek volna fel.

Annak érdekében, hogy az egyenlő bánásmód elvei az ügyészi szervezetben is érvényesüljenek, az esélyegyenlőség elősegítése érdekében a legfőbb ügyész az ügyészi szervezetre vonatkozóan kiadta az esélyegyenlőségről szóló 5/2007. (ÜK.4.) LÜ utasítást. Az utasítás kifejezetten megtiltja az ügyészségi alkalmazottak bármilyen – különösen a nemzetiség, faj, származás szerinti – hátrányos megkülönböztetését. Ugyanezen utasítás előírja, hogy az egyenlő bánásmód megsértése esetén lehetőséget kell biztosítani a sérelem orvoslására. A jogorvoslat az ügyészi szervezetben a legfőbb ügyész által megbízott esélyegyenlőségi referensnél kezdeményezhető, akinek elérhetőségi adatai az intézmény internetes honlapján megtalálhatók. A legfőbb ügyész által megbízott esélyegyenlőségi referenshez a megbízása óta eltelt másfél év során ilyen panasz nem érkezett.

Az ügyészség tudományos és kutató szervében, az Országos Kriminológiai Intézetben, illetve az intézet részvételével vagy háttértámogatásával 1995 és 2005 között folytatott kutató- és médiamunka jelentősen hozzájárult a kisebbségek legjelentősebb csoportjával, a romákkal kapcsolatos társadalmi problémák kezeléséhez. A kutatások eredményeit roma társadalmi szervezetek és személyiségek is véleményezték.

A kutatási tapasztalatok szerint egyre intenzívebben érvényesül a hátrányos helyzetű roma tanulók integrált oktatása. A felsőoktatási felvételi eljárásban megjelentek a romákat támogató pozitív diszkrimináció elemei és újabb támogatási formák, illetve új antidiszkriminációs és kisebbségvédelmi intézkedések és intézmények születtek (Egyenlő Bánásmód Hatóság, roma koordinációs és intervenciós költségvetési keret, Roma Integráció Évtizede Program és intézkedési terv, valamint operatív programok).

A legfőbb ügyész tájékoztatója kiemeli, hogy a második országjelentés lezárását követően született kutatási eredmények beépültek az új kriminológia tankönyv ismeretanyagába is.

Kisebbségi oktatás

A kisebbségi óvodai nevelés, az iskolai oktatás és nevelés – figyelemmel a kisebbségi törvény által számon tartott tizenhárom kisebbség eltérő adottságaira, az egyes kisebbségeken belül is a helyi közösségek igényeire, nyelvi állapotára – több formában szerveződik:

- nemzetiségi anyanyelvű óvodai nevelés (az óvodai nevelés teljes egészében a kisebbség nyelvén folyik);
- nemzetiségi kétnyelvű óvodai nevelés (az óvodai nevelés két nyelven folyik, erősebb hangsúly a gyengébb nyelvi pozíció fejlesztésén van);
- cigány kulturális nevelést biztosító óvodai nevelés (az óvodai nevelés kizárólag magyar nyelven folyik, de a 32/1997. (XI. 5.) MKM rendelet alapján tartalmát tekintve kisebbségi óvodai nevelésnek minősül);
- teljes anyanyelvű oktatás (a magyar nyelv és irodalom kivételével a teljes oktató-nevelő munka a kisebbség nyelvén folyik);
- nemzetiségi kétnyelvű oktatás (a heti kötelező tanórai foglalkozások legalább 50 %-ban, legalább 3 tantárgyra kiterjedően az oktató-nevelő munka a kisebbség nyelvén folyik);

- nemzetiségi nyelvoktatás (a kisebbség nyelvét tanórai keretben, heti legalább 4, illetve 5 órában tanulják a tanulók);
- kiegészítő kisebbségi oktatás (ha a tanulók alacsony létszáma nem teszi lehetővé az anyanyelv oktatására évfolyamok szervezését, a tanórákon kívül heti legalább 4 órában tanulják a kisebbség nyelvét a tanulók).

Valamennyi oktatási formában kötelező a kisebbségi népismeret oktatása.

A központi költségvetés a nemzetiségi, etnikai oktatás többletfeladatainak ellátásához – pozitív diszkriminációt alkalmazva – az alaptámogatásokon túl kiegészítő támogatásokat biztosít a következő módon:

- Kisebbségi normatíva biztosításával: a központi költségvetés a nemzetiségi anyanyelvű vagy kétnyelvű intézményt fenntartó helyi önkormányzatnak mintegy 30 %-kal, a nemzetiségi nyelvoktató iskola vagy óvoda fenntartójának mintegy 20-25 %-kal több támogatást biztosít, mint a többi szolgáltatáshoz.
- Kiegészítő támogatással a kétnyelvű és nemzetiségi anyanyelvű oktatásban: a kiegészítő támogatás változó összegű, amely OKM-rendelet alapján pályázható abban az esetben, ha az iskola esetében 80%-nál nem több a központi költségvetési támogatás (ha a fenntartónak csak egy ilyen intézménye van, akkor a teljes költségvetés 90%-át, ha több, 100%-át fedezi).

A költségvetési törvény a többletfeladat elismerése mellett azt is figyelembe veszi, hogy a nemzetiségi lakosság demográfiai adottságaiból következően ezen intézmények alacsony tanulólétszámmal, ennek következtében az átlagosnál magasabb fajlagos költségekkel működhetnek. Ezért a költségvetési törvény elkülönített keretről rendelkezik nemzetiségi feladatok további kiegészítő támogatására. többletteher ne háruljon. Támogatásban részesülnek továbbá az 1100 fő alatti településeken működő nemzetiségi óvodák és nemzetiségi nyelvoktató iskolák fenntartói, a fő cél az aránytalanul nagy teher legalább részbeni ellensúlyozása.

- Kisebbségi fenntartói támogatással: a támogatás a költségvetési törvény által meghatározott összeg, amelyet az országos kisebbségi önkormányzat által fenntartott országos, térségi vagy körzeti feladatot ellátó közoktatási intézményben tanuló gyermekek után vehet igénybe a fenntartó.

A közoktatási törvény és a kisebbségi törvény módosításával megteremtődtek a jogszabályi, a szervezeti és a pénzügyi garanciái annak, hogy a kisebbségi önkormányzatok oktatási intézményeket működtethessenek.

(1) 2004. szeptember 1-jétől kezdődően a szlovákok országos önkormányzata három, a németek országos önkormányzata kettő, a horvátok országos önkormányzata pedig egy oktatási intézményt vett át az illetékes helyi önkormányzattól.

(2) A bolgár, a görög és a lengyel országos kisebbségi önkormányzat 2004 őszén létrehozta „kiegészítő” kisebbségi iskoláját. Ezen oktatási forma jelentősége abban áll, hogy létszámkorlátozás nélkül, a közoktatási rendszer részeként teremt lehetőséget a kisebbségi oktatás megszervezésére.

(3) A közoktatási törvény 2007. évi módosítása révén a kisebbségi önkormányzatok az iskolatársulások esetén is gyakorolhatják mindazokat a jogosítványokat, amelyekkel az önálló iskolák esetében rendelkeztek. A rendelkezés egyetértési jogot biztosít a társult iskolában megvalósuló kisebbségi oktatási programmal kapcsolatos kérdésben, valamint az iskola vezetőjének kinevezése terén.

(4) A Nemzeti Alaptanterv 2007. évi módosításával összhangban sor került a kisebbségi oktatást meghatározó irányelvek felülvizsgálatára is. Az irányelvek dokumentumai magyarul és a kisebbségek anyanyelvén jelentek meg. A módosítás alkalmával kerültek kiadásra a cigányok által beszélt romani és beás nyelvek fejlesztési követelményei, valamint a cigány népismeret tantárgy romani és beás nyelvű dokumentumai.

(5) A kisebbségi oktatás sajátos feladatai költségvetési támogatására elkülönített forrás további feladatok megvalósítását is lehetővé tette. Így mód nyílt a kisebbségi tankönyvek beszerzésének finanszírozására, szakmai továbbképzések ösztönzésére, a kisebbségi oktatási intézmények anyaországi programjainak támogatására vagy a kétoldalú kisebbségi vegyes bizottságok ajánlásaiban megfogalmazott közoktatási feladatok megvalósítására. Ez utóbbi célra 2006-ban a felsőszőlőki Szlovén Általános Iskola, a pécsi Miroslav Krleža Horvát Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Diákotthon, valamint a battonyai Román Általános Iskola és Óvoda felújításához biztosított a költségvetés 60-60 millió forintot. 2007-ben folytatódott a magyar–horvát, illetve a magyar–román együttes kormányuléseken is megerősített pécsi horvát (160 millió forint) és battonyai román (100 millió forint) közoktatási intézmények építése. A pécsi horvát iskola beruházása e támogatásokkal, a magyar és a horvát kormány 50-50%-os finanszírozásával 2008-ban befejeződött. A battonyai román iskola fenntartója 2008-ban a beruházás befejezésére további 60 millió forintot nyert el. Románia kormánya az intézmény felszereléséhez nyújtott támogatást. 2008-ban 60 millió forintos támogatással elindulhatott a hercegszántói Horvát Tanítási Nyelvű Óvoda, Általános Iskola és Diákotthon felújítása, illetve 30 millió forintos támogatásból megújult az apátistvánfalvi Szlovén Általános Iskola épülete.

(6) Az iskolafejlesztést szolgáló európai uniós forrásokból a 2008-as esztendőben országosan 253 oktatási intézmény nyert támogatást, melyből 39 kisebbségi oktatást végző iskola vagy óvoda. Ez a szám azt mutatja, hogy a kisebbségek országos számarányuknál sikereesebbek voltak ezeken a pályázatokon. A Kormány biztosítani kívánja, hogy az uniós források felhasználásában megfelelő módon részesüljenek a kisebbségi közösségek, az általuk fenntartott intézmények is.

Az oktatásfejlesztési témakörben kiírt első pályázati időszak tapasztalatai alapján az új pályázati fordulóknál az illetékesek gondoskodnak arról, hogy a kisebbségi törvényben a kisebbségi oktatás vonatkozásában meghatározott sajátos szabályokból fakadó körülmények (létszámok és egyéb mutatók) megfelelően figyelembe vételre kerüljenek, annak érdekében, hogy az uniós pályázati elvek és a hazai kisebbségekre vonatkozó szabályozás, és a magyar kisebbségpolitika elveinek összhangja teljes körűen biztosított legyen.

(A kisebbségi oktatás további kérdéseiről, az óvodák és iskolák létszámadatairól, az állami költségvetés normatív és pályázati úton elnyerhető támogatásairól, a kisebbségi önkormányzatok által fenntartott oktatási intézmények működési tapasztalatairól az országjelentés II. fejezetében, a Keretegyezmény 12., 13. és 14. cikkéhez kapcsolódóan adunk részletes tájékoztatást.)

Az oktatási szegregáció és diszkrimináció tilalmát előíró jogszabályi változások

(1) A beszámolási időszakban módosított közoktatási törvény rendelkezik az iskolai szegregáció tilalmáról. A szabályozás lehetőséget biztosít a közvetett diszkrimináció feltárására is. E rendelkezés beépült az egyenlő bánásmódról szóló törvénybe. Az antidiszkriminációs elemek megjelenése igen jelentős lépés az iskolai szegregáció felszámolásában, s eszközül szolgálhat a közoktatási intézmények döntéseinek társadalmi ellenőrzéséhez. A hátrányos megkülönböztetés tilalmának célja, az esélyegyenlőség megteremtése, amely hozzájárulhat a hátránnyal induló roma gyermekek leszakadásának megakadályozásához.

A közoktatási törvény módosítása során bevezetésre került a „semmisség” és az „érvénytelenség” fogalma. E szerint a fenntartói irányítás, illetőleg az intézményi hatáskörben hozott, a hátrányos megkülönböztetés tilalmába ütköző, illetve a gyermek mindenek felett álló érdekével ellentétes döntés „semmis”. A semmis döntés érvénytelenségére bárki határidő nélkül hivatkozhat. A semmisség megállapítását az érintett, vagy ha az nem állapítható meg, bárki kérheti. A bizonyítási teher megfordult, azaz a hátrányos megkülönböztetés szempontjából vitatott döntés jogszerűségét minden esetben a döntés meghozójának kell bizonyítania.

Azon tanulók esetében, akik 1998. szeptember elején kezdték meg általános iskolai tanulmányaikat, a tankötelezettség korhatára 18 évre emelkedett.

Megjelent a „sajátos nevelési igény” fogalma az oktatásban. A hátrányos helyzetű gyermekek óvodába történő kötelező felvételével lehetőség nyílt a 3 éves óvodai ellátás elérésére, ami biztosíthatja a sikeres iskolai előmenetelt.

Az általános iskola első három évfolyamában csak a szülő egyetértésével lehet évismétlésre kötelezni a diákot. Ezzel meghosszabbodhat az iskolai oktatás kezdő szakasza, több idő jut az írás, az olvasás, a szövegértés elsajátítására. A módosítás célja az volt, hogy mérséklődjön az évismétlések száma, s csökkenjen a túlkoros gyermekek aránya.

A közoktatási törvényben definíciót kapott a halmozottan hátrányos helyzet és az integrációs felkészítés kérdése, a hátrányos helyzetű tanulónak szánt költségvetési támogatások cél szerinti kizárólagos felhasználása.

2005 szeptemberétől fejlesztő és szabadidő-szervező pedagógusok alkalmazására van mód az aprófalvak iskoláiban, ahol integrációs felkészítést szerveznek.

(2) A beszámolási időszakban módosult a 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet is, amely lehetőséget teremtett arra, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek integrációs felkészítést kaphassanak. Integrációs felkészítés általános iskolában, középiskolában és szakiskolában indítható. A rendelet előírja, hogy az integrációs felkészítést az általános iskola valamennyi osztályában be kell vezetni, és lehetőséget biztosít arra, hogy azok az intézmények is beléphessenek a rendszerbe, amelyek valamennyi évfolyamon nem tudnak eleget tenni az elvárásoknak. Ezek az intézmények az első tanévben csak az első évfolyamon tanuló gyermekek után vehetik igénybe a kiegészítő támogatást, amit fokozatosan felmenő rendszerben a soron következő évfolyamokra is kiterjeszthetnek.

A módosított rendeletben megjelennek a „tehetséggondozó középiskolák” kötelezettségei is. Ezen iskoláknak biztosítaniuk kell a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók legalább két évfolyamon keresztül történő felzárkóztató foglalkoztatását. A tehetséggondozó középiskola kiválasztása az OKM által kiírt nyilvános pályázat útján történik.

(3) A közoktatási törvény módosításával az Oktatási Hivatal feladat- és hatásköre kibővült. Az Oktatási Hivatal hatósági ellenőrzés keretében vizsgálja az egyenlő bánásmód követelményének megvalósulását, és az ellenőrzés során feltárt szabálytalanságok megszüntetése érdekében az alábbi intézkedésekre jogosult:

- Felhívja az intézmény vezetőjét a probléma megszüntetésére, egyidejűleg tájékoztatja a fenntartót, eljárást kezdeményez a jegyzőnél, főjegyzőnél a nem helyi önkormányzati intézményfenntartói tevékenységgel összefüggő törvénysértés megszüntetése érdekében.
- Eljárást kezdeményez a nem állami, nem önkormányzati intézmények esetén a kifizető szervnél a normatív költségvetési támogatás és hozzájárulás felülvizsgálatára, folyósításának felfüggesztésére, szükség esetén az érintett gyermekek, tanulók másik nevelési-oktatási intézménybe történő átvételére, felvételére.
- Felügyeleti bírságot szab ki, szabálysértési eljárást folytat le a semmisség megállapítása, illetve a megtámadható döntés érvénytelenségének megállapítása érdekében bírósági eljárást indít.

Az Oktatási Hivatal e jogosítványainak gyakorlása során együttműködik az Egyenlő Bánásmód Hatósággal. Az oktatási szegregáció feltárására és felszámolására az Oktatási Hivatal 2007-ben Miskolc városában 6 intézményben, 2008-ban ez idáig Debrecen városában 1 intézményben vizsgálta az egyenlő bánásmód követelményei teljesülésének helyzetét.

(4) Az Egyenlő Bánásmód Hatóság mellett működő Tanácsadó Testület 2007-ben állásfoglalást adott ki a közoktatást érintő egyenlő bánásmód követelményeiről. Az állásfoglalás szerint az etnikai alapú iskolai szegregációt nem csupán a tényleges, hanem a jogsértő által feltételezett etnikai hovatartozás alapján is el lehet szenvedni. A szegregáció megvalósulásának nem feltétele az elkülönített csoporttal szembeni hátrány, csupán a törvényben meg nem engedett elkülönítés. A jogellenesen elkülönített oktatás még abban az esetben is jogszerűtlen, ha teljes mértékben azonos feltételek biztosításával történik. A jogellenes elkülönítés minden aktivitást nélkülöző fenntartása is megvalósíthatja a jogsértést. Az etnikai szegregáció esetén csupán akkor fogadható el az eljárás alá vont intézmény kimentési bizonyítása, ha megállapítható, hogy az etnikai kisebbségi oktatást jogszerűen szervezte meg, az abban való részvétel önkéntes, az oktatás színvonala a többségi gyerekek oktatásának színvonalától nem alacsonyabb, és az etnikai kisebbségi oktatás célja és tanrendje is indokolja az elkülönítést.

(5) A Legfelsőbb Bíróság 2008. november 19-én helybenhagyta az ún. hajdúhadházi szegregációs perben hozott elsőfokú ítélet azon rendelkezését, amely kimondta: jogellenes elkülönítés miatt jogsértést követett el a település két általános iskolája.

A Legfelsőbb Bíróság döntését követően az OKM közleményt adott ki, melyben a szaktárca egyetértését fejezi ki az ítélettel kapcsolatban. „Ha a gyerekek már az általános iskolában azzal a »mintával« szembesülnek, hogy társaik egy részét kizárólag bőrszínük miatt helyezik elkülönített osztályokba, akkor később ők maguk is természetesnek tartják majd, ha valakit pusztán a származása miatt közösisítenek ki” – áll a közleményben.

A romákkal kapcsolatos kormányzati munka további jogszabályi változásai

(1) A Kormány 2004 márciusában elfogadta a romák társadalmi integrációját elősegítő kormányzati programról és az azzal összefüggő intézkedésekről szóló 1021/2004. (III. 18.) számú határozatot. A rendelkezés a 2004–2006. évek közötti időszakra fogalmazta meg a romák társadalmi integrációjával kapcsolatos kormányzati teendőket. A jogszabály elrendelte, hogy az érintett miniszterek és az országos hatáskörű szervek vezetői a tárgyévet megelőző év intézkedési terveinek szakmai és pénzügyi teljesítéséről számoljanak be a Cigányügyi Tárcaközi Bizottságnak. Ezen beszámolók alapján a Cigányügyi Tárcaközi Bizottság elnöke évente jelentést készített a Kormány részére a program időarányos végrehajtásának helyzetéről.

(2) A minisztériumok romákkal kapcsolatos munkájának értékelése érdekében fogadta el a Kormány a 1020/2005. (III. 10.) számú határozatot, mely elrendelte egy új, egységes szakmai beszámolórendszer bevezetését. A megfogalmazott feladatok 2004 és 2007 közötti teljesítéséről szóló jelentések határidőre elkészültek.

(3) A cigányokat érintő kormányzati politika széles körű érvényesítésére a Kormány a 1129/2006. (XII. 25.) számú határozatával létrehozta a korábbi Cigányügyi Tárcaközi Bizottság feladatait ellátó Roma Integrációs Tanácsot, melynek munkájába bevonta a roma civil szervezetek képviselőit is.

(4) A Budapesten 2003 júniusában megtartott nemzetközi konferencián meghirdetett Roma Integráció Évtizede Program megvalósítására kidolgozott Roma Integráció Évtizede Program Stratégiai Tervet a Kormány 2007 áprilisában fogadta el, majd ezt követően az Országgyűlés is napirendjére tűzte, és ezzel kapcsolatban a 68/2007. (VI. 28.) OGY határozatot alkotta meg.

A Stratégiai Terv négy prioritási területen (oktatás, foglalkoztatás, lakhatás és egészségügy), az egyenlő bánásmód érvényesítésével kapcsolatban, továbbá a kultúra, a média és a sport területén határoz meg átfogó célokat.

A Stratégiai Tervben megnevezett célok elérése érdekében a Kormány két évente intézkedési tervet fogalmaz meg, melyben meghatározza a konkrét feladatokat, annak felelőseit, a határidőket és a megvalósításhoz szükséges forrásokat. A Stratégiai Terv időarányos megvalósulásáról beszámoló készül. Az első két éves intézkedési tervet, amely a 2008–2009 évekre vonatkozik, a Kormány a 1105/2007. (XII. 27.) számú határozatával erősítette meg.

(5) Az egyes szaktárcák romákkal kapcsolatos feladatainak koordinálását a 2058/2008. (V. 14.) Korm. határozat alapján 2008 májusától az újjáalakult Cigányügyi Tárcaközi Bizottság látja el. A Cigányügyi Tárcaközi Bizottság elnöke a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter, társelnöke a miniszterelnök által felkért személy, további tagjai a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter, az igazságügyi és rendészeti miniszter, a nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter, az oktatási és kulturális miniszter, valamint a szociális és munkaügyi miniszter által kijelölt egy-egy állami vezető vagy főosztályvezető.

A 2006-ban létrehozott Roma Integrációs Tanács és a 2008-ban újra életre hívott Cigányügyi Tárcaközi Bizottság funkcionális mellérendeltségben működnek. A Cigányügyi Tárcaközi Bizottság feladatai között szerepel többek között a romákkal kapcsolatos kormányzati munkát értékelő jelentések előkészítése.

A romák társadalmi integrációját szolgáló intézkedések

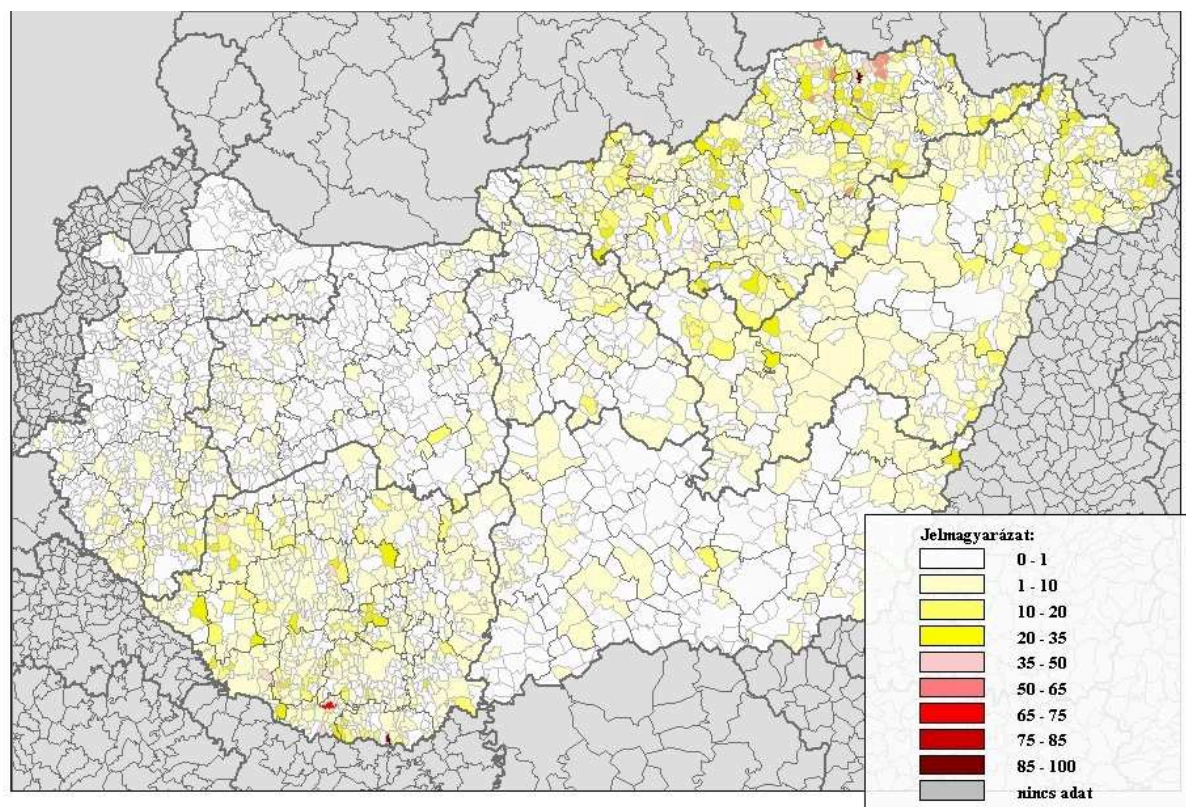
A diszkrimináció felszámolása, a romák társadalmi integrációjának előmozdítása érdekében tett kormányzati intézkedésekről az alábbiak szerint számolunk be.

(1) A beszámolási időszak két legutolsó egész évében az esélyegyenlőség megteremtését és a romák társadalmi integrációját szolgáló programok megvalósítására a költségvetési törvényben az SzMM-hez, az OKM-hez és az ÖM-hez rendelt egyes költségvetési források összesítő adatairól az alábbi táblázat tájékoztat.

Támogatási cél megnevezése/millió Ft	2007	2008
Helyi önkormányzatok esélyegyenlőséget, felzárkóztatást segítő programjainak támogatása	2600	2800
Az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség fejlesztését szolgáló programok támogatása	677,7	852,7
A társadalmi kirekesztés elleni küzdelem, a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentését szolgáló programok támogatása	50	50
Roma telepeken élők lakhatási és szociális integrációs programjának támogatása	400	516
Roma Integrációs Évtized Program támogatása	150	150
Magyarországi Cigányokért Közalapítvány támogatása	390	600
Kisebbségi és integrációs oktatási programok támogatása	200	270

Forrás: MeH Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztály

A cigány kisebbség magyarországi területi elhelyezkedését, a településeken belüli százalékos arányait az alábbi grafika ábrázolja.

Grafika: Kárpát-medencei Magyar Kutatási Adatbázis (ld. <http://gis.geox.hu/nkfp/adattar.asp>)

(2) Az SzMM Esélyegyenlőségi Szakállamtitkársága a romákat közvetlenül érintő számos program megvalósításában vett részt, illetve kormányzati szinten koordinálta azok megvalósítását.

Esélyek Háza Hálózat

Az SzMM jogelődje, az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium 2004-ben hozta létre az Esélyek Háza Hálózatot. Az országos esélyegyenlőségi hálózat kiépítése keretében ez idáig 19 helyen alakult Esélyegyenlőségi Koordinációs Iroda – Esélyek Háza. A hálózat a megyei önkormányzatokkal, régióközpontokban található városokkal együttműködve jött létre. Célja a hátrányos helyzetű csoportok társadalmi befogadását elősegítő integrációs szakpolitikák közvetítése, a társadalmi szolidaritás erősítése. Az Esélyek Háza Hálózat 2006-ban együttműködési megállapodást kötött az Egyenlő Bánásmód Hatósággal.

Egyenlő Esélyek Mindenki Számára Európai Év Programja

Az Európai Unió által 2007-ben meghirdetett program végrehajtására az SzMM nemzeti stratégiát készített az érintettek bevonásával. A programsorozat legfontosabb eseményei keretében, az Országos Esélyegyenlőségi Hálózaton keresztül tréningeket támogattak, pályázatokat írtak ki, kiadványokat jelentettek meg.

Az „átmenet megkönnyítése” program

A diszkrimináció széles körben történő csökkentésére az Európai Unió pénzügyi támogatásával indult projekt részeként zajló „Transition Facility” című program célja az antidiszkriminációs törvényi rendelkezések végrehajtásának elősegítése, az Európai Unió irányelveinek gyakorlatba történő átültetése. A program végrehajtása 2006 szeptemberétől 2009 novemberéig tart.

A romák foglalkoztatási diszkriminációját visszaszorító komplex program

A foglalkoztatás területén 2006-ban a Pécsi Regionális Képző Központ az Országos Felnőttképzési Tanács támogatásával a romák esélyeinek javítása érdekében komplex programot valósított meg. A képzést megelőző kutatás a romák foglalkoztatási diszkriminációját elemezte, eredménye és ajánlásai beépültek a képzési programba. A képzésre az ország valamennyi megyéjéből érkezettek résztvevők, köztük munkaügyi szervezetek, munkáltatók képviselői, települési önkormányzatok munkatársai.

A romák lakhatási körülményeit javító intézkedések

Az SzMM a „Roma telepeken élők lakhatási és szociális integrációs programja” megvalósítására az ország 30 településén összesen 2,875 milliárd forintot biztosított. A 2007 végén harmadik alkalommal meghirdetett pályázat során 11 település nyert támogatást. A program 2008. évi költségvetési forrása 880 millió forint.

Az antiszegregáció elvének érvényesítése a támogatáspolitikában

Az Európai Unió fejlesztési célú támogatásaihoz kötődő Regionális Operatív Program keretében meghirdetett szociális jellegű városrehabilitációs pályázat során a pályázóknak

integrált városfejlesztési stratégiát és ennek részeként antiszegregációs tervet kellett készíteniük. Összesen mintegy 160 antiszegregációs terv készült, amelyek a cigány telepek megszüntetését, az ott élők integrációját célozzák.

A romák foglalkoztatását javító intézkedések

A közhasznú foglalkoztatás keretében 2004-ben a munkaügyi központok mintegy 15 000 roma foglalkoztatását oldották meg, a program költségvetési forrása közel 2,5 milliárd forint volt. 2005-ben közhasznú munkavégzés keretében közel 19 000 roma foglalkoztatását szervezték meg. 2006-ban közhasznú foglalkoztatás keretében a munkaügyi központok – becslült adatok alapján – több mint 17 000 roma foglalkoztatását biztosították. E program keretében 2007-ben, hasonló nagyságrendben jutottak munkához a romák. Az átmeneti foglalkoztatást biztosító közmunkaprogramok megvalósításához a költségvetés 2008-ban 3,5 milliárd forintot különített el. Mindehhez a Munkaerő-piaci Alapból és más forrásból összesen mintegy 6,5 milliárd forint társult, és így 13 500 fő foglalkoztatása valósulhatott meg.

Komplex munkaerő-piaci programok

A munkaügyi központok gondozásában, 2003–2004-ben mintegy 55 komplex programot dolgoztak ki és hajtottak végre a tartós munkanélküliek, köztük romák segítésére. Ezekben összességében mintegy 5000 fő vett részt, és megközelítőleg 3 milliárd forintos támogatást használtak fel. A 2005-ös esztendőben megvalósított programok keretében a munkaügyi központok több helyi intézménnyel és civil szervezettel összefogva a romák életesélyeinek javítását célzó kezdeményezésben vettek részt. 2006-ban a megyei munkaügyi központok által szervezett 25 komplex munkaerő-piaci programban becslések szerint 1000 roma álláskereső vett részt. A roma résztvevőkre fordított becslült költség 500 millió forint volt. A programok 2007-ben és 2008-ban folytatódtak.

„Küzdelem a munka világából történő kirekesztődés ellen” program

A 2004 és 2006 között megvalósult program a tartós munkanélküli foglalkoztathatóságának javítását célozta, melynek keretében 58 támogatási szerződést kötött a végrehajtó szervezet. A program költségvetési forrását 7,2 milliárd forintban határozták meg, az érintettek száma 3100 fő, közülük mintegy 60% volt roma.

EQUAL Közösségi Kezdeményezés programja

A 2004 és 2008 közötti években megvalósult program a munkaerőpiachoz kötődő egyenlőtlenségek felszámolását célozta. 39 nyertes projekt közül 11 pályázat roma álláskeresőket érintett. Az elnyert támogatási összeg 3,749 milliárd forint volt. A program keretében 17 innovatív foglalkoztatásra irányuló új elemet dolgoztak ki, az érintettek létszáma meghaladta a 4000 főt.

Halmozottan hátrányos helyzetű felnőttek társadalmi beilleszkedését és foglalkoztatását elősegítő központi képzési program

A Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium irányításával a halmozottan hátrányos helyzetű felnőttek társadalmi beilleszkedését és foglalkoztatását elősegítő központi képzési program indult 2005. júliusában 3300 fő halmozottan hátrányos helyzetű - köztük romák - társadalmi beilleszkedésének és foglalkoztatásának elősegítésére. A képzéseket a regionális

képző központok végezték. A program lebonyolítására a minisztériummal külön szerződést kötöttek és a program végrehajtására külön képzési tervet készítettek. A programban az előzetes tudásszint felmérése mellett, egészségügyi alkalmassági szűrővizsgálat, pályaaorientációs és pályaválasztási tanácsadás, személyiségfejlesztő tréningek, tanulási képességek felmérése és fejlesztése, a szakmai képzés megkezdéséhez szükséges alapiskolai végzettség megszerzését lehetővé tevő felzárkóztató, illetve OKJ szerinti szakképesítés megszerzését lehetővé tevő programok is helyet kaptak. A központi képzési programban a résztvevők mentális gondozásban is részesültek. Mentorok segítették az eredményes részvételt. A program eredményeként a felzárkóztató képzéseken 100 fő, a szakképzésben 2300 fő részvételére volt lehetőség. A programot sikeresen befejezők száma 3000, a munkába helyezettek száma több mint 500 fő volt.

Humán erőforrás-fejlesztés Operatív Program

A I. Nemzeti Fejlesztési Terv Humán erőforrás-fejlesztési Operatív Programja (HEFOP) keretében 2004–2008 között több, központi és pályázati program megvalósítására került sor, amely a hátrányos helyzetűek, köztük a romák foglalkoztathatóságának javítását, munkaerőpiaci integrációjának elősegítését célozta és támogatta. A regionális munkaügyi központok által megvalósított, „A munkanélküliség megelőzése és kezelése” c. HEFOP 1.1 központi programba bevont több mint 37 ezer ember 85%-a fejezte be sikeresen a programot, és több mint 16 ezer ember volt foglalkoztatott a program zárását követően is. A program forráskerete 30 Mrd Ft volt.

„A hátrányos helyzetű emberek, köztük a romák foglalkoztatásának javítása” címmel került több körben meghirdetésre a HEFOP 2.3. pályázati programja, amelynek célja a munkaerőpiacról tartósan kiszorult hátrányos helyzetű, alacsony iskolai végzettségű emberek különböző csoportjainak adottságaihoz, szükségleteihez igazodó, integrált megközelítésű alternatív képzési és foglalkoztatási projektek támogatása volt. A HEFOP 2.3 pályázati program keretében 175 pályázat megvalósítására nyílt lehetőség 11,4 Mrd Ft felhasználása révén, amely több mint 31 ezer ember programba vonását tette lehetővé.

Társadalmi megújulás operatív program

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv Társadalmi Megújulás Operatív Programja (TÁMOP) keretében az Európai Unió támogatásával számos foglalkoztatást elősegítő program indult el és valósul meg. A hátrányos helyzetűek foglalkoztatásáért meghirdetett kiemelt program kiemelt prioritásként kezeli a romák munkaerőpiaci helyzetének javítását. A 2008-ban elindult programba 2008. december 31-ig közel 20 ezer embert vontak be a regionális munkaügyi központok. A program első ütemének végrehajtása 2009. december 31-ig tart. A rendelkezésre álló forrás 26,041 Mrd Ft.

3 Mrd Ft-os forráskerettel 2007 végén hirdették meg az alternatív munkaerőpiaci programokat támogató pályázatot, amelynek révén mintegy 50 nonprofit szervezet támogatására került sor. A projekteket 2010-ben zárják le.

Magyarországi Cigányokért Közalapítvány képzési programja

A Szociális és Munkaügyi Minisztérium több mint 10 millió forint vissza nem térítendő támogatást nyújtott a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány képzési programjának megvalósítására. A program célcsoportja a 7 régióban és a főváros területén működő cigány

kisebbségi önkormányzat, cigány civil szervezetek és cigány többcélú kisebbségi társulások voltak. A képzésbe bevontak száma területi egységenként 20-20 fő, összesen 160 fő volt. A három napos képzés során a résztvevők európai uniós ismereteket sajátítottak el.

Cigány Kisebbségi önkormányzatok tagjai és munkatársai reintegrációs tréninggel egybekötött ECDL informatikai képzésének támogatása központi képzési program

Az SZMM 2008-ban több mint 50 millió forinttal támogatta 200 cigány kisebbségi önkormányzati választott képviselő és munkatárs tréninggel egybekötött ECDL informatikai képzését. A komplex program célja, hogy a résztvevők olyan informatikai ismeretekhez jussanak, amelyeket a mindennapi munkavégzésük során eredményesen alkalmazni tudnak.”

Annak érdekében, hogy a tanulás lehetősége mindenki számára adott legyen, a 2006-ban elkezdett „Lépj egyet előre!” program 2008–2009-ben is folytatódik. A program lehetőséget kínál az alacsony iskolai végzettségűek számára, hogy szakképzettséget, illetve jelenlegi képzettségi szintjüknél eggyel magasabb fokozatú képzettséget szerezzenek. A projekt kiterjed az elavult szakképzettséggel rendelkezőkre is, akiknek egy új, a gazdaság igényeinek megfelelő végzettség megszerzését teszik lehetővé. A program megvalósítása során több mint 22 000 fő támogatására nyílik lehetőség.

(3) Az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium a roma családok elhelyezését szolgáló lakások építésére indított program keretében 2007 decemberében támogatási szerződést kötött az Országos Cigány Önkormányzattal. A szerződés 30 lakás megépítését biztosította Lenti, Sarud és Tiszaroff településeken. A lakásokba az Országos Cigány Önkormányzat által kijelölt gyermekes családok költözhetnek. A támogatás forrása a költségvetési törvényben elkülönített 100 millió forint volt.

(4) A Gazdasági és Közlekedési Minisztérium (GKM) 2004 augusztusában 92 millió forintos támogatást nyújtott az Országos Cigány Önkormányzatnak. Az önkormányzat a költségvetési forrást a roma kisebbség társadalmi és gazdasági integrációját szolgáló projektekre fordíthatta.

A GKM 2007-ben meghirdette a mérnök, közgazdász, pénzügy vagy informatikus szakon felsőfokú iskolákban továbbtanuló roma fiatalok támogatását célzó „Expressz Roma Ösztöndíj” programot. E program keretében a 2007/2008-as tanévben 21 roma főiskolás és egyetemi hallgató összesen 20,5 millió forint ösztöndíjban részesült.

A GKM, majd annak jogutódja, a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium stratégiai feladatai között határozta meg a roma mikro-, kis- és középvállalkozások gazdasági életbe való integrálásának elősegítését.

A beszámolási időszak első évében a programban részt vevők vissza nem térítendő támogatást kaptak a szaktárcától a műszaki-technológiai fejlesztésekre, beruházásokra. A 102 nyertes pályázó összesen 278,6 millió forintos támogatást használhatott fel. A pályázatoknak köszönhetően 200 új munkahely teremtdött. 2005-ben 79 pályázatról született pozitív döntés, így 218,293 millió forint került kihelyezésre mikro- és kisvállalkozásokhoz, melyből gépek, haszongépjárművek, informatikai berendezések, irodabútorok, irodatechnikai eszközök kerültek beszerzésre, és mintegy 145 új munkahely jött létre. 2006-ban 74 pályázó összesen 249,969 millió forintos támogatásban részesült. A támogatás révén az elavult gépjárműparkot modern haszongépjárművekre cserélték, valamint informatikai fejlesztéseket valósítottak

meg. A 2007-es év eredményei a következők: 291 beérkezett pályázat, amelyből 61 pályázat nyert, támogatásuk összege 245,047 millió forint volt.

(5) A Közlekedési, Hírközlési és Energiaügyi Minisztériumban „WIFI falu” informatikai projekt indult 2008-ban a roma fiatalok internet-hozzáféréseinek elősegítése érdekében. Az „Otthoni internet a mély szegénységben élőknek és a cigány fiataloknak” elnevezésű program megvalósítására 200 millió forintot fordít a szaktárca. Ennek révén 150 településen, összesen 2000 háztartásban WIFI technológiával biztosított ingyenes internet-hozzáférés jön létre. A projekt folytatása a Miniszterelnöki Hivatal keretében történik.

(6) A Honvédelmi Minisztérium (HM) célul tűzte ki a roma származású szerződéses és hivatásos katonák arányának növelését. A romák arányának növelése érdekében a hadkiegészítő parancsnokságok a cigány kisebbségi önkormányzatokkal és a roma civil szervezetekkel kiépített kapcsolatokra építve folyamatosan tájékoztatják a roma közösségeket a szerződéses és a hivatásos katonai szolgálat lehetőségeiről. Számos roma rendezvényen végeznek toborzó munkát. Kaposvárott, a helyi cigány önkormányzattal együttműködve a Magyar Honvédség igényeinek megfelelő képzési programot szerveztek a romák számára. A képzés során a katonai szolgálatot vállaló, munkanélküli cigány jelentkezők gépjárművezetői engedélyt szerezhetnek.

A HM évente két alkalommal hirdeti meg az esélyegyenlőséget elősegítő ösztöndíjpályázatot azoknak a roma fiataloknak, akik tiszthelyettesi képzésben, illetve katonai felsőoktatásban vesznek részt. Figyelemmel kísérik a rendszerbe már bekerült roma tisztek és tiszthelyettesek sorsának, pályájának alakulását. Valamennyi tiszthelyettesi, illetve tiszti képzésben részt vevő hallgató számára választható tárgyként bevezetésre került a cigány népismeret oktatása, jelenleg pedig arról egyeztetnek, hogy ez a tantárgy kötelezővé váljék.

Az alegységparancsnokok és a Magyar Honvédség kiképzéssel foglalkozó tisztjei és tiszthelyettesei számára a HM a romák történelmét, kultúráját, szokásait feldolgozó konferenciákat szervez. 2005-ben kutatást végeztek a roma katonák helyzetéről a Magyar Honvédségben, 2006-ban pedig „Romák a magyar hadtörténelemben” témájában állítottak össze fényképes dokumentumgyűjteményt.

(7) Az Egészségügyi Minisztérium (EüM) tevékenysége keretében számos programot valósít meg a halmozottan hátrányos helyzetű térségekben élők egészségügyi ellátásának javítása érdekében. A közvetlenül a romákkal összefüggő programok közül itt az alábbiakról számolunk be.

Az EüM által 2004-ben meghirdetett „Tolerancia az egészségért” program kórházi szociális munkások alkalmazásával teremtette meg a roma lakosság sajátos kulturális szokásai méltányolásának lehetőségét az egészségügyi ellátások területén. A program az ország öt kórházában szolgálta az egészségügyi dolgozók felkészítését, a diszkrimináció és az előítéletesség csökkentését, a sajátos ápolási és ellátási szükségletek biztosítását.

Az EüM 2004-ben négy kiegészítő, ágazatspecifikus kutatást végzett. Felmérés készült a roma gyermekek speciális iskolába küldésének okairól, a roma népesség és az egészségügyi, valamint a szociális helyzet összefüggéséről, a romák és az egészségügyi ellátórendszer esetleges diszkriminatív mechanizmusairól, a cigányok és az egészségügyi ellátórendszer kapcsolatáról. Az EüM négy felsőoktatási intézmény egészségügyi kutatásait érintő képzési és

terepgyakorlati programjait támogatta. Közel 200 egyetemista és főiskolás írt a romákkal kapcsolatban szemináriumi dolgozatot, és 194 fiatal volt terepgyakorlaton.

2005-ben a „Telepszerű körülmények között élők egészségfelmérése” program keretében kutatást végeztek a roma népesség, illetve az egészségügyi és szociális helyzet összefüggéseiről. A programban részt vevők száma 986 fő volt.

2006-ban az Országos Egészségfejlesztési Intézet modellkísérletet dolgozott ki, melynek keretében Budapest VIII. kerületében 80 fő 5-7 éves, hátrányos helyzetű, többnyire roma gyermek speciális állapotfelmérése történt meg. A program célja volt a gyermekek felzárkóztatása és az iskolai sikeresség elősegítése a speciális integrációs készségek fejlesztésének támogatásával. Az állapotfelmérést tréning követte, melynek keretében óvónők és védőnők a felmérésben részt vett 30 gyermek részére 65 órás fejlesztési programot tartottak. A 2007/2008-as iskolai tanévben öt kiképzett pedagógus három helyszínen 50 gyermek rendszeres speciális fejlesztését és időközi állapotfelmérését, valamint 150 fő spontán érési folyamatát mérte.

2006-ban „Etnikai szegénység, etnikai egészségi állapot? – A romák Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében” című, a romák egészségi állapotára vonatkozó kiadvány szakértői, szerkesztési, lektorálási és nyomdai munkáit, valamint a kiadvány terjesztési költségeit támogatta az EüM. Az egészségügyi ismereteket tartalmazó ismeretterjesztő kiadvány 800 példányban jelent meg. Terjesztésére az önkormányzatok, kisebbségi önkormányzatok, roma civil szervezetek, egészségügyi intézmények, civil szervezetek, megyei és regionális szervezetek, egyetemi tanszékek és könyvtárak körében került sor.

Az EüM a romák egészségtudatos magatartásának növelése érdekében a kisebbségi önkormányzatok bevonásával megvalósult, a Népegészségügyi Program célkitűzéseire illeszkedő regionális roma egészségnapok programsorozatát szervezett 2006-ban. E program keretében „Jászvári Romák Egészségügyi Konferenciája” címmel rendeztek tanácskozást Jászfényszaru városában a Fényszarui Romák Betegségmegelőző Egyesületének közreműködésével. A konferencián 150 fő vett részt.

(8) Az SzMM által felügyelt Országos Foglalkoztatási Közalapítvány (OFA) roma programjai 2005-ben és 2006-ban évente mintegy 950 cigány munkanélkülit érintettek, a támogatási keret megközelítően 1,2 milliárd forint volt. Az OFA 2008-ban három roma projektet működtetett. Elindult a roma zenészek foglalkoztatási programja, melynek támogatási kerete 142,5 millió forint volt. Jelenleg 79 támogatott roma zenész foglalkoztatása valósul meg. A roma szolgáltató munkaerő-piaci közösségi hálózat támogatási kerete 160 millió forint volt, melynek révén több mint 300 főt helyeztek el. Előkészület alatt van a romák önálló gazdasági tevékenységének támogatására irányuló program, melyhez 200 millió forintos költségvetési forrás áll rendelkezésre. E programtól a roma vállalkozások piacképességének, piaci részesedésének javítását, foglalkoztatási potenciáljuk növekedését várják.

(9) Az igényelhető foglalkoztatási támogatásokkal és az álláskeresőknél folyósítható juttatásokkal kapcsolatos feladatokat országosan kiépített szervezet látja el. A Kormány állami foglalkoztatási szervként a Foglalkoztatási és Szociális Hivatalt, valamint a regionális munkaügyi központokat nevezte meg.

A Foglalkoztatási és Szociális Hivatal, a munkaügyi központok és kirendeltségeik eljárásaik és intézkedéseik során kötelesek betartani az egyenlő bánásmód követelményét. Törekvéseik

arra irányulnak, hogy a hátrányos helyzetben lévő munkanélkülieket, munkát keresőket kiemelten kezeljék, elhelyezkedésük érdekében őket előnyben részesítsék, foglalkoztatásukat különféle támogatási formákkal ösztönözzék, ezáltal munkaerő-piaci esélyegyenlőtlenségüket csökkentsék.

A regionális munkaügyi központok megyénként 1-1 fő roma referens alkalmazásával igyekeznek minél bővebb körnek, minél szélesebb skálájú elhelyezkedést elősegítő lehetőségeket felkínálni. A roma referensek pályaválasztási kiállításokon tájékoztatták a roma diákokat a pályázatokról, elnyerhető ösztöndíjakról. Segítséget nyújtottak a kirendeltségek roma származású ügyfeleinek a tájékozódásban, közreműködtek a képzési programokban részt vevők kiválasztásában, a támogatások odaítélésében.

(10) A regionális képző központok feladatairól, irányításáról, a Munkaerőpiaci Alap foglalkoztatási alaprészen belül elkülönített képzési keret felhasználásáról, valamint a regionális képző központok és a megyei (fővárosi) munkaügyi központok együttműködéséről szóló 23/2005. (XII. 26.) FMM rendelet alapján a regionális képző központok (RKK) képzési feladataikat alaptevékenységként látják el, amennyiben a képzést hátrányos helyzetű személyeknek nyújtják. Az RKK-k kapcsolatot tartanak a területükhöz tartozó roma szervezetekkel. 7-8. osztályos felzárkóztató programokat, foglalkoztatást elősegítő képzéseket, valamint közhasznú és közmunkaprogramokkal kapcsolatos képzéseket folyamatosan szerveznek.

A foglalkoztatást elősegítő programok eredményessége érdekében az RKK-kban 2005-től roma referenseket alkalmaznak. A roma referens feladata, hogy a képzések beindítása előtt felvegye a kapcsolatot a helyi roma kisebbség képviselőjével. Motiválja, felkészítse a hallgatókat a képzésben való részvételre, képviselje érdekeiket. A résztvevők pszichoszociális támogatása érdekében egyéni, illetve csoportos tanácsadást szervezzen. Folyamatosan kísérelje figyelemmel a hallgatói részvételt és a képzési program megvalósítását. A modulzáró eredmények és a létszámjelentések alapján kutassa fel a lemorzsolódó hallgatókat és nyújtson számukra segítséget tanulmányaik folytatásához.

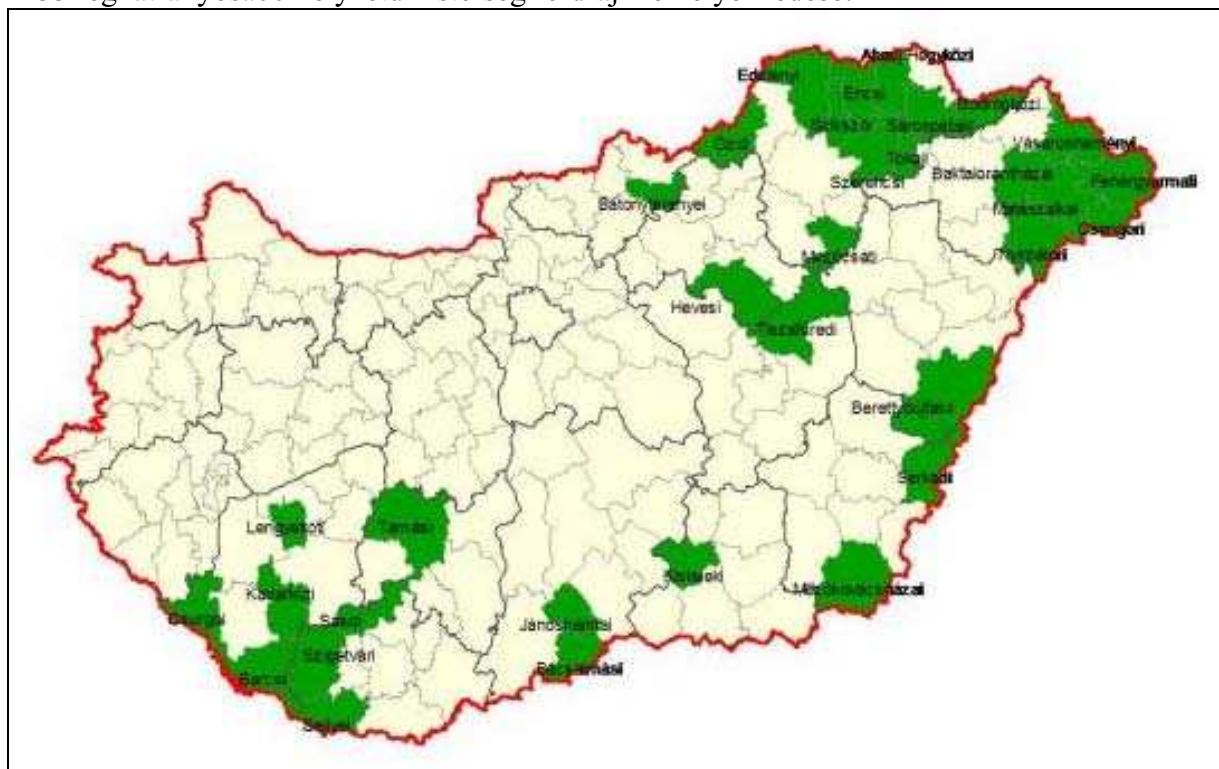
(11) A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség létrehozta a kistérségi koordinációs hálózatot, melynek célja az uniós fejlesztési források és a magyarországi területalapú támogatások sikeres felhasználásának elősegítése. A hálózat keretében az ország 94 hátrányos helyzetű kistérségében és az 5 kiemelt fejlesztési térségben a roma lakosság gazdasági és társadalmi integrációját elősegítő, speciálisan e feladatokkal megbízott koordinátorokat alkalmaznak.

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében, összesen mintegy 1,5 milliárd forint áll rendelkezésre antidiszkriminációs médiaprogramok és a jogvédő munka támogatására. A program célja a diszkriminációval fenyegetett társadalmi csoportok, közöttük a romák iránti tolerancia növelése.

A beszámolási időszakban több olyan európai uniós pályázat is megjelent, amely a hátrányos helyzetű kistérségek fejlesztéseit hivatott támogatni. E programok közvetlenül érintik a roma lakosságot. 2007 végén a Kormány a fejlettségbeli hiányosságokat jelző statisztikai adatok alapján kijelölte az ország 33 leghátrányosabb helyzetű kistérségét, és meghirdette a „Nem mondunk le senkiről” komplex programot.

A program célja, hogy a kijelölt kistérségekben lehetőséget teremtsen a helyi gazdaság dinamizálására, a foglalkoztatás bővítésére, a társadalmi és földrajzi mobilitásra. A

A 33 leghátrányosabb helyzetű kistérség földrajzi elhelyezkedése:

(12) A Keretegyezmény végrehajtásának értékelésekor fontos kiemelni az IRM által 2001 óta működtetett Roma Antidiszkriminációs Ügyfélszolgálati Hálózat (a továbbiakban: Hálózat) tevékenységét, amelyről a második országjelentésben részletes tájékoztatást adtunk. Ennek megfelelően ez alkalommal a Hálózat működtetése és fejlesztése terén 2004 februárja óta történt eseményekről számolunk be.

A Hálózat ügyvédje az ügyféltől semmilyen juttatást nem fogadhat el. A konstrukcióban az IRM vállalja mind a Hálózat működtetésének (ügyvédi munkadíj), mind az esetleges perindítások költségeit. A Hálózat ügyvédei igyekeznek lehetőleg azonnali és hatékony segítséget nyújtani az őket megkeresőket ért sérelem kiküszöbölésére, a panaszos számára hátrányos élethelyzet rendezésére. Elsődleges cél a panaszos személyes szempontjait előtérbe helyező problémamegoldás és konfliktuskezelés.

36

Az IRM a Hálózat folyamatos fejlesztése érdekében a 2001-ben alkalmazott 23 fős induló létszámról 2005 elején 30 főre emelte az ügyvédek számát. A nagy kiterjedésű, illetve a romák által sűrűn lakott megyékben több ügyvéd látja el a jogsegélyszolgálatot. (Kettő, illetve három ügyvéd dolgozik Budapesten, Baranya, Borsod-Abaúj-Zemplén, Csongrád, Hajdú-Bihar, Heves, Pest, Somogy és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében.) A Hálózat bővítésének eredményeként az ügyvédek jelenleg 47 helyen tartanak ügyfélfogadást.

Az IRM a Hálózat munkatársainak szakmai továbbképzésére évente 1-2 napos konferenciát szervez, melyeken az ügyvédekén kívül részt vesznek a munkájukat segítő Országos Cigány Önkormányzat megyei képviselői és az érintett helyi cigány kisebbségi önkormányzati képviselők is.

(13) A beszámolási időszakban a Rendőrség által tett, a Keretegyezményben foglaltak magyarországi végrehajtását is érintő intézkedései közül a BM és az IRM tájékoztatása alapján az alábbiakról számolunk be.

A romák társadalmi integrációját elősegítő kormányzati programról és az azzal összefüggő intézkedésekről szóló 1021/2004. (III. 18.) Korm. határozatban foglalt egyes feladatok végrehajtására kiadott 32/2004. (X. 12.) számú Országos Rendőr-főkapitánysági intézkedés előírja a roma kisebbséghez tartozó személyekkel való bánásmód megkülönböztetett figyelemmel kísérését. Jelenti ez a cigány kisebbséghez tartozó személyek, illetve a jogvédő szervezetek által tett panaszok, feljelentések különös gonddal történő kezelését, a kifejezetten a cigány származás miatti diszkriminatív rendőri intézkedés kifogásolásának vizsgálatát. Ezen esetekről megyei és országos szinten éves jelentés és intézkedési terv készül.

Az Országos Rendőr-főkapitányság Esélyegyenlőségi Tervének kihirdetéséről szóló 1/2005. (I. 4.) számú ORFK intézkedés előírja többek között a Munkahelyi Esélyegyenlőségi Bizottság létrehozásának kötelezettségét. A Munkahelyi Esélyegyenlőségi Bizottság folyamatosan értékeli az Esélyegyenlőségi Terv megvalósulását, javaslatot tesz a kedvezmények kibővítésére, kijelöli az ORFK esélyegyenlőségi referenseit.

(14) Az Ügyészség nemcsak büntetőügyekben jár el, számára több jogszabály teszi kötelezővé, illetve lehetővé a közigazgatási, valamint a magánjogi ügyekben való részvételt. A beszámolási időszakban fejeződött be a települési önkormányzati jegyzőknek a kereskedelmi és vendéglátó üzletek működésével kapcsolatos hatósági eljárásainak törvényességére vonatkozó országos ügyészségi vizsgálat. A vizsgálat irányadó jogszabálynak tekintette az egyenlő bánásmódról szóló törvényben foglaltakat. E jogszabály alapján az egyenlő bánásmód követelménye megsértésének vizsgálatát a sérelmet szenvedett fél a kereskedelmi hatóságtól is kérheti. A 2004 és 2007 között 17 177 ügyre kiterjedően 870 hatóságnál folytatott vizsgálat nem tárt fel olyan esetet, amikor az egyenlő bánásmód valamely üzletben történő megsértése miatt bárki az üzlet működtetése jogszabályi követelményeinek ellenőrzésében hatáskörrel rendelkező helyi önkormányzati jegyzőhöz fordult volna.

(15) A beszámolási időszakban az ÖM Sport Szakállamtitkársága támogatást nyújtott a Magyar Labdarúgó Szövetség keretében működő Cigány Labdarúgó Válogatott számára. A labdarúgó szakosztály rendszeresen szervez megyei tornákat, melyek megvalósításához polgármesterek, rendőri vezetők is segítséget nyújtanak.

A szaktárca a Magyar Labdarúgó Szövetség Cigány Labdarúgó Bizottsága felkérésére 2004, illetve 2005-ben csatlakozott a FIFA és az UEFA által meghirdetett „Sporttal, kultúrával a

rasszizmus ellen” mozgalomhoz, és labdarúgó tornákat rendezett a budapesti Puskás Ferenc Stadionban. A tornán a Cigány Labdarúgó Válogatott megmérkőzött a Rendőr Válogatottal is. A cigány–rendőr futballmeccsek azóta rendszeresek. A Cigány Labdarúgó Válogatott nemzetközi sikerei sorában kiemelendő, hogy az U19-es csapat 2006-ban megnyerte a XXX. Helsinki Kupát.

(16) A költségvetési támogatásokból gazdálkodó, az SzMM felügyelete mellett működő Magyarországi Cigányokért Közalapítvány (a továbbiakban: Cigányokért Közalapítvány) a beszámolási időszakban az alábbi célokra nyújtott támogatást (ahol a táblázatban nem szerepel költségvetési összeg, az adott feladatra más szervezet biztosított költségvetési forrást).

Támogatási cél/év/millió Ft	2004	2005	2006	2007	2008
Keretösszeg	1135,0	429,4	95,0	475,0	700,0
	Kiemelt projektek				
Tanulmányi ösztöndíj	889,0	–	–	274,8	564,0
Roma Kulturális Alap	–	83,9	64,3	46,5	47,0
Intervenció pályázat	–	–	30,0	41,6	47,0

Forrás: Cigányokért Közalapítvány

A Cigányokért Közalapítvány 2004-ben 52,6 millió forintot fordított vállalkozói célú projektek támogatására, ún. „megélhetési” pályázatokra pedig 49 millió forintot különített el. A konyhakerti burgonyatermesztési program keretében több mint 20 ezer családot támogattak. Az informatikai pályázat révén a felsőoktatásban tanulmányokat folytató 300 roma fiatal számítógéphez jutását segítették elő. 2005-ben 58,4 millió forintot adtak jogvédő pályázatokra, és 39,9 millió forintot fordítottak közéleti képzést szolgáló programokra. A Cigányokért Közalapítvány a roma közösségi házak tevékenységét 2005-ben 22,5 millió forinttal, 2006-ban további 20,8 millió forinttal támogatta. A telepfelszámolási programhoz 2007-ben 60 millió forinttal járultak hozzá.

(17) A közszolgálati feladatokat ellátó Magyar Televízió (MTV) 2006-ban az SzMM-mel közösen roma televíziós gyakornoki programot indított. A projekt megvalósítását az állami költségvetés 10 millió forinttal támogatta. A 12 hónapos kurzus végén 4 roma fiatal szerzett gyakorlati ismereteket a köztelevízióban. A program résztvevői segédszerkesztőként kerültek a Magyar Televízió különböző műsoraihoz. A projekt 2007-ben is folytatódott, ekkor 3 roma fiatal kapcsolódott be az MTV munkájába, akik jelenleg már szerződéssel dolgoznak tovább az állami televíziónál. Ugyanazon program keretében 2008-ban 2 roma gyakornok a Magyar Rádió (MR) munkájával ismerkedhetett meg. A roma gyakornokok az állami közszolgálati rádióban végeztek napi műsorkészítői feladatokat.

(18) Roma Kulturális Központ létrehozásáról állapodtak meg 2008 novemberében a Miniszterelnöki Hivatal, az OKM, valamint a Fővárosi Önkormányzat képviselői Budapesten. Az új roma intézmény megvalósítására a Kormány és a Fővárosi Önkormányzat az ún. „Budapest szerződés” keretében vállalt kötelezettséget. A kulturális létesítményt a főváros egyik központi fekvésű utcájában található reprezentatív épület felújításával alakítja ki a Kormány és a Fővárosi Önkormányzat. Az új intézmény kialakítása 2010-ig fejeződhet be. A támogatók kötelezettséget vállaltak a leendő Roma Kulturális Központ működési költségeinek biztosítására is. A rendezvényközpontban könyvtárat, színháztermet és múzeumot is terveznek. 1041/2009. (IV. 8.) határozatával a Kormány Roma Kulturális Központ

létrehozásáról rendelkezett, erre a célra az OKM és a MeH 100-100 millió forint működési támogatás tervezését irányozta elő.

Roma integrációs programok az oktatásban

A roma gyerekek kirekesztésére és szegregációjára irányuló gyakorlat felszámolására a beszámolási időszakban tett kormányzati intézkedésekről az alábbiak szerint számolunk be. A kérdéskört érintő jogi szabályozásról fentebb adtunk információkat, lentebb a programok gyakorlati megvalósításáról adunk tájékoztatást.

A köz- és felsőoktatásban tanuló roma diákok számára 1996 óta létezik speciális tanulmányi ösztöndíj, amelynek célja az esélyegyenlőség megteremtésének elősegítése.

(1) Az SzMM és a Cigányokért Közalapítvány közös pályázata az általános iskolák 7. és 8. évfolyamos diákjai, valamint a szakmunkásképzők, a szakközépiskolák és a gimnáziumok magyar állampolgárságú cigány tanulói számára nyújtanak támogatást. Az ösztöndíj elnyerésének feltétele legalább a közepes tanulmányi eredmény.

A roma ösztöndíjprogram keretében támogatást kaphatnak továbbá azok a cigány hallgatók, akik valamely főiskolán vagy egyetemen az első diploma megszerzéséért nappali tagozaton tanulnak, valamint a külföldi tudományos, művészeti, felsőfokú intézményekben tanulmányokat folytató magyar állampolgárságú cigány fiatalok.

Tanév	Ösztöndíjasok száma	Támogatás (Ft)
2004/2005	33 322	885 675 000
2005/2006	32 492	891 460 000
2007/2008	11 352	274 815 000
2008/2009	Pályáztatás alatt	600 000 000

Forrás: SzMM

(2) Az OKM Esélyegyenlőségi Főigazgatósága koordinációs munkájával megvalósuló, a hátrányos helyzetű roma gyermekek óvodai és iskolai sikerességének elősegítését szolgálják az alábbi programok.

Útravaló Ösztöndíjprogram

A program célja a fiatalok továbbtanulásának, szakma-, érettségi és diplomaszerzési esélyeinek javítása, valamint a természettudományos érdeklődésű tanulók tehetséggondozása. A program indításáról a Kormány 1016/2005. (II. 25.) számú határozata rendelkezett. A diákok előmenetelét mentorok segítik. Az „Út a középiskolába”, valamint az „Út az érettségihez” programokban 16 655 tanuló vesz részt, az „Út a szakmához” programban pedig 3576 tanuló kap ösztöndíjat és folyamatos segítséget tanulmányai eredményes folytatásához.

Katapult Mentorprogram

A romák társadalmi integrációjának elősegítése, a halmozottan hátrányos helyzetű fiatalok esélyegyenlőségének megteremtése érdekében 2005-től sajátos bánásmód alkalmazása került bevezetésre a felsőoktatásban a 269/2000. (XII. 26.) Korm. rendeletben foglaltak alapján. A program több, a romák esélyegyenlőségét szolgáló kedvezményt tartalmaz. A szociálisan hátrányos helyzetű fiatalok a felvételi eljárás során kedvezményekkel juthatnak be a felsőfokú

tanintézményekbe. A felsőoktatási intézménybe történő beilleszkedést a „Katapult Mentorprogram” segítségével könnyítik meg. A program végrehajtását az ország valamennyi felsőoktatási intézményében képvisellel rendelkező Hallgatókért Alapítvány végzi. A program megvalósítására a központi költségvetés 2008 első félévében 81 millió forintot biztosított.

A költségtérítéses képzésben részt vevő roma fiatalok támogatása

Az első diploma vagy a másoddiploma megszerzésére irányuló költségtérítéses képzésben legalább IV. évfolyamos, illetve az első tudományos fokozat (PhD) megszerzésére irányuló költségtérítéses képzésben részt vevő II. évfolyamos, hátrányos helyzetű roma hallgatók jogosultak az ösztöndíjra. A pályázaton felhasználható állami költségvetési keret 5 millió forint. A pályázók részleges vagy teljes képzési költségtérítési támogatásban részesülhetnek. A másoddiplomát, valamint az első tudományos fokozatot szerző pályázók a költségtérítésük 50%-át, legfeljebb 25 ezer forint összegű támogatást nyerhetnek el. A pályázat keretében a 2007/2008-as tanév II. félévében 39 hátrányos helyzetű roma fiatal nyert támogatást.

„Utolsó padból” program

A program elsődleges célja, hogy csökkentse a hátrányos helyzetű roma gyermekek felülreprezentáltságát a sajátos nevelési igényű tanulók körében. A program jogszabályi alapja a romák társadalmi integrációját elősegítő kormányzati programról és az azzal összefüggő intézkedésekről rendelkező 1021/2004. (III. 18.) Korm. határozat. A költségvetési törvényben megjelent a visszahelyezett tanulók után igényelhető normatíva.

Roma Program Támogatási Hálózat

A szervezet 2005 márciusában jött létre azzal a céllal, hogy technikai támogatást nyújtson a romákat érintő regionális, térségi vagy helyi oktatási fejlesztések megvalósításához. A Roma Programtámogatási Hálózat hozzájárul a romák helyi programjainak kidolgozásához és kivitelezéséhez is.

Foglalkoztatásba ágyazott képzés

A roma munkanélküliek közoktatási intézményekben történő közhasznú foglalkoztatásának és képzésének támogatására a szaktárca 2003-ban indított programot, melynek révén általános iskolák közhasznú tevékenységet végző roma munkatársakat foglalkoztattak, akik közreműködtek az iskola és a roma szülők közötti kapcsolatokban felmerülő problémák kezelésében is. A 2007-ig futó program 37 településen, összesen 42 iskolában valósította meg a foglalkoztatásba ágyazott képzés modelljét és 60 roma munkavállaló számára biztosította a közismereti és szakmai képzésben való részvételt. A programban 82 pedagógus volt érintett. A program megvalósítására az OKM 5 éven át évi 6,3 millió forintot biztosított.

Országos Oktatási Integrációs Hálózat

A hálózat 2003. január 1-jén kezdte meg működését egy központi és négy régiós irodával. A szervezet fő tevékenysége az integrációs nevelés minél több intézményben történő bevezetésének szakmai támogatása, a pedagógusok és intézményeik együttműködésére épülő szakmai hálózat kiépítése.

Antidiszkriminációs jelzőrendszer kiépítése

A jelzőrendszer célja, hogy felismerje a gyakorlatban létező etnikai vagy más alapokon megvalósuló oktatási diszkriminációt, majd koordinálja a jogi segítségnyújtást. A jelzőrendszer résztvevői a központi szervek, a szakértői szervezetek, a kistérségek vezetői, a jogvédő és érdekvédő civil szervezetek, a cigány kisebbségi önkormányzatok. A program a legrászorultabbak számára kívánja biztosítani a közoktatás területén jelentkező diszkrimináció elleni jogorvoslat, az oktatási esélyegyenlőség elérését. A program keretében cigány kisebbségi önkormányzati képviselők, civil szervezetek tagjai részesülhetnek antidiszkriminációs képzésben. A jelzőrendszer egy internet alapú informatikai hálózatra épül, segít az oktatási diszkriminációs ügyekben, a jogszabályokban való tájékozódásban, biztosítja a felhasználók közötti kapcsolattartást.

(3) Magyarország európai uniós csatlakozásával széles lehetőségek nyíltak a hátrányos helyzetű roma tanulók integrált nevelésének elterjesztésére. Az Új Magyarország Fejlesztési Tervben megfogalmazott, az esélyegyenlőséget célzó intézkedésekre közel 40 milliárd forint fordítható a 2007–2013 közötti időszakban. A program részeként minden oktatásfejlesztési pályázat benyújtásakor közoktatási települési és intézményi esélyegyenlőségi helyzetelemzést kell készíteni. Az esélyegyenlőségi helyzetelemzés során meg kell vizsgálni, hogy érvényesül-e a településen a szegregációmentesség és a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók oktatási és társadalmi integrációjának támogatása. Amennyiben a pályázatban érintett oktatási intézményben ellátott hátrányos helyzetű gyermekek aránya meghaladja a 40%-ot, az intézkedési terv kidolgozása során a pályázónak kötelező igénybe vennie az OKM által biztosított esélyegyenlőségi szakértőt, aki egyben ellenjegyzí is az intézkedési tervet tartalmazó dokumentumot.

Oktatási esélyegyenlőségi programok támogatása

Az OKM támogatást biztosít a közoktatási célú pályázatokhoz kötelezően elkészítendő közoktatási esélyegyenlőségi intézkedési tervekben megfogalmazott célok megvalósításához. A program pénzügyi forrása 2008-ban 5,066 milliárd forint.

Modell-intézmények támogatása

Az OKM támogatja olyan modell-intézmények létrejöttét az ország különböző régióiban, melyek mintául szolgálhatnak az integrációs programot bevezető és alkalmazó közoktatási intézményeknek. A program pénzügyi forrása a 2007–2013 közötti évekre 1,319 milliárd forint.

Integrációs projektek

Az oktatási esélyegyenlőséget és az integrációt szolgáló projektek célja, hogy szakmai fejlesztésekkel és szolgáltatásokkal járuljon hozzá a halmozottan hátrányos helyzetű, kiemelten a roma gyerekek oktatási esélyeinek javításához.

A roma gyermekek iskolai integrációjának támogatása érdekében a közoktatási intézmény fenntartója támogatást igényelhet az állami költségvetéstől a gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló óvodai fejlesztő programhoz, a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók részére szervezendő lemorzsolódást gátló és képességfejlesztő nyári táborok szervezéséhez.

Az integrációs és képesség kibontakoztató felkészítés, valamint az óvodai fejlesztő program után igényelhető támogatás kizárólag olyan intézményben vehető igénybe, amelynek alapító okiratában, valamint helyi pedagógiai programjában az igényjogosultságot megalapozó tevékenység szerepel, vagy a fenntartó kötelezettséget vállal annak beépítésére.

A roma tanulók szegregációjának csökkentése, esélyegyenlőségük megteremtése érdekében 2009 végéig 500 közoktatási intézményt érintő esélyteremtő program indul 6,8 milliárd forint keretösszeggel.

Roma fiatalok felsőfokú képzésének támogatása

A felsőoktatási intézményekben tanuló roma fiatalok támogatását szolgáló programban 2008 és 2010 között 120-200 főiskolai, egyetemi képzésben részt vevő roma hallgató 4 „láthatatlan kollégium” tagjaként veheti igénybe a program kínálta szolgáltatásokat. A program pénzügyi forrása 2008-ban közel 770 millió forint.

Tanoda programok

A programok célja a halmozottan hátrányos helyzetű roma, valamint a gyermekvédelmi gondoskodás alatt álló és a migráns családokból származó fiatalok továbbtanulásának elősegítése a civil szervezetek által működtetett tanodák révén. A „tanoda” a gyermekek és a szülők által saját elhatározásból választott, tanulást segítő és menedzselő családiás, a résztvevők társadalmi, anyagi helyzetéhez alkalmazkodó oktatási forma.

(4) A szakiskolákban tanuló, szociálisan és mentálisan hátrányos helyzetű, sok esetben tanulási nehézségekkel küzdő fiatalok számára 2005-ben indult el a Szakiskolai Fejlesztési Program (SZFP), melynek célja, hogy e fiatalok nagyobb esélyt kapjanak a szakmaszerzésre, a munkaerő-piacra történő belépésre.

A szakiskolai fejlesztési program hátrányos helyzetűek reintegrációja (HHR) fejlesztési területén egy olyan szakképzést előkészítő évfolyam került bevezetésre, amelynek programja „tanulóbarát”, gyakorlatorientált, egyéni haladási ütemet biztosít, és amelynek sikeres elvégzése után a tankötelezettség teljesítését jelentő időpontig alapfokú iskolai végzettséget nem szerzett, vagy a képzési rendszerből lemorzsolódott fiatal közvetlenül a szakképzési, 11. évfolyamba léphet. A szakiskolai fejlesztési program szakképzést előkészítő évfolyamain jelenleg 44 szakiskolában több mint 600 fiatal tanul. A szakképzést előkészítő évfolyam kerettantervét 2006-ban az Oktatási és Kulturális Miniszter rendeletben adta ki, így ma már alternatív programként minden szakképző iskolának lehetősége van a felzárkóztató képzés elindítására.

(5) A beszámolási időszakban a BM, majd az IRM és az ORFK folytatta a rendőri pálya iránt elhivatottságot érző középiskolás, tehetséges roma fiatalok számára kiírt, a 2000/2001-es tanévtől országosan bevezetett ösztöndíj pályázati programot. Az ösztöndíjasok tankönyv- és tanszertámogatásban, szállás- és étkezési-költség támogatásban, valamint tanulmányi eredménytől függő ösztöndíjban részesültek. A budapesti és a megyei rendőrkapitányságok a 2004/2005-ös tanévben 9, a 2005/2006-os tanévben 14 roma fiatallal kötöttek tanulmányi szerződést.

A BM 2004-től kezdődően évente szervezett rendészeti pályára irányító tábor középiskolás roma fiatalok számára. Az ötnapos tábor során a mintegy 40 fiatal megismerkedhetett a

közép- és felsőfokú rendészeti oktatási intézmények munkájával, a roma hivatásos rendőrök tapasztalataival. A kezdeményezés sikerét igazolja, hogy a 2005/2006-os tanévben 20 roma fiatal kezdte meg tanulmányait középfokú rendészeti oktatási intézményekben, a Rendőrtiszti Főiskolára pedig 2 fő nyert felvételt és 8 fiatalot vettek fel más felsőfokú iskolába.

A BM Oktatási Főigazgatósága 2005 áprilisában a diszkriminációmentes rendészeti intézkedések oktatás-módszertanának megismerése érdekében 5 napos nemzetközi konferenciát és továbbképzést szervezett rendészeti oktatási szakemberek részvételével. A képzés célja a rendészeti képzésben az EU országaiban alkalmazott korszerű módszerek ismertetése volt. A konferenciát követően minta-oktatási program került kidolgozásra.

Az ORFK és az Európai Roma Rendvédelmi Bajtársi Közhasznú Egyesület továbbképzést szervezett 2008 áprilisában Budapesten a rendőrségi kisebbségi referensek részére. A program célja volt, hogy elősegítse a roma kisebbség és a Rendőrség között felmerülő esetleges konfliktusok megoldását.

A kisebbségek médiajogainak érvényesülése

A rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény (a továbbiakban: médiatörvény) szerint a közszolgálati műsorszolgáltató kötelezettsége elősegíteni a magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségek kultúrájának és anyanyelvének ápolását, az anyanyelvükön való rendszeres tájékoztatást. A közszolgálati Magyar Rádió és a Magyar Televízió a Keretegyezmény életbelépését megelőzően már kialakította valamennyi kisebbség anyanyelvű adásának műsorstruktúráját.

(1) A kisebbségek médiajogai kiteljesedése tekintetében a beszámolási időszak egyik legfontosabb eseménye volt, hogy 2007. február 1-jétől elindulhatott a Magyar Rádió kisebbségi programja, az MR4. A csatorna a hét valamennyi napján reggel 8 órától este 20 óráig sugároz kisebbségi anyanyelvű rádióműsort. Az MR4 indításával a kisebbségek 12 órás, egységes keretbe szerkesztett, az érintettek számára Magyarországon mindenhol elérhető, országos sugárzású új közszolgálati csatornája jött létre. Az MR4 napi kétórás anyanyelvű, közszolgálati rádióműsort sugároz horvát, román, német, szerb és szlovák nyelven. Heti 30 perces műsor készül bolgár, görög, lengyel, örmény, ruszin, szlovén és ukrán nyelven.

A Magyar Rádió a roma műsorok időtartamát 2008 októberétől a korábbi napi fél óra helyett a duplájára emelte. A fenti időponttól „Három szólamra – cigány magazin az MR4-en” címen jelentkező adást a hét öt napján, hétfőtől péntekig 12 és 13 óra között sugározzák. Az Európa Tanács ajánlásaira is figyelemmel, az eddig csak magyar nyelven készült roma műsor immár három nyelven hallható: magyarul, valamint kedden és csütörtökön romani, szerdán és pénteken pedig beás nyelven.

A 15 nyelven sugárzó MR4-es rádióadó Magyarországon az 1188 kHz-es és a 873 kHz-es középhullámon, valamint a HotBird3 műholdon a Duna TV 7,92 MHz-es hangsávján, illetve az MR www.radio.hu honlapján a nap 24 órájában folyamatosan hallgatható.

A Magyar Rádió megduplázta továbbá az MR1-Kossuth rádióban korábban sugárzott, a roma kisebbség életével, helyzetével foglalkozó állandó műsorainak adásidejét is. 2008 szeptemberétől heti kétszer 30 perces rádióműsor jelentkezik magyar nyelven a roma közösség közéleti, kulturális életének eseményeiről (e kérdésekről további információt az

országjelentés II. fejezetében, a Keretegyezmény 6. cikkéhez kapcsolódó tájékoztatás keretében adunk).

(2) A Magyar Televízió 2008 októberében a Magyar Köztársaság Országgyűlése elnökének jelenlétében emlékezett meg arról, hogy 30 éve jelentkezett első ízben kisebbségi műsor a magyar köztelevízióban. Az MTV egy évtizede mind a 13 kisebbség részére sugároz rendszeres anyanyelvű programot. A köztelevízió 2006 augusztusában létrehozta a Kisebbségi Szerkesztőséget. (A kisebbségi törvény 2005. évi módosítása során kiterjesztett kisebbségi médiajogokról, a kisebbségek kulturális autonómiáját szolgáló szervezeti és költségvetési önállóságról rendelkező jogszabályi változások gyakorlati alkalmazásáról további információkat az országjelentés II. fejezetében, a Keretegyezmény 9. cikkéhez fűzött ismertetőben szolgálunk.)

A beszámolási időszakban az Országos Rádió és Televízió Testület vizsgálta a köztelevízió kisebbségi műsorszolgáltatási kötelezettségeinek teljesítését. A médiatörvény rendelkezései szerint a közmédia kisebbségi műsorainak időtartama sem országos, sem körzeti összesítésben nem lehet kevesebb, mint a törvény 1996. évi hatálybalépésekor.

A kisebbségi műsoridő alakulása a Magyar Televízióban (4 hét átlagában, percben)			
	1996. január (perc összesen)	2007. január (perc összesen)	Gyakoriság
Bolgár	10	21	Kéthetente
Görög	10	21	Kéthetente
Horvát	100	127	Hetente
Lengyel	10	21	Kéthetente
Német	100	127	Hetente
Örmény	10	21	Kéthetente
Roma	117	145	Hetente
Román	100	127	Hetente
Ruszin	10	21	Kéthetente
Szerb	50	127	Hetente
Szlovák	100	127	Hetente
Szlovén	50	71	Kéthetente
Ukrán	0	21	Kéthetente
Összesen	667	977	

Forrás: Országos Rádió és Televízió Testület

A táblázat adatai alapján megállapítható, hogy a kisebbségek számára biztosított műsoridő tekintetében a Magyar Televízió teljesíti a médiatörvényben előírt követelményeket.

(3) A közszolgálati Duna Televízió „Autonómia” csatorna néven 2006 áprilisában új műholdas csatornát indított. A program célja a kisebbségek kultúrájával, önszerveződésével, a régióban és az Európai Unióban elfoglalt helyükkel kapcsolatos témák bemutatása. A csatornán 2008-tól kezdődően a Duna Televízióban korábban már bemutatott, az új adó eredeti célkitűzéseit teljesítő programok ismétlésére kerül sor.

(4) A médiatörvény rendelkezései szerint a Magyar Televízió Közalapítvány, a Magyar Rádió Közalapítvány és a Duna Televíziót képviselő Hungária Televízió Közalapítvány kuratóriumába egy-egy tagot delegálhatnak a kisebbségek országos önkormányzatai. A rendelkezés alapján a közszolgálati média tulajdonosi jogosítványait gyakorló testület munkájában részt vehetnek a kisebbségek képviselői is.

A Magyar Televízió Közalapítvány Kuratóriumában 2004-ben a Magyarországi Németek Országos Önkormányzata, 2005-ben az Országos Szlovák Önkormányzat, 2006-ban az Országos Horvát Önkormányzat, 2007-ben az Országos Cigány Önkormányzat, 2008-ban pedig a Magyarországi Németek Országos Önkormányzata képviselője rendelkezett mandátummal.

A Magyar Rádió Közalapítvány Kuratóriumának munkájában, 2004-ben az Országos Szlovák Önkormányzat, 2005-ben a Magyarországi Németek Országos Önkormányzata, 2006-ban a Szerb Országos Önkormányzat, 2007-ben az Ukrán Országos Önkormányzat, 2008-ban a Magyarországi Románok Országos Önkormányzata delegáltja vehetett részt.

A Hungária Televízió Közalapítvány Kuratóriumába 2004-ben az Országos Horvát Önkormányzat, 2005-ben az Országos Szlovák Önkormányzat, 2006-ban a Magyarországi Németek Országos Önkormányzata, 2007-ben az Országos Cigány Önkormányzat, 2008-ban pedig a Magyarországi Románok Országos Önkormányzata küldött képviselőt.

(5) Az Országgyűlés 2007 júniusában elfogadta a műsorterjesztés és a digitális átállás szabályairól szóló 2007. évi LXXIV. törvényt. A MeH Kisebbség- és Nemzetpolitikai Szakállamtitkársága által a kisebbségi médiajogok áttekintésére, a médiával kapcsolatos európai elvek magyarországi érvényesülésének értékelésére létrehozott Média Munkacsoport 2007 októberében vitatta meg a digitális átállás és az átfogó médiaszabályozás kérdéseit. A kisebbségi tanácsadó testület állást foglalt abban, hogy a digitális átállással is összefüggő tartalomszabályozás során figyelemmel kell lenni a kisebbségek sajátos médiajogait érintő kérdésekre, és az új rendelkezéseknek tükrözniük kell a magyarországi kisebbségek különböző szintű jogszabályokban már rögzített médiajogait. A Média Munkacsoport e tekintetben releváns jogforrásként értékelte a Keretegyezmény 9. cikkének rendelkezéseit.

(6) A Kisebbségek Napján, minden év december 18-án a Magyar Köztársaság miniszterelnöke kitüntetésekkel ad át a Parlamentben a kisebbségek érdekében a közéletben, az oktatásban, a kultúrában, az egyházi életben, a tudományban, a tömegtájékoztatásban és a gazdaság területén kiemelkedő eredményeket elért személyek részére. A beszámolási időszakban több kisebbségi médiaműhely és médiaszemélyiség részesült e rangos állami elismerésben.

A magyarországi szlovén kisebbség kultúrájának és nyelvének fennmaradásáért végzett kimagasló munkáért Kisebbségektől Díjat kaptak 2006-ban a Radio Monošter munkatársai. Ugyancsak 2006-ban a Magyar Rádió „Cigány félóra” című műsorának szerkesztője az előítéletek ellen küzdő újságírói munkásságáért és széles körű közéleti szerepvállalásáért részesült a Kisebbségektől Díjban. A 2007-es esztendőben a Magyar Televízió Kisebbségi Szerkesztősége kapta meg a magas elismerést. Az állami kitüntetés a 13 magyarországi kisebbség anyanyelvén műsorokat készítő újságírók szakmai eredményeit jutalmazta. Kisebbségektől Díjban részesült 2007-ben a RomNet internetes portál szerkesztősége is. Kisebbségektől Díjat kapott 2008-ban a közszolgálati Magyar Távirati Iroda Belpolitikai Főszerkesztőségének újságírója, a Romaweb nevű internetes hírportál korábbi főmunkatársa, az Amaro Drom és a Világunk című újságok, a Rádió C politikai, közéleti és kulturális témájú műsorainak szerkesztője. Ugyancsak Kisebbségektől Díjat kapott 2008-ban a magyar színház- és filmművészet egyik nemzetközi sikereket is elért fiatal alkotója a kisebbségi lét művészi ábrázolásáért, a kulturális sokszínűség társadalmi elfogadtatásáért, a toleráns légkör kialakításáért, a kirekesztés és az előítéletesség elleni alkotói szerepvállalásáért.

(7) Az Európai Népcsoportok Föderális Uniója (FUEN) 2008 áprilisában Magyarországon, Pécs városában rendezte Kongresszusát. A kisebbségek nemzetközi szintű érdekvédelmében jelentős szerepet játszó civil szervezet éves találkozójára Európa 35 országából 180 küldött érkezett. A tanácskozás középpontjában a kisebbségek médiajogainak értékelése állt. A fórum résztvevői Pécsen látogatást tettek a Magyar Rádió és a Magyar Televízió horvát, német és szerb nyelvű műsorai szerkesztőségeiben, ahol közvetlen tapasztalatokat szerezhettek a magyarországi kisebbségek médiajogai gyakorlati érvényesülésének helyzetéről. A FUEN-Kongresszus sikeres megvalósításához a MeH Kisebbség- és Nemzetpolitikai Szakállamtitkársága 5 millió forintos támogatást biztosított.

II. A KERETEGYEZMÉNY VÉGREHAJTÁSÁNAK JAVÍTÁSÁRA HOZOTT TOVÁBBI INTÉZKEDÉSEK

Az országjelentés II. fejezetében a Keretegyezmény bekezdései szerint, cikkről cikkre haladva, további információkat adunk a jelen beszámolási időszakot érintő kormányzati intézkedésekről, valamint a nem kormányzati szervezetek tárgyat érintő értékeléseiről.

1. cikk

A nemzeti kisebbségek és e kisebbségekhez tartozó személyek jogainak és szabadságainak védelme az emberi jogok nemzetközi védelmének szerves részét képezi, és mint ilyen, a nemzetközi együttműködés keretébe tartozik.

(1) Az Európa Tanács Kormányközi Kisebbségi Szakértői Bizottsága (DH-MIN) több évi szünetet követően, erőteljes magyar politikai és pénzügyi támogatással, 2005 elején újra kezdte működését. A DH-MIN tagjai az évente két alkalommal ülésező munkacsoport elnökének 2007-ben és 2008-ban magyarországi szakértőt választottak.

(2) Az Európa Tanács Emberi Jogi Biztosi Hivatalának delegációja 2005 szeptemberében látogatott Magyarországra. A látogatás célja az ET emberi jogi biztosának 2002. évi Magyarországról szóló jelentése óta történt fejlemények vizsgálata volt.

Az ET Emberi Jogi Biztosi Hivatalának 2005. évi vizsgálata alapján megfogalmazott vélemény szerint Magyarországon jelentős előrelépés történt többek között a romák társadalmi integrációja valamint az esélyegyenlőséget biztosító jogi szabályozás területén.

(3) Az ENSZ kisebbségi ügyekben kinevezett szakértője 2006 júniusában tett látogatást Magyarországon. Ez volt a független ENSZ-szakértő hivatalba lépését követő első országlátogatása. A látogatásról elmondható, hogy főként a kisebbségekkel kapcsolatos jogi szabályozással és annak változásaival, a kisebbségi önkormányzatok működésével és megválasztásával, a kormányzati intézményrendszer működésével, a kisebbségek parlamenti képviselésével, az oktatással, a romák szociális rendszerhez való hozzáféréssel és a nőkkel szembeni diszkriminációval kapcsolatos kérdések merültek fel. Az ENSZ-szakértő elégedettséggel nyilatkozott a találkozók során szerzett kedvező tapasztalatokról, a magyar fél együttműködési készségéről. A független szakértő magyarországi utazásáról 2006 szeptemberében, az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának őszi ülészakán számolt be. A jelentés kiemeli, hogy a magyar Kormány jelentős politikai szándékot mutat és jelentős pénzügyi forrásokat biztosít a kisebbségek, különösen a romák szükségleteinek és gondjainak megoldására. Megállapította, hogy az egyedülálló kisebbségi önkormányzati rendszer hasznosan járul hozzá a magyarországi kisebbségek kulturális autonómiájának biztosítására irányuló erőfeszítésekhez.

(4) A Közép-európai Kezdeményezés (KEK) 2007. novemberi szófiai csúcsertekezletén a magyar külügyminiszter javaslatot tett arra, hogy a KEK-en belüli politikai párbeszéd terjedjen ki a roma integráció kérdéseire is. A javaslatot a nemzeti koordinátorok 2007 decemberében, Triesztben megtartott találkozásán valamennyi tagállam részéről üdvözltek.

2. cikk

A jelen Keretegyezmény rendelkezéseit jóhiszeműen, a megértés és a türelmesség szellemében, valamint az Államok közötti jó szomszédság, baráti kapcsolatok és együttműködés elveivel összhangban kell alkalmazni.

Az itt értékelt cikkben foglaltakat illetően a beszámolási időszakban folytatott politika és gyakorlat általános jellemzésére elmondható, hogy a Magyar Köztársaság a kisebbségek anyaországaival fenntartott kapcsolataiban a kisebbségek érdekét is szolgáló együttműködés szélesítésére törekedett. (A kormányközi kisebbségi vegyes bizottságok munkájáról részletesen a 18. cikknél szólunk.)

(1) Magyarország köztársasági elnökének 2008 februárjában Bulgáriában tett látogatása során a magyar delegáció tagja volt a Bolgár Országos Önkormányzat elnöke is. Az államfői szintű megbeszélések napirendjén a budapesti Bolgár Iskola működtetésével kapcsolatos kérdések is szerepeltek.

(2) A magyar–görög államközi kapcsolatokat erősítette a két ország külügyminisztere jelenlétében, 2008 szeptemberében Athénban megnyitott „Görögök Magyarországon” című fotókiállítás és kulturális rendezvény. A programsorozaton a Magyarországi Görögök Országos Önkormányzata mutatkozott be Görögországban.

(3) A magyar–horvát államközi kapcsolatok keretében rendszeres a nemzeti fejlesztési politikák összehangolása. A Magyar Köztársaság és Horvátország kormányai eddig kétszer tartottak együttes ülést, először 2006 januárjában Budapesten, majd 2007 májusában Zágrábban. A magas szintű tanácskozásokon részt vett az Országos Horvát Önkormányzat elnöke is.

(4) A magyar–román kapcsolatok szélesedését jellemzi, hogy 2005-től kezdődően évente együttes kormányüléseket tartanak. A Magyarországi Románok Országos Önkormányzatának elnöke rendszeres résztvevője a tanácskozásoknak. Az együttes kormányüléseken született megállapodások eredményeképpen 2006 decemberében a magyarországi román kisebbség központjának számító Gyula városában Románia főkonzulátust nyitott, majd 2007 decemberében Szegeden megkezdte tevékenységét a budapesti Román Kulturális Intézet fiókintézete.

(5) A Magyar Köztársaság Országgyűlése és a Szerb Képviselőház elnökei közötti találkozóra került sor Budapesten 2008 novemberében. A megbeszélések témái között szerepelt a két országban élő kisebbségek helyzetének értékelése, a találkozókra részt vett a magyarországi Szerb Országos Önkormányzat elnöke. A szerb házelnököt fogadta a kisebbségekért felelős kancelláriaminiszter is. A tárgyaló felek megállapodtak, hogy Magyarország segíti Szerbia európai uniós felzárkózását, és együttműködnek a kisebbségi jogi normák bővítése terén.

(6) A magyarországi szlovén és a szlovéniai magyar kisebbség központjainak számító két határ menti városban, Szentgotthárdon és Lendván került megrendezésre 2007 októberében az első magyar–szlovén együttes kormányülés. A tanácskozáson részt vett az Országos Szlovén Önkormányzat elnöke is.

(7) A magyar és az ukrán kormányfő 2007 márciusában írta alá a két ország kormányközi cselekvési tervét, mely rögzíti a magyarországi ukrán kisebbséget érintő feladatokat is.

(8) Az ENSZ égisze alatt létrejött és a vállalatok társadalmi felelősségvállalása előmozdítására kidolgozott Global Compact Forumhoz történő csatlakozást Magyarország részéről 2005-ben a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium teljesítette. Ez a nemzetközi egyezmény adott alapot arra, hogy az ENSZ Fejlesztési Szervezete (UNDP) közreműködésével 2006-ban elindult az a máig is tartó folyamat, amely 8 európai uniós tagállam nemzeti stratégiája megalkotását eredményezte. A dokumentum célként tűzte ki a hátrányos helyzetű csoportok, elsősorban a romák gazdasági integrációjának előmozdítását. A GKM az egyezményben vállalt kötelezettségének megfelelően a nemzeti stratégia megalkotásában aktív szerepet vállalt.

(9) Az Egyenlő Bánásmód Hatóság nemzetközi kapcsolatai keretében együttműködött a bécsi székhelyű Rasszizmus és Idegengyűlölet Európai Megfigyelőközpontja (EUMC) magyarországi képviselőivel, akik évente átfogó jelentést készítenek az EU részére Magyarországról. Több találkozóra került sor az Európa Tanács által létrehozott ECRI szakértőivel. Az Egyenlő Bánásmód Hatóság bekapcsolódott a MIGPOLGROUP szervezésében megalakult, az uniós államok antidiszkriminációs bizottságait, hatóságait tömörítő szervezet, az EQUINET hálózat tevékenységébe. A beszámolási időszakban a Hatóság közvetlen kapcsolatot épített ki az Európai Roma Jogok Központjával és az ILO képviselőivel.

(10) Az Open Society Justice Initiative az AGIS projektalap keretében a rendőrségi igazoltatások gyakorlatának áttekintését célzó, több országra – Magyarország, Bulgária, Spanyolország – kiterjedő programot dolgozott ki. A projekt a magyarországi rendvédelmi szervek és a kisebbségi közösségek közötti viszony javításához is hozzájárult. A program megvalósításában Magyarországról az ORFK, a Rendőrtiszti Főiskola, a Magyar Helsinki Bizottság és a roma kisebbségi szervezetek képviselői működtek közre. A program kiterjedt arra, hogy az igazoltatások során milyen adatokat rögzítenek a rendőrök, milyen módon történik az adatrögzítés, milyen adatbázisokat hoz létre a Rendőrség, és hogy milyen módon elemzik, használják fel ezeket az adatokat. A program 2008 novemberében nemzetközi konferenciával zárult.

(11) Az országjelentés elkészítésébe bevont nem kormányzati intézmények közül a közszolgálati Magyar Rádió az alábbi tájékoztatást adta a kisebbségeket érintő nemzetközi kapcsolatairól.

Az MR és a Román Rádió vezetői Együttműködési Megállapodást írtak alá 2007 szeptemberében Bukarestben a kétoldalú kapcsolatok erősítése és a kulturális csere lehetőségeinek szélesítése érdekében. A megállapodás értelmében a felek kiemelt támogatást nyújtanak két regionális rádióstúdiójuk, a Temesvári Rádió és a Szegedi Rádió munkájához az „Európa hullámhosszán” című magyar, román és szerb nyelvű műsor folyamatos készítése érdekében.

A Magyar Rádió Együttműködési Megállapodást írt alá 2007 októberében Budapesten a szerbiai Újvidéki Rádióval a gyorsabb információcseréről, a kisebbségi jogok ápolásáról, valamint a tolerancia, a sokszínűség európai értékeinek érvényesítéséről. A megállapodás 2008 májusában a két intézmény közötti kisebbségi rádiós műsorcsere vonatkozó szerződéssel egészült ki.

Az MR Együttműködési Megállapodást írt alá 2008 májusában Budapesten a Szlovák Rádióval, melynek révén a két közszolgálati rádió prózai és zenés műsorokat cserélhet, közös műsorprojektek megvalósításában vesz részt.

3. cikk

1. Minden, valamely kisebbséghez tartozó személynek joga van szabadon megválasztani, hogy kisebbségként kezeljék-e vagy sem, és ebből a választásából vagy e választásával összefüggő jogainak gyakorlásából semmiféle hátránya ne származzék.

2. A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek a jelen Keretegyezményben foglalt elvekből származó jogait és szabadságaikat egyénileg valamint másokkal közösségben gyakorolhatják.

(1) Az országjelentés Bevezetőjében szoltunk a kisebbségi törvény azon rendelkezéséről, mely a nemzeti és etnikai kisebbség fogalmát határozza meg. Tájékoztatást adtunk arról is, hogy a jogszabály 13 magyarországi kisebbséget nevesít. A beszámolási időszakban több olyan kezdeményezés is volt, mely a „kisebbségi státusz” megszerzésére irányult.

A kisebbségi törvény szerint, ha a honos népcsoportnak minősülő 13 kisebbségen kívül további kisebbség kíván bizonytságot tenni arról, hogy megfelel az e törvényben foglalt feltételeknek, akkor a kezdeményezésről az országos népi kezdeményezésre vonatkozó eljárási rend szerint az Országgyűlés dönt. A népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1989. évi XVII. törvény szerint az állampolgári kezdeményezés az Országgyűlés elé terjesztendő kérdés és az Aláírásgyűjtő ív Országos Választási Bizottság (OVB) általi hitelesítésével kezdődik. Ezt követően a kezdeményezők számára 2 hónap áll rendelkezésére ahhoz, hogy a hitelesített Aláírásgyűjtő íveken legalább 1000, magát e kisebbséghez tartozó választópolgár támogató nyilatkozatát megszerezzék. Az összegyűjtött aláírásokat a megadott határidőn belül lehet leadni az OVB részére.

Az Országos Választási Bizottság gondoskodik a kezdeményezés hitelesítéséről, majd ezt követően a hitelesítési eljárás eredményéről írásban tájékoztatja az Országgyűlés elnökét. A kisebbségi törvény szerint az OVB eljárása során köteles kikérni a Magyar Tudományos Akadémia elnökének állásfoglalását, a kezdeményezés tárgyát képező kisebbségi közösségre vonatkozó törvényi feltételek fennállásáról. A hitelesített kezdeményezés tárgyában – az illetékes állandó bizottság meghallgatását követően – az Országgyűlés határozattal dönt.

A beszámolási időszakban több közösség elismerésével kapcsolatban indult népi kezdeményezés, így az orosz, a bunyevác, a hun és a zsidó kisebbség elismerésére történtek kezdeményezések.

A hun kisebbség elismerését célzó népi kezdeményezés és Aláírásgyűjtő ív hitelesítését egy magánszemély 2004. augusztus 16-án kérte az Országos Választási Bizottságtól. Az Aláírásgyűjtő íven a következő szerepel: „A magyarországi hunok a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény 61. § (2) bekezdésének felhatalmazása alapján bizonytságot kívánnak tenni arról, hogy megfelelnek a kisebbségi törvényben foglaltaknak. Ezen oknál fogva alulírottak kijelentjük, hogy a hun kisebbséghez tartozónak valljuk magunkat!” Az Országos Választási Bizottság az Aláírásgyűjtő ív mintapéldányát 122/2004. (IX. 2.) sz. határozatával hitelesítette. A kezdeményezőnek sikerült összegyűjtenie a szükséges támogató aláírásokat, így az ügy az Országgyűlés elé került. Az Országgyűlés Emberi Jogi, Kisebbségi és Vallásügyi Bizottsága 2005. április 12-i ülésén nem támogatta azt az országos népi kezdeményezést, hogy a hunokat ismerjék el magyarországi kisebbségnek. A döntésben szerepet játszott a Magyar Tudományos Akadémia elnökének álláspontja: „A

szakértői vélemények egybehangzóan állítják, hogy a magát magyarországi hunoknak nevező csoport tagjai nem tekinthetők nemzeti vagy etnikai kisebbségnek, erre irányuló bejegyzési törekvésük megalapozatlan.” Az Országgyűlés 2005. április 25-i ülésén hozott döntése szerint 14 igen szavazattal, 178 nem ellenében, 92 tartózkodás mellett a „hun kisebbség” elismerése ellen foglalt állást.

Egy magánszemély 2005. december 13-án nyújtott be hitelesítés céljából az Országos Választási Bizottsághoz az „orosz kisebbséggel” kapcsolatos népi kezdeményezés Aláírásgyűjtő ívet. Az Aláírásgyűjtő íven a következő szerepel: „A magyarországi oroszok a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény 61. § (2) bekezdésének felhatalmazása alapján bizonytságot kívánnak tenni arról, hogy megfelelnek a kisebbségi törvényben foglaltaknak. Ezen oknál fogva alulírottak kijelentjük, hogy az orosz kisebbséghez tartozónak valljuk magunkat!” Az Alkotmánybíróság 27/2006. (VI. 21.) AB határozatában (334/H/2006. AB határozat) helybenhagyta a kezdeményezésre irányuló Aláírásgyűjtő ív mintapéldánya és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott 84/2006. (III. 9.) OVB határozatot, és megkezdődhetett a szükséges aláírások gyűjtése. Tekintettel azonban arra, hogy a szükséges 1000 aláírást a törvényileg előírt 2 hónapon belül nem tudták megszerezni, a kezdeményezés itt megszakadt.

Négy magánszemély, akik más fórumokon Társaság a Magyarországi Zsidó Nemzeti Kisebbségért néven bejegyzett civil szervezet képviselőjében léptek fel, 2005 őszén népi kezdeményezéssel élt annak érdekében, hogy az Országgyűlés ismerje el a magyarországi zsidóságot is nemzeti kisebbségként. Az Országos Választási Bizottság 2005 októberében hitelesítette az Aláírásgyűjtő ívet, amit négy kifogás nyomán ezután az Alkotmánybíróság is megvizsgált. 2006. január 30-i határozatával az Alkotmánybíróság helybenhagyta az Országos Választási Bizottság határozatát, amelyben hitelesítette annak az Aláírásgyűjtő ívnek a mintapéldányát, amely népi kezdeményezés benyújtására irányult a következő kérdésben: „A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény 61. § (2) bekezdésének értelmében alulírott magyar állampolgárok kijelentjük, hogy a magyarországi zsidó kisebbséghez tartozunk, és a kisebbségi törvényben foglalt feltételeknek megfelelünk. Kérjük a T. Országgyűlést, hogy a kisebbségi törvény 61. § (1) bekezdésében a népcsoportok felsorolását a zsidó kisebbségi népcsoporttal egészítse ki.” A kezdeményezők megkezdtek az aláírások begyűjtését, de az 1000 támogató aláírást nem sikerült megszerezni, és így a kezdeményezés sikertelenül zárult.

A bunyevácok önálló kisebbségként való elismerése érdekében 2006 folyamán magánszemélyek indítványára népi kezdeményezés indult, melyet az Országos Választási Bizottság hitelesített. Miután az OVB a benyújtott Aláírásgyűjtő ívet hitelesítette, a kezdeményezők összegyűjtötték a szükséges számú aláírást. A kérdésben az OVB kérésére a Magyar Tudományos Akadémia elnöke állásfoglalást adott ki, mely szerint a magyarországi bunyevácok a horvát közösség részét képezik, az önálló kisebbségi státusz megadása nem indokolt. A Magyar Tudományos Akadémia elnökének állásfoglalását az OVB megküldte az Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottsága számára. A Kormány az Akadémia véleményével egyező álláspontot fogadott el. Az Országgyűlés a 2006. december 18-án megtartott ülésén hozott 60/2006. (XII. 20.) OGY határozattal a kezdeményezést 334:18 szavazati többséggel elutasította.

(2) A Tanácsadó Bizottság véleményében az itt értékelt cikk kapcsán tért ki a magyarországi kisebbségi önkormányzati választási rendszernek a beszámolási időszakban bevezetett új

elemére, a kisebbségi választói jegyzék kérdéskörére. Az alábbiakban ehhez kapcsolódóan adunk részletes tájékoztatást.

A második országjelentésben részletesen szoltunk arról, hogy a Magyar Köztársaságnak az Európai Unióhoz való csatlakozásával összefüggő törvénymódosítási kötelezettségei keretében módosultak az Alkotmány egyes rendelkezései is. A módosítás a kisebbségi önkormányzati választást meghatározó szabályozást is érintette. Az új rendelkezés célja volt, hogy egyértelművé tegye a kisebbségi önkormányzati választásokon résztvevők körét. A módosítás a Magyar Köztársaságnak az Európai Unióhoz történő csatlakozásáról szóló nemzetközi szerződést megerősítő törvénnyel egy időben, 2004. május 1-jén lépett hatályba.

Az Országgyűlés 2005. október 17-i ülésnapján elfogadta a kisebbségi önkormányzati képviselők választásáról, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségekre vonatkozó egyes törvények módosításáról rendelkező 2005. évi CXIV. törvényt. A jogalkotó a törvényben a kisebbségi önkormányzati képviselők választásában résztvevők körének meghatározásával megteremti a jogszabályi kereteket ahhoz, hogy a kisebbségi önkormányzati választáson az adott kisebbségi közösséghez tartozók vegyenek részt.

Az új rendelkezés bevezeti a „kisebbségi választói jegyzék” intézményét. A kisebbségi önkormányzati választáson csak annak a magyar állampolgárnak van aktív és passzív választójoga, akinek a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán is választójoga van, valamely kisebbséghez tartozik, a kisebbséghez tartozását vállalja és kinyilvánítja, s ezen írásos nyilatkozata alapján szerepel a kisebbségi választói jegyzéken.

A kisebbségi választói jegyzékbe vétel az állampolgár kérelmére történik. A kérelmet a helyi választási irodán lehet leadni, vagy a településen működő önkormányzat épületében elhelyezett gyűjtőládába lehet elhelyezni. A nyilatkozat valóságtartalmát a választási szervek nem vizsgálhatják. A kisebbségi választói jegyzéket tilos közszemlére tenni, abba csak a törvényben meghatározott személyek a törvényben meghatározott céllal tekinthetnek be.

A kisebbségi választást a helyi választási bizottság abban az esetben tűzi ki, ha a kisebbségi választói jegyzékben a választás kitűzésének napján legalább 30 választópolgár neve szerepel.

A megváltozott szabályok alapján megtartott települési kisebbségi önkormányzati választásra első ízben 2006. október 1-jén, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásának napján került sor. A választást megelőzte a kisebbségi választói jegyzékek összeállítása. A kisebbségi közösséghez tartozók egyéni kérelemre 2006. július 15-ig kerülhettek fel az egyes települések kisebbségi választói jegyzékére. A választói jegyzékek egy-egy kisebbségen belüli összesített száma azt mutatja, hogy az adott kisebbség esetében az ország hány településén kezdeményezték a kisebbségi választói jegyzék készítését.

Kisebbség	Kisebbségi választói jegyzéken szereplők száma	Kisebbségi választói jegyzékek összesített száma
Bolgár	2 110	70
Cigány	106 333	1 421
Görög	2 451	52
Horvát	11 090	170
Lengyel	3 061	93
Német	45 983	553

Kisebbség	Kisebbségi választói jegyzéken szereplők száma	Kisebbségi választói jegyzékek összesített száma
Örmény	2 361	67
Román	4 404	90
Ruszin	2 729	91
Szerb	2 143	64
Szlovák	15 049	188
Szlovén	991	29
Ukrán	1 084	45
Összesen	199 789	2 933

Forrás: Országos Választási Iroda

A törvényi szabályozás szerint a települési kisebbségi önkormányzati választás kiírásának feltétele, hogy a választói jegyzékeken minimálisan 30 választópolgár szerepeljen. E kritériumnak a 2006-os választások során országosan 2080 jegyzék felelt meg, a választási szervek által kitűzött választások száma 2077 volt. A kisebbségi választásokon való részvételre 1452 településen volt lehetőség. A kisebbségi választáson jelölt csak az lehet, aki szerepel a kisebbségi választói jegyzéken. (A kisebbségi önkormányzati választást érintő kérdésekről ld. még a 7. és 15. cikknél adott tájékoztatást.)

4. cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személy számára biztosítják a törvény előtti egyenlőséget és a törvény általi egyenlő védelem jogát. Ebben a vonatkozásban minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozáson alapuló hátrányos megkülönböztetés tilos.

2. A Felek kötelezik magukat annak elfogadására, hogy – amennyiben szükséges – megfelelő intézkedéseket hoznak a gazdasági, a társadalmi, a politikai és a kulturális élet minden területén a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek és a többséghez tartozók közötti teljes és hatékony egyenlőség előmozdítása érdekében. E tekintetben kellő figyelmet fordítanak a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek sajátos körülményeire.

3. A 2. bekezdésben foglaltaknak megfelelő intézkedéseket nem lehet hátrányos megkülönböztetésként értékelni.

A hátrányos megkülönböztetés tilalmát érintő jogi és intézményi változásokról, a diszkrimináció elleni fellépést szolgáló kormányzati intézkedésekről, az egyenlő bánásmódról szóló törvénnyel, valamint az Egyenlő Bánásmód Hatóság tevékenységével összefüggő kérdésekről részletesen szoltunk az országjelentés I. fejezetében. Ugyancsak az I. fejezetben ismertettük a Tanácsadó Bizottság véleményében az itt értékelt cikkhez fűzött ajánlásait is érintő intézkedéseket. A tájékoztatást az alábbi információkkal egészítjük ki.

(1) Az egyenlő bánásmódról szóló törvény védett tulajdonságnak minősíti a kisebbséghez való tartozást. A jogszabály a védett tulajdonságok körébe vonja az anyanyelvet is, amely a kisebbségek hátrányos megkülönböztetése tekintetében különös jelentőséggel bír.

Az egyenlő bánásmódról szóló törvény úgy rendelkezik, hogy nem sérti az egyenlő bánásmód követelményét, ha a közoktatási intézményben a szülők kezdeményezésére és önkéntes választása szerint, a felsőoktatási intézményben a hallgatók önkéntes részvétele alapján kisebbségi oktatást szerveznek, amelynek célja vagy tanrendje indokolja elkülönült osztályok vagy csoportok alakítását. Feltétele az ilyen oktatás szervezésének, hogy emiatt az oktatásban

részt vevőket semmilyen hátrány nem érheti, továbbá az oktatásnak meg kell felelnie az állam által jóváhagyott, államilag előírt, illetve államilag támogatott követelményeknek.

(2) Az Egyenlő Bánásmód Hatóság 2005 februárjában történt felállításával a Kormány nem csak az európai uniós kötelezettségének tett eleget, hanem megteremtette azt a jogszabályi környezetet és intézményt, amely az alapvető emberi jogok, így a jogegyenlőség, az emberi méltóság és a hátrányos megkülönböztetés tilalma érvényesítésére ténylegesen alkalmas.

A Hatóság más szervezetekkel szoros együttműködésben hozzájárul az előítéletek csökkentéséhez, a társadalmi kohézió megteremtéséhez, a hátrányos megkülönböztetés elleni tudatos fellépéshez. Az Egyenlő Bánásmód Hatóság tevékenységével annak bizonyítékául is szolgál, hogy a gazdasági reformokat, az ország versenyképessége érdekében elhatározott kormányzati intézkedéseket úgy kell és lehet végrehajtani, hogy azok ne járjanak az emberi méltóság megsértésével, segítsék a szolidaritás erősödését, nyújtsanak védelmet a legkiszolgáltatottabbaknak.

Az Egyenlő Bánásmód Hatóság általános antidiszkriminációs szerv, amely az egyenlő bánásmódról szóló törvény alapján, többek között:

- egyedi ügyekben vizsgálatot folytat az egyenlő bánásmód megsértése tárgyában, s határozatot hoz;
- közérdekű igényérvényesítés joga alapján pert indít a jogaikban sértett személyek és csoportok jogainak védelmében;
- véleményezi az egyenlő bánásmódot érintő jogszabályok tervezeteit;
- javaslatot tesz kormányzati döntésekre, jogi szabályozásra;
- feladatainak ellátása során együttműködik a társadalmi és érdekképviselői szervezetekkel, valamint az állami szervekkel;
- 2007. január 1-jétől a Hatóság kérelem alapján vizsgálatot folytat, hogy az arra kötelezett munkáltatók elfogadtak-e esélyegyenlőségi tervet, és a vizsgálat alapján határozatot hoz.

A jogalkotó mind az egyenlő bánásmódról szóló törvény, mind az Egyenlő Bánásmód Hatóságról és eljárásának részletes szabályairól szóló 362/2004. (XII. 26.) Korm. rendelet (a továbbiakban: a Hatóság eljárásának szabályairól szóló kormányrendelet) megalkotásakor arra törekedett, hogy a Hatósághoz forduló kérelmezők jogérvényesítését elősegítő jogi garanciákat biztosítson.

A Hatóság az egyenlő bánásmód követelményének megsértése esetén a jogaiban sértett fél kérelmére, vagy az egyenlő bánásmódról szóló törvényben meghatározott esetekben hivatalból lefolytatja a hatósági eljárást annak megállapítása érdekében, hogy történt-e hátrányos megkülönböztetés. Amennyiben az eljárás során bebizonyosodik, hogy sérült az egyenlő bánásmód követelménye, az egyenlő bánásmódról szóló törvényben meghatározott szankciót alkalmaz.

Az egyenlő bánásmódról szóló törvény meghatározza, hogy az egyenlő bánásmód megsértése miatti eljárásokban melyik félnek mit kell bizonyítania. A sérelmet szenvedett félnek jeleznie kell, hogy őt milyen jogviszonyban milyen hátrány érte, és azt, hogy rendelkezett-e a jogsértéskor a jogszabályban felsorolt valamely védett tulajdonsággal. Ilyen eset lehet, amikor a sérelmet szenvedett felet például nem engedték be egy nyilvános rendezvényre, vagy roma származása miatt nem alkalmazták.

Az egyenlő bánásmódról szóló törvény korábbi rendelkezései szerint a Hatóság az oktatási intézményekkel szemben hivatalból nem, csupán a sérelmet szenvedett fél kérelmére járhatott el, így konkrét panaszos eljárás lefolytatására irányuló kérelme hiányában kizárólag az intézményt fenntartó önkormányzattal szemben folytathatott vizsgálatot. Az egyenlő bánásmódról szóló törvény 2007. január 1-jén hatályba lépett módosító rendelkezései lehetővé teszik az érdekképviselői szervek, így a kisebbségi önkormányzatok számára is, hogy a Hatóság előtt eljárást indítsanak az általuk képviselt társadalmi csoport érdekében, ha az egyenlő bánásmód követelményének megsértése, vagy annak közvetlen veszélye a személyek pontosan meg nem határozható, nagyobb csoportját érinti.

A bizonyítási teher megosztásának elvét tükrözi az egyenlő bánásmódról szóló törvény azon rendelkezése, amely szerint az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt indított eljárásokban a jogsérelmet szenvedett félnek vagy a közérdekű igényérvényesítésre jogosultnak csupán valószínűsítanie kell, hogy a jogsérelmet szenvedett személyt vagy csoportot hátrány érte, vagy – közérdekű igényérvényesítés esetén – ennek közvetlen veszélye fenyeget. A valószínűsítés olyan bizonyítás, amelyből az átlagember azt a következtetést vonja le, hogy objektív megítélés alapján a panaszos panasza megalapozott. Ezzel szemben a másik felet már bizonyítási kötelezettség terheli a tekintetben, hogy a jogsérelmet szenvedett fél vagy a közérdekű igényérvényesítésre jogosult által valószínűsített körülmények nem álltak fenn, vagy az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta, illetve az adott jogviszony tekintetében nem volt köteles megtartani.

A hatósági eljárás során az eljárás alá vont személynek, szervezetnek kell bizonyítania, hogy az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta, vagy az adott jogviszony tekintetében nem volt köteles megtartani. Mindezek mellett a közigazgatási hatósági eljárásról szóló törvény rendelkezései értelmében a Hatóságnak is mindent meg kell tenni a tényállás alapos tisztázása érdekében.

Az Egyenlő Bánásmód Tanácsadó Testület 384/4/2008. (III. 28.) TT. számú állásfoglalása szerint a kimentési bizonyítás célja, hogy kompenzálja az igényt érvényesítő bizonyítékokhoz való hozzájárása terén fennálló hátrányt. A jogszabályban előírt körülmények valószínűsítésén túlmenően nem lehet az igényt érvényesítőre hárítani a hátrány és a védett tulajdonság közötti okozati összefüggés bizonyításának terhét.

A kérelmezőre kedvező szabályokat tartalmaz az egyenlő bánásmódról szóló törvény azon rendelkezése is, amely kimondja, hogy a kérelemre indult eljárásban az egyéb eljárási költségeket a Hatóság, illetve az eljárásban való részvételével kapcsolatban felmerülő költségek tekintetében az eljárás alá vont, a sérelmet szenvedett féllel szemben ellenérdekű fél előlegezi meg. A kérelem elutasítása esetén a sérelmet szenvedett fél csak akkor viseli az egyéb eljárási költségeket, ha a hatóság megállapította, hogy rosszhiszemű volt.

A Hatóság eljárásának szabályairól szóló kormányrendelet értelmében a Hatóság a székhelyén lakcímmel nem rendelkező személyt, ha személyes meghallgatása az eljárás során szükséges, azon önkormányzat polgármesteri hivatalának a székhelyére idézi, ahol lakik vagy tartózkodik. Ugyanezen szabályt kell alkalmazni arra az esetre is, ha az eljárás során a hatóság tárgyalást tart, az ott meghallgatandó személyeket azon önkormányzat polgármesteri hivatalának a székhelyére idézi, amelynek székhelyén a kérelmező lakik vagy tartózkodik.

A Hatóság a kérelmezőt és az egyenlő bánásmód követelményének megsértését bejelentő más személyt, amennyiben azt kéri, az eljárás alá vont személy távollétében hallgatja meg.

A közigazgatási hatósági eljárásról szóló törvény alapján a Hatóságnak a döntés előtt meg kell kísérelnie az egyezség létrehozását az ellenérdekű ügyfelek között. Ha az egyezségi kísérlet eredményes, a Hatóság határozatba foglalja és jóváhagyja az egyezséget. Az egyezségnek azonban meg kell felelnie a jogszabályokban foglalt feltételeknek, nem sértheti a közrendet, mások jogát vagy jogos érdekét, ki kell terjednie a teljesítési határidőre és az eljárási költség viselésére. Az ügyfelek között létrejött egyezséget csak a kérelmező és az eljárás alá vont személy együttes jelenléte mellett megtartott tárgyaláson lehet jóváhagyni.

Az Egyenlő Bánásmód Hatósághoz 2005-ben 491 beadvány érkezett, 2006-ban ez a szám 591-re, 2007-ben 729-re, 2008-ban 1153-ra emelkedett.

A kérelmek nagyrészt a munka világával, főleg a romák munkavállalásával, az ötven év feletti nők, a gyermeket vállalók és a fogyatékossgal élők foglalkoztatásával, elbocsátásával kapcsolatosak. Több bejelentés érkezett az oktatással, a hátrányos helyzetű tanulók elkülönítésével, magántanulóvá nyilvánításával kapcsolatosan.

Az összes beérkezett ügyből a Hatóság 2005-ben kilenc elmarasztaló határozatából kettő, 2006-ban huszonkettő elmarasztaló határozatból öt, 2007-ben huszonkilenc jogsértést megállapító határozatból négy, 2008-ban harminchét elmarasztaló határozatból négy esetben állapította meg az egyenlő bánásmód követelményének megsértését a panaszos roma kisebbséghez tartozása miatt.

Az elmarasztaló határozatok többségében 450 ezer és 700 ezer forint közötti bírság kiszabására került sor. Több alkalommal a Hatóság a határozat nyilvánosságra hozataláról döntött.

A Hatóság megalakítása óta eltelt időszakban, 2005-ben hat, 2006-ban tizenhárom esetben született egyezség, amelyek közül hat esetben volt roma származású a kérelmező. Az egyezségek száma 2007-ben csökkent, hiszen csupán három esetben sikerült egyezséggel rendezni a jogvitát, és ezen esetek közül egy esetben volt roma származású a sérelmet szenvedett fél. 2008-ban ugrásszerűen nőtt az egyezségek száma, összesen 23 ügyben született egyezség.

Az Egyenlő Bánásmód Hatóság által elbírált ügyekben megállapítható, hogy a roma kisebbséget főként a munkaerőpiacon való elhelyezkedés, illetőleg a szolgáltatások igénybevétele során éri diszkrimináció.

5. cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy támogatják a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára kultúrájuk megőrzését és fejlesztését, úgyszintén identitásuknak, nevezetesen vallásuk, nyelvük, hagyományaik és kulturális örökségük megőrzésének feltételeit.

2. Az integrációt szabályozó általános politikájuk keretében hozott intézkedéseik sérelme nélkül a Felek tartózkodnak minden olyan politikától vagy gyakorlattól, amely a nemzeti kisebbséghez tartozó személyek akaratuk elleni asszimilációjára irányul és védelmezik ezen személyeket minden olyan akciótól, ami a beolvasztásukra irányul.

(1) Magyarország a kisebbségei által képviselt kulturális értékeket az ország közös szellemi és tárgyi örökségeként értékeli, támogatja ezek megőrzését és továbbfejlesztését. A Kormány kiemelt célkitűzése a kisebbségek kulturális autonómiájának kiteljesedése, ehhez a jogi, intézményi és költségvetési feltételek biztosítása.

(2) A kisebbségi törvény 2005. évi módosítása kibővítette a kulturális autonómia megteremtésének jogszabályi kereteit, meghatározta azokat az intézménytípusokat, melyek hathatósan hozzájárulhatnak a kisebbségi közösség kulturális autonómiájának kiépítéséhez.

A kisebbségek országos önkormányzatai jogosultak kisebbségi színház, múzeumi kiállítóhely, országos gyűjtőkörrel rendelkező közgyűjteményt, könyvtár, közművelődési intézményt, kiadót, országos kulturális, művészeti, tudományos intézetet létesíteni vagy átvenni. E feladatokhoz a kisebbségi önkormányzatok költségvetési támogatást igényelhetnek.

A kisebbségi önkormányzati intézményfejlesztési program anyagi forrásainak biztosítása érdekében az állami költségvetés 2004-ben 366,9 millió forintot, 2005-ben 439,2 millió forintot különített el. A kisebbségi önkormányzatok e forrásokat pályázat útján érték el.

A kisebbségi törvény módosításaira is tekintettel, 2006-tól megváltozott a kisebbségi intézményi költségvetési keret felhasználásának módja. Egyfelől az önálló intézményt működtető kisebbségi önkormányzatok immár az éves költségvetésükbe építve kapják meg az intézményeik fenntartásához szükséges éves forrásokat, másfelől továbbra is rendelkezésre áll egy költségvetési keret a további kezdeményezések támogatására. E többletforrás 2006-ban 104,5 millió forint, 2007-ben 69,9 millió forint, 2008-ban pedig 119,3 millió forint volt. A keret elosztásáról, az országos önkormányzatok pályázatai alapján a Miniszterelnöki Hivatal kisebbség- és nemzetpolitikáért felelős szakállamtitkára dönt.

A kisebbségi önkormányzatok részére a 2004 és 2008 közötti időszakban nyújtott, az egyes önkormányzatok éves költségvetésébe épített, illetve a pályázati forrásból elnyerhető, az általuk fenntartott intézmények közvetlen működését szolgáló állami költségvetési támogatások összesítő adatairól az alábbi táblázat tájékoztat. (A táblázat nem tartalmazza az oktatási intézményeket fenntartó kisebbségi önkormányzatok normatív támogatásait, valamint az OKM-től pályázat alapján elnyert iskolaműködtetési támogatások összegét. E költségvetési forrásokról a 14. cikkben adunk tájékoztatást.)

	2004	2005	2006	2007	2008
Országos kisebbségi önkormányzati intézmények támogatása (millió Ft)					
Bolgár Országos Önkormányzat	13,0	33,0	27,0	22,0	19,2
Országos Cigány Önkormányzat	73,0	53,0	71,0	90,0	112,2
Magyarországi Görögök Országos Önkormányzata	7,5	12,0	12,0	13,7	12,5
Országos Horvát Önkormányzat	12,0	55,6	55,0	54,0	50,0
Országos Lengyel Kisebbségi Önkormányzat	11,5	38,8	28,0	16,5	27,7
Magyarországi Németek Országos Önkormányzata	102,1	80,0	82,6	77,0	91,1
Országos Örmény Önkormányzat	–	–	–	4,7	7,0
Magyarországi Románok Országos Önkormányzata	27,0	21,1	34,5	19,5	21,2
Országos Ruszin Kisebbségi Önkormányzat	2,0	4,4	7,5	7,5	6,3
Szerb Országos Önkormányzat	15,0	27,5	33,0	29,5	44,2
Országos Szlovák Önkormányzat	90,3	97,4	112,2	88,8	107,3
Országos Szlovén Önkormányzat	13,5	16,2	22,2	21,2	25,2
Ukrán Országos Önkormányzat	–	–	–	6,0	8,0
Támogatása összesen	366,9	439,2	485,0	450,4	531,9

Forrás: MeH Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztály

Az országos kisebbségi önkormányzatok által működtetett intézmények száma 2008-ra jelentősen megnőtt. Az Országos Szlovák Önkormányzat 12, a Magyarországi Németek

Országos Önkormányzata 7, az Országos Cigány Önkormányzat és az Országos Horvát Önkormányzat 5-5, a Bolgár Országos Önkormányzat, a Magyarországi Görögök Országos Önkormányzata és az Országos Lengyel Kisebbségi Önkormányzat 3-3, a Magyarországi Románok Országos Önkormányzata, az Országos Ruszin Kisebbségi Önkormányzat és a Szerb Országos Önkormányzat 2-2, míg az örmény, a szlovén és az ukrán kisebbség országos önkormányzata 1-1 intézmény működtetéséért felel.

A beszámolási időszak egy itt kiválasztott évében, a 2007-es esztendőben a MeH Kisebbség- és Nemzetpolitikai Szakállamtitkársága az alábbi táblázatban bemutatott, pályázat útján elnyert kiegészítő költségvetési támogatásokat biztosította a kisebbségi önkormányzati intézményfejlesztési program bővítésére.

Országos kisebbségi önkormányzat	Támogatott intézmény	2007. évi támogatás (Ft)
Bolgár	Bolgár Művelődési és Kulturális Központ	7 000 000
Cigány	Országos Roma Média és Információs Központ	20 000 000
Görög	Országos Önkormányzat Könyvtára	1 700 000
Horvát	Croatia Kulturális, Információs és Kiadói Központ	2 000 000
	Magyarországi Horvátok Egyházi Gyűjteménye	7 000 000
Lengyel	Magyarországi Lengyelség Múzeuma és Levéltára	1 000 000
	Lengyel Ház	1 500 000
Német	Koch Valéria Középiskola, Általános Iskola, Óvoda és Kollégium, Pécs	7 000 000
Örmény	Kulturális, Dokumentációs és Információs Központ	4 700 000
Román	Dokumentációs és Információs Központ	3 000 000
Ruszin	Magyarországi Ruszinok Közérdekű Muzeális Gyűjteménye és Kiállítóhelye	1 500 000
Szerb	Szerb Pedagógiai és Módszertani Központ	500 000
	Kulturális és Dokumentációs Központ	2 000 000
Szlovén	Radio Monošter – Szlovén Rádió	5 000 000
Ukrán	Kulturális és Dokumentációs Központ	6 000 000
Összesen		69 900 000

Forrás: MeH Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztály

A kisebbségek országos önkormányzatai által szerkesztett internetes honlapok önálló menüpont alatt adnak tájékoztatást az intézményeik munkájáról, elérhetőségeiről. Több kisebbségi intézménynek önálló honlapja is van, amelyeken az adott kisebbség anyanyelvén érhetőek el információk. A kisebbségi önkormányzatok internetes linkgyűjteménye megtalálható a MeH Kisebbség- és Nemzetpolitikai Szakállamtitkársága www.nek.gov.hu honlapján.

Az országjelentés I. fejezetében szoltunk arról, hogy a beszámolási időszakban a NEKH és a MeH Kisebbség- és Nemzetpolitikai Szakállamtitkársága konferenciát szervezett a kisebbségi önkormányzatok által fenntartott intézmények működési tapasztalatainak értékelésére. A tanácskozáson elhangzottakról kiadvány készült.

A MeH Kisebbség- és Nemzetpolitikai Szakállamtitkársága 2008 februárjában önálló kiadványt jelentetett meg a kisebbségi önkormányzati intézményeknek nyújtott támogatásokról. A www.nek.gov.hu honlapon is elérhető „Kisebbségi kalauz – 2008” című

könyv tájékoztat a kisebbségek országos önkormányzatai által működtetett közművelődési intézményekről.

(3) Az Országos Szlovák Önkormányzat intézményeként Pilisszentkereszten új Szlovák Regionális Kulturális Központ építése kezdődhetett el 2008-ban. A beruházáshoz a központi költségvetés 80 millió forintos támogatást biztosít. Hasonló összegű támogatást nyújt a Szlovák Köztársaság Kormánya is. Az új létesítmény megvalósulásával egy széles kiterjedésű és profilú intézmény jöhet létre, amelyben a helyi szlovák választott testületek és kulturális szervezetek mellett helyet kapnak a régió szlovák kisebbségi intézményei is. A regionális központ a magyarországi szlovákok 11. intézménye, melyet a beruházás 2009. évi befejezését követően a szlovákok országos önkormányzata működtethet.

(4) A Keretegyezményben foglaltak magyarországi végrehajtása széles körű értékelésébe bevont 13 országos kisebbségi önkormányzat közül a horvát, a lengyel, a szlovák és a szlovén testület küldött tájékoztatót az általuk működtetett kulturális intézményekről.

(5) Az első és a második országjelentésben szóltunk arról, hogy a kisebbségi közösségek anyanyelvű kulturális programjainak megvalósításához döntően a Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány (a továbbiakban: Kisebbségekért Közalapítvány) biztosít anyagi fedezetet. A Kisebbségekért Közalapítvány anyagi forrásait az állami költségvetés teremti meg.

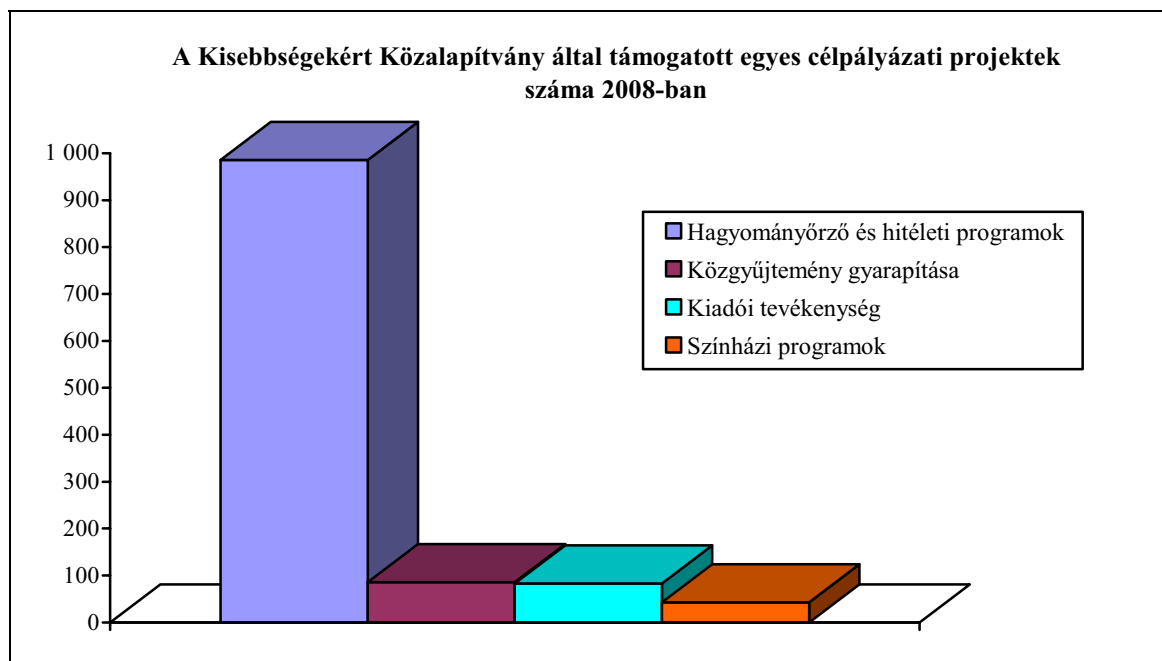
A Kisebbségekért Közalapítvány által a beszámolási időszak éveiben a kulturális projektek megvalósítására nyújtott támogatásokról az alábbiak szerint adunk tájékoztatást. Az első táblázatban a 2004–2007 közötti kulturális és hitéleti projektekkel kapcsolatban találhatóak adatok. (Az országjelentés összeállításakor a 2008-as támogatások lezárására, értékelésére, a támogatások kisebbségenkénti feldolgozására még nem került sor.)

Év/projekt	2004 (db)	2005 (db)	2006 (db)	2007 (db)	2007 (Ft)
Bolgár	16	6	9	9	2 321 521
Cigány	224	155	111	248	29 900 000
Görög	13	9	9	12	1 136 000
Horvát	169	162	177	190	17 205 000
Lengyel	41	26	23	33	3 752 000
Német	306	295	253	267	26 144 000
Örmény	13	12	11	22	2 076 500
Román	110	93	123	104	11 440 000
Ruszin	5	6	10	19	2 013 934
Szerb	89	65	75	98	10 380 000
Szlovák	123	104	93	102	11 421 400
Szlovén	42	36	30	31	2 990 000
Ukrán	4	9	7	8	1 123 000
Interetnikus	21	15	17	17	2 280 000
Összesen (db)	1176	993	948	1160	↔
Összesen (Ft)	122 077 530	116 054 631	100 853 120	➡	124 183 355

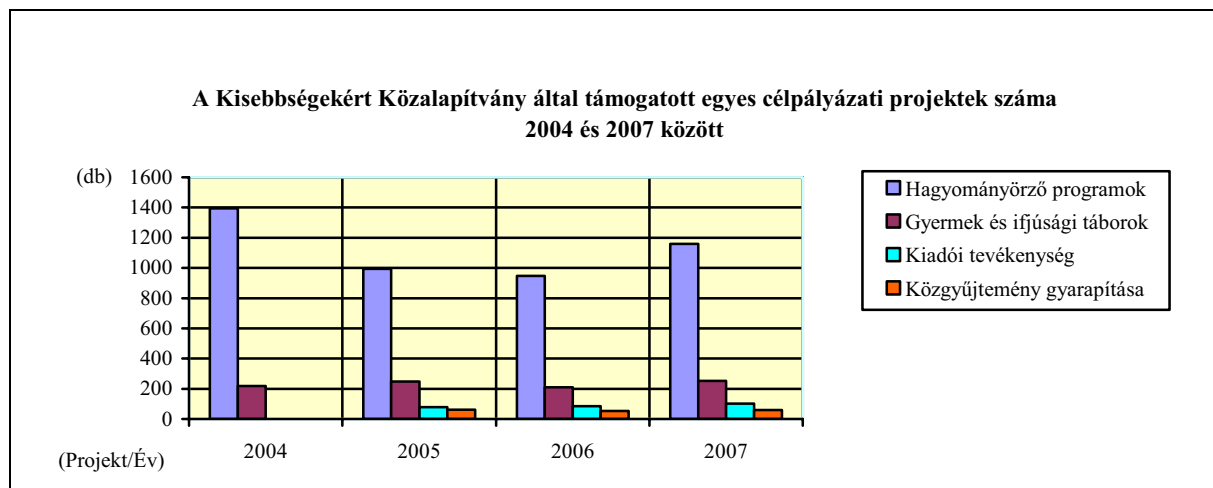
Forrás: Kisebbségekért Közalapítvány

A Kisebbségekért Közalapítvány 2008-ban 986 kulturális projekt megvalósításához összesen 127,6 millió forintot biztosított. A kisebbségek közgyűteményi, könyvtári ellátására 86

projektet támogattak, összesen 5 millió forinttal. A kisebbségi nyelvű könyvkiadás célpályázata keretében 89 projekt megvalósítására 21,8 millió forintot különítettek el. A kisebbségek anyanyelvű színházi tevékenységére 43 projekt megvalósításához összesen 14,9 millió forintot szavazott meg a Kisebbségekért Közalapítvány Kuratóriuma. Támogatásban részesült továbbá 17 tudományos kutatói program, illetve tudományos rendezvény. E célra 2008-ban 3,3 millió forintot adtak.

Grafika: MeH Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztály

Grafika: MeH Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztály

A beszámolási időszak éveiben tovább folytatódott a Kisebbségekért Közalapítvány által szervezett Nemzetiségi Színházi Találkozó programsorozata. 2008 februárjában immár hatodik alkalommal került sor Budapesten a magyarországi amatőr és professzionális társulatok találkozójára. Az ARCUSFEST nevet viselő rendezvényen 11 kisebbség (bolgárok, görögök, horvátok, németek, örmények, romák, románok, szerbek, szlovákok, szlovének és ukránok) 21 produkcióját 12 nyelven követhették nyomon az érdeklődők. A kisebbségi színházi találkozó programjában szakmai tanácskozások is szerepeltek. A Nemzetiségi Színházi Találkozó önálló honlapján, a www.arcusfest.hu internetes címen több nyelven olvashatók ismertetőik a kisebbségi színházakról.

(6) A beszámolási időszak éveiben a kisebbségek színházai, hivatásos színjátszó társulatai folyamatos munkájának támogatására az állami költségvetés e célra elkülönített forrásokat biztosított.

A Deutsche Bühne Ungarn, a Magyarországi Németek Országos Önkormányzata és a Tolna Megyei Önkormányzat közös fenntartásában működő kőszínház részére a költségvetési törvényben önálló soron megjelenő forrás áll rendelkezésre. Ez a forrás 2008-ban 69,8 millió forint volt.

Az OKM közreműködésével a beszámolási időszakban évente 102 és 111 millió forint közötti támogatás került elosztásra 5 cigány, 1-1 horvát, szerb és szlovák színház, színjátszó társulat működtetésére.

(7) A jelen beszámoló lezárása időszakában az Országgyűlés elfogadta az előadó-művészeti szervezetek támogatásáról és sajátos foglalkoztatási szabályairól szóló 2008. évi XCIX. törvényt (a továbbiakban: előadó-művészeti törvény). Az új jogszabály célja, többek között a színház-, tánc- és zeneművészet sokszínűségének gyarapítása, a kisebbségek művészeti életének támogatása, az előadó-művészeti intézményrendszer fejlesztése, a közpénzek hatékony felhasználását elősegítő támogatási rendszer megteremtése. A törvény ösztönzi a kisebbségek anyanyelvén született alkotások létrejöttét és bemutatását is, gyarapítva ezzel Magyarország kulturális vagyonát és örökségét.

Az előadó-művészeti törvény meghatározza a nemzeti és etnikai kisebbségi színház fogalmát. Kisebbségi színháznak tekinthető az országos kisebbségi önkormányzat nyilatkozatával elismert, a kisebbség anyanyelvén játszó színház vagy magyar nyelven játszó színház, melynek előadásai kötődnek a kisebbségi közösség szociokulturális háttéréhez, hagyományaihoz. Ezen színházak, illetve a költségvetési szervként működő kisebbségi előadó-művészeti szervezetek vezetőjének kinevezéséről az érintett kisebbségi önkormányzat egyetértésével hozható döntés. E jogosítványnak természetesen akkor van jelentősége, amennyiben a kisebbségi intézmény működtetője nem a kisebbségi önkormányzat.

Az állam a központi költségvetés révén hozzájárul, hogy a kisebbségi önkormányzatok megteremthessék az előadó-művészeti tevékenység feltételeit és támogatja a sokszínűséget szolgáló előadó-művészeti szervezetek törekvéseit. A rendelkezés szerint pályázat útján elnyerhető, kiemelt költségvetési támogatás nyújtható a kisebbségi nyelvű színpadi művek bemutatására is.

Az új törvény szerint létrejön az Előadó-művészeti Tanács, amely a szakminiszter javaslattevő, véleményező és döntés-előkészítő feladatot ellátó testülete. A kisebbségek participációs jogosítványait bővíti, hogy az Előadó-művészeti Tanácsba képviselőt delegálhatnak a kisebbségek országos önkormányzatai is.

Az előadó-művészeti törvény 2009. március 1-jén lép hatályba, a benne meghatározott támogatás először 2010-ben vehető igénybe.

(8) Az OKM roma kulturális tevékenységet érintő szakmai munkájáról az alábbiak szerint adunk tájékoztatást.

A roma zenészek helyzetének javítása érdekében az Országos Foglalkoztatási Közalapítvánnyal közösen szervezett programsorozat indult 2005-ben, melynek

eredményeként 100-nál is több roma zenész kaphatott munkát. 2006-ban a Zeneakadémia roma növendékei számára szerveztek előadás-sorozatot.

Az OKM 2006 májusában nemzetközi konferenciát rendezett „Európai Roma Televízió” címmel. A tanácskozás célja egy európai roma média létrehozásának előkészítése volt.

A külföldi magyar kulturális intézetekben a roma kultúra bemutatására teremtettek lehetőséget. Az elmúlt időszakban a szófiai, a berlini, a pozsonyi, a prágai és a bécsi magyar kulturális intézetekben szerveztek roma programokat.

A 2007-ben Kínában rendezett Magyar Kulturális Évad megnyitó ünnepségén, a magyar miniszterelnök jelenlétében, roma képzőművészek alkotásaiból nyílt kiállítás. A tárlat anyagát 2007 decemberétől a budapesti Magyar Nemzeti Galériában mutatták be, majd ezt követően 2008-ban az ország több városában volt látható.

A kiemelt jelentőségű roma kulturális intézmények, szervezetek részére az OKM 2007-ben 70 millió forintos, 2008-ban pedig 200 millió forintos működési támogatást nyújtott. Ezzel biztosítható volt a Rajkó Művészegyüttes, a Rádió C, a 100 Tagú Cigányzenekar és a Talentum Tánc- és Zeneművészeti Szakképző Iskola folyamatos működtetése.

(9) A kulturális szaktárca háttérintézményeként működő Magyar Művelődési Intézetnek a roma kultúrához kötődő tevékenysége keretében a Roma Szakértői Tanács 2004 és 2006 között több tanácskozást és továbbképzést szervezett a roma kultúrával foglalkozó szakemberek számára. 2007-ben a Politikatörténeti Intézettel közösen rendezett konferenciát, 2008-ban pedig a „Cigányság – identitás, kultúra, történelem” címmel hirdetett meg tanácskozást. Gondozza a roma képzőművészeti gyűjteményt, meghatározó szerepet vállalva az európai roma képzőművészet kialakításában és elismertetésében.

A közös múlt tudatosítása érdekében a Roma Szakértői Tanács segíti a roma történelemről szóló kiadványok, kiállítások megszületését. A Romédia Alapítvánnyal közösen „Historia romani – Roma történelem” címmel 6 részes oktatófilmet készített. Támogatta a „Pharrajimos. Romák sorsa a náciizmus idején” című kötet megjelentetését, a roma holokauszt történelmi tényeinek kiállításokon való bemutatását. „Rig-rigatar – Közelkép – Cigányok a magyar történelemben és kultúrában” címmel kortárs képzőművészeti pályázatot indított.

A romák kultúrájának feltárása és megőrzése céljából „Cigány Néprajzi Tanulmányok” címmel 13 kötet kiadását segítették elő. Az Európai Folklor Intézettel közösen szerkesztett, a cigány nyelvemlékeket és szöszedeket tartalmazó kötetet jelentettek meg.

(10) A Magyar Művelődési Intézetben a nem roma kisebbségek bevonásával létrehozott tanácsadó testület is működik. A Nemzetiségi Kulturális Szakértői Tanács közreműködésével megvalósított programok közül az alábbiakat emeljük ki.

A kisebbségi közművelődési szakemberek, közösségek munkájának elismerésére 2005-ben díjat alapítottak. A díj átadására évente egyszer, az Országgyűlés elnöke és az oktatási és kulturális miniszter védnökségével megvalósuló gálaműsor keretében kerül sor. A Nemzetiségi Gála alkalmával egy reprezentatív évkönyvet is kiadnak a Pro Cultura Minoritatum Hungariae díjazottairól, valamint a Nemzetiségi Gálán fellépő kisebbségi művészeti együttesekről, előadókról.

A Nemzetiségi Kulturális Szakértői Tanács fotódokumentációs pályázatot hirdetett, a legjobb pályamunkákból 2006-ban és 2008-ban fotóalbumot jelentetett meg, továbbá 2 fővárosi és 3 vidéki helyszínen vándorkiállításokat szervezett.

2007 őszén kisebbségi tematikájú konferenciát rendeztek a kisebbségi jogok európai szintű helyzetéről, a kulturális autonómia kérdéseiről, majd a magyarországi kisebbségek kulturális intézményeinek működését elemezték. A kétnapos konferencián elhangzott előadásokat önálló kiadványban jelentetik meg. 2008-ban három műhelybeszélgetést szerveztek az anyanyelvű színjátszás, valamint a kisebbségi média helyzetének értékelésére.

A Magyar Művelődési Intézet 2006-tól kisebbségi kulturális adattárat szerkeszt. A projekt célja, hogy a kulturális közösségekről tájékoztató információk mindenki számára ismertté és elérhetővé váljanak. A folyamatosan bővülő adatbázis a www.erikanet.hu honlapon érhető el.

(11) Az OKM által felügyelt Országos Idegennyelvű Könyvtár alapfeladatai között szerepel a kisebbségek könyvtári ellátásának biztosítása, a kisebbségi kultúra és oktatás, illetve a kisebbségkutatás támogatása.

A kisebbségek országos szakkönyvtárában Nemzetiségi és Dokumentációs Osztály működik, mely gyűjti és hozzáférhetővé teszi a 13 kisebbség nyelvein született műveket, azok magyar nyelvű fordításait, a kapcsolódó irodalmat. A gyűjtemény könyveket, folyóiratokat és elektronikus adathordozókat tartalmaz. A kisebbségi anyanyelvű dokumentumok aránya a gyűjtemény egészében 24%. A repertoárban legnagyobb a német nyelvű anyag, mely 33 000 dokumentumot tartalmaz, ezt követi a román nyelvű gyűjtemény 3800 dokumentummal, a szlovák 3000 és a szerb 2300 kiadvánnyal.

A nemzetiségek országos könyvtári ellátását az Országos Idegennyelvű Könyvtár koordinálja, részt vesz benne 19 megyei könyvtár és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár. A Nemzetiségi és Dokumentációs Osztály ajánlólistákat tesz közzé a 13 nyelvterület könyvpiacának kínálatából az interneten. 2007-ben kifejlesztésre került a Nemzetiségi Könyvtári Ellátó modul, mely alapján on-line formában rendelhetők a kisebbségek anyanyelvén megjelenő könyvek. A rendszer tartalmazza a kisebbségi könyvek országos lelőhelyjegyzékét is. 2006-ban CD-ROM-on is megjelentették a kisebbségi adatbázist.

Az Országos Idegennyelvű Könyvtár szervezésében 2004-ben 7, 2005-ben 3, 2006-ban 7, 2007-ben és 2008-ban 4-4 kisebbségi rendezvény volt.

(12) A Miniszterelnöki Hivatal folyamatosan rendelkezett olyan költségvetési koordinációs forrással, melyből pályázat útján nyújtott speciális támogatást a kisebbségek kulturális, oktatási, anyanyelv-használati törekvéseinek megvalósításához.

Kisebbség	2004 (Ft)	2005 (Ft)	2006 (Ft)	2007 (Ft)	2008 (Ft)
Bolgár	822 000	112 500	1 100 000	–	300 000
Cigány	68 500 000	–	–	13 224 550	18 752 880
Görög	2 660 000	750 000	1 160 000	–	–
Horvát	6 281 251	4 080 594	4 400 000	650 000	3 329 860
Lengyel	1 769 000	–	–	3 455 000	1 000 000
Német	8 700 942	8 858 317	12 080 000	7 400 000	12 150 000
Örmény	800 000	1 061 625	800 000	500 000	–

Kisebbség	2004 (Ft)	2005 (Ft)	2006 (Ft)	2007 (Ft)	2008 (Ft)
Román	8 965 000	8 751 964	6 200 000	5 205 000	9 051 500
Ruszin	2 546 616	–	–	2 000 000	5 917 650
Szerb	5 290 000	2 600 000	5 400 000	–	7 500 000
Szlovák	6 459 104	3 305 000	7 499 200	1 593 000	7 180 000
Szlovén	1 033 087	5 000 000	1 850 000	–	1 500 000
Ukrán	1 200 000	–	–	–	–
Interetnikus	2 773 000	6 580 000	7 165 200	3 622 000	12 818 110
Összesen	117 800 000	41 100 000	47 654 400	37 649 550	80 000 000

Forrás: MeH Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztály

A Miniszterelnöki Hivatal kisebbségi koordinációs és intervenciós költségvetési kerete a non-profit szervezetek, intézmények, alapítványok, közhasznú társaságok, egyházi szervezetek, kisebbségi önkormányzatok, kisebbségi intézményeket fenntartó vagy egyéb kisebbségi feladatokat ellátó települési önkormányzatok más forrásból nem finanszírozható működési zavarainak elhárítására használható fel. E keret szolgálja a kisebbségpolitikai szempontból kiemelten fontos rendezvények, projektek eseti támogatását is. A költségvetési forrás felhasználásáról a Miniszterelnöki Hivatal kisebbség- és nemzetpolitikáért felelős szakállamtitkára dönt.

6. cikk

1. A Felek bátorítják a tolerancia és kultúrák közötti párbeszéd szándékát, valamint hatékony intézkedéseket hoznak, hogy előmozdítsák minden, területükön élő személy közötti kölcsönös tiszteletet, megértést és együttműködést, kiváltképpen az oktatás, a kultúra és a tömegkommunikációs eszközök területén, tekintet nélkül e személyek etnikai, kulturális, nyelvi vagy vallási identitására.

2. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy megfelelő intézkedéseket hoznak olyan személyek védelmében, akik hátrányosan megkülönböztető, ellenséges vagy erőszakos fenyegetések és cselekedetek áldozatai lehetnek etnikai, kulturális, nyelvi vagy vallási identitásuk miatt.

A Tanácsadó Bizottság véleményében a Keretegyezmény itt érintett cikke magyarországi végrehajtása vonatkozásában megfogalmazott ajánlások alapján tett intézkedésekről az országjelentés I. fejezetében tájékoztattunk. Az alábbiakban a tárgykörhöz tartozó további információkat adunk.

(1) A Magyar Köztársaság Országgyűlése a 2008. évi VI. törvénnyel megerősítette a kulturális kifejezések sokszínűségének védelméről és előmozdításáról szóló, Párizsban 2005. év október hó 20. napján elfogadott UNESCO-egyezményt. Az egyezmény 2008. augusztus 9-én lépett hatályba Magyarországon.

(2) Magyarországon a közoktatás tartalmi szabályozása rendelkezik arról, hogy az általános iskolák diákjai megismerkedjenek a kisebbségek sajátos helyzetével, kulturális értékeivel. A Nemzeti Alaptanterv legfőbb célkitűzéseit összefoglaló fejezetben az szerepel, hogy az iskolai oktatás minden szintjén minden gyereknek meg kell ismerkednie a magyarországi kisebbségek kultúrájával, közös történelmünkkel. Ezzel összhangban a hazai kisebbségekre vonatkozó tartalmak az egyes műveltségi területeken jelennek meg.

(3) A beszámolási időszakban tovább bővült a magyarországi közoktatás informatikai hálózata, melynek egyik kiemelt eleme a „Sulina” program. A rendszer az iskolák által használt és hasznosított internetes felület, amelyen az oktatáshoz kapcsolódó kiegészítő

dokumentumok érhetőek el mindenki számára. A kormányzati költségvetési forrásokból létrehozott hálózaton 2008-ban a kisebbségekről tájékoztató önálló fejezet került megnyitásra. A „Magyarországi nemzetiségek öröksége” menüpontban a magyarországi kisebbségek anyanyelvű, illetve kétnyelvű kiadványai találhatók meg, jelentős publicitást biztosítva ezzel a kisebbségekről szóló ismereteket tartalmazó dokumentumoknak. A program az interneten a www.sulinet.hu/oroksegtar/data/Magyarorszag_i_nemzetisegek_kotetei címen érhető el. A folyamatosan bővülő fejezet feltöltésében a kisebbségek civil szervezetei, önkormányzatai is közreműködnek. A Sulinet kisebbségeket bemutató programja fejlesztéséhez a Miniszterelnöki Hivatal kisebbségi célú koordinációs keretéből 2008-ban 5 millió forintos támogatást nyújtott.

(4) A Kisebbségekért Közalapítvány rendszeres támogatást nyújt a kisebbségekről magyar nyelven tájékoztató, évente 10 alkalommal megjelenő „Barátság” című folyóirat kiadási költségeinek kiegészítéséhez. A támogatás összege 2004-ben 3 millió forint volt, mely támogatás 2008-ra 4 millió forintra emelkedett. Civil szervezetek közreműködése révén az újságot rendszeresen eljuttatják az ország 500 általános iskolájába is. A folyóirat szerkesztősége a www.nemzetisegek.hu honlapon folyamatosan tájékoztat a kisebbségi közélet legfontosabb eseményeiről.

(5) A Kisebbségekért Közalapítvány ún. „interetnikus” programtámogatásairól az alábbi táblázat tájékoztat. (Az országjelentés összeállításának időszakában a 2008. évi projektek megvalósításának folyamata még nem zárult le, így az azokra vonatkozó értékelés még nem állt a rendelkezésünkre.)

Év/projekt	2004 (db)	2005 (db)	2006 (db)	2007 (db)	2007 (Ft)
Hagyományörző és hitéleti programok	21	15	17	17	2 280 000
Gyermekek és ifjúsági táborok	1	3	-	1	160 000
Tudományos rendezvények	-	1	1	1	200 000
Közgyűjtemény gyarapítása	-	4	1	5	320 000

Forrás: Kisebbségekért Közalapítvány

(6) Az Európai Unió által 2008 januárjában meghirdetett „Kultúrák közötti párbeszéd európai éve” magyarországi implementációja során prioritásként szerepelt a magyarországi kisebbségek kulturális értékeinek bemutatása, a kulturális sokszínűség ösztönzése. A programsorozat a kultúra, a többnyelvűség és az ifjúság témakörök előtérbe helyezésével kívánta elősegíteni egymás jobb megismerését, elfogadását. A programsorozat koordinációs feladatait az OKM látta el, mely ötletpályázatot hirdetett a legjobb projektek kiválasztására. Előnyt élveztek azok a programok, amelyek bevonták a Magyarországon élő kisebbségeket. A rendezvények sikeres megvalósításához az OKM 26 millió forinttal járult hozzá. A Kultúrák közötti párbeszéd európai évének záró rendezvényére 2008. december 14-én került sor a Magyar Művelődési Intézet által szervezett, a kisebbségek kulturális értékeit bemutató Nemzetiségi Gála keretében. Az eseményen adták át a nemzetközi programsorozat különdíját.

(7) A beszámolási időszakban a Magyar Művelődési Intézet a társadalmi párbeszéd generálására diskurzusrendezvényeket szervezett, illetve rendszeresen működő diskurzusklubokat indított el az ország különböző pontjain. A roma ünnepek, nevezetes napok

megismertetésére médiaprogramokat kezdeményezett a nemzetközi roma nap, a holokauszt roma áldozatainak napja, vagy a helytállás, az ifjúság napja alkalmából. Neves előadóművészek, énekesek repertoárjának bővítését segítette elő roma vonatkozású és anyanyelvű anyagok közrebocsátásával.

(8) A kisebbségek kulturális értékei széles körben való megismertetése érdekében az Országos Idegennyelvű Könyvtár kisebbségi adatbázist épített ki, amely a kisebbségekkel kapcsolatos szakirodalmat tárja fel. Az adatbázis jelenleg 90 255 tételt tartalmaz. A dokumentumgyűjtemény az interneten a <http://opac.oik.hu/monguz/index.jsp?page=search> címen érhető el.

Az Országos Idegennyelvű Könyvtár rendszeres résztvevője a Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválnak, amelyen a „Nemzetiségek Magyarországon” című könyvkiállítással tájékoztat a kisebbségek könyvújdonságairól, a nyelvi-kulturális sokféleségről.

A Nyelvek Európai Napja alkalmából a könyvtár évente teremt bemutatkozási lehetőséget a magyarországi kisebbségek számára. 2005-ben a horvát, a lengyel, a román és a szerb, 2006-ban a szlovák és a szerb, 2007-ben a német kisebbség bemutatkozására került sor. 2007-ben meghirdették az „Olvassunk együtt romanes” című programsorozatot, melynek keretében a roma kultúra különböző területeit mutatják be. A roma kulturális nap része egy képzőművészeti kiállítás, egy könyvkiállítás, és egy irodalmi délután, amelynek a határokon átnyúló együttműködés kialakítása érdekében külföldi résztvevője is van. A program célja a kölcsönös megismerés és megértés, az interkulturális tanulás ügyének előmozdítása, a roma szellemi értékek népszerűsítése a roma és nem roma közösség körében, az előítéletek oldása, pozitív romakép kialakítása, a roma alkotók, a művészet és a kiadványok népszerűsítése.

(9) A budapesti Nemzeti Tankönyvkiadó a Román Irodalmi Antológia kétnyelvű kötetét jelenteti meg 2008-ban. A kisebbségek legnagyobb magyarországi tankönyvkiadója a megbízást a bukaresti Román Kulturális Intézet szépirodalmi fordítói versenyén való eredményes részvételével szerezte meg. A kötethez CD-mellékletet is szerkesztenek. A magyar és román nyelvű gyűjtemény a modern román irodalom 16 jeles szerzőjének prózai és lírai alkotásait tartalmazza nyomtatott és kétnyelvű, hangzó formában.

(10) A rendészeti oktatási intézményekben tantervi keretek között folyik a cigány népismereti képzés. A Rendőrtiszti Főiskola a levelező tagozatos hallgatók részére a szabadon választható tantárgyak keretében „A cigányság és a zsidóság megítélése a magyar társadalomban” címmel indított oktatást.

A Rendészeti Továbbképző és Kutatóintézet speciális kurzusokat dolgozott ki, melyek középpontjában a problémamegoldás, a kapcsolattartás és együttműködés, a megfelelő kommunikációs technikák megismertetése, valamint az előítéletesség, a hátrányos megkülönböztetés felismerése áll. A rendészeti tisztek továbbképzési tematikájába a „Cigányság és rendvédelem” című, a rendészeti vezetőképzés tematikájába pedig az „Előítéletes magatartás, kisebbségek” című tananyag került beépítésre.

A magyar Rendőrség részt vett az EBESZ Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Irodája által szervezett „Tolerancia és diszkriminációmentesség” elnevezésű képzési programban, amelynek célja a gyűlölet vagy rasszizmus motiválta bűncselekmények elleni fellépés hatékonyságának javítása volt.

(11) A MeH Kisebbség- és Nemzetpolitikai Szakállamtitkársága által működtetett média munkacsoport kiemelt feladata a magyar nyelvű médiában megjelenő kisebbségkép értékelése. A munkacsoport 2007 decemberében ajánlást fogalmazott meg a közmédia képviselői részére a kisebbségekkel szembeni előítéletek csökkentése terén szükséges közös fellépés érdekében.

A média munkacsoport a Magyar Rádió és a Magyar Televízió hatékony közreműködését kérte, hogy a közmédia sajátos eszközeivel járuljon hozzá a különböző kulturális hagyományokkal rendelkező népcsoportok megismeréséhez, a romák társadalmi integrációjának elősegítéséhez, a befogadó társadalmi légkör kialakításához. A Média Munkacsoport az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának a „Toleranciakultúra elősegítése a médiában” címmel megfogalmazott R (97) 21. sz. ajánlásában foglaltakra is tekintettel arra hívta fel a figyelmet, hogy a társadalmi kirekesztés, egy kisebbségi közösség tagjainak hátrányos megkülönböztetése elleni fellépésnek számos jó példája ismert a modern médiában. A testület javasolta, hogy a Magyar Televízió vezetése erősítse meg a köztelevízióban általa létrehozott kisebbségi ombudsman intézményét, szélesítse feladatkörét és kompetenciáit. Felkérte továbbá a Magyar Rádió vezetését, hogy fontolja meg egy hasonló intézményi forma kialakítását a közrádióban is.

(12) A Magyar Rádió az országos sugárzású első csatornáján 2007-ben megduplázta a cigány kisebbségről szóló korábbi „Cigány félóra” című adásának műsoridejét. Az adás sugárzását a nagy hallgatottságú műsorsávra, szombat délutánra tették. Az MR1 Kossuth Rádió „Cigány óra” című 60 perces programját 2008 szeptemberétől a „Jelenlét” című adás váltotta. A műsor szombat délután a romakérdés közéleti, politikai, társadalompolitikai aspektusaival, vasárnap pedig a cigány hagyomány, kultúra és nyelv kérdéseivel foglalkozik. Az adások rendszeres tájékoztatást adnak a többséget is érintő, a roma közösséget foglalkoztató legfontosabb kérdésekről, hagyományaikról, a cigányok által létrehozott kulturális értékekről, a magyar kultúrát is gazdagító eredményeikről. A rádióprogramok az első elhangzást követően egy késői időpontban, ismétlésben is hallhatóak.

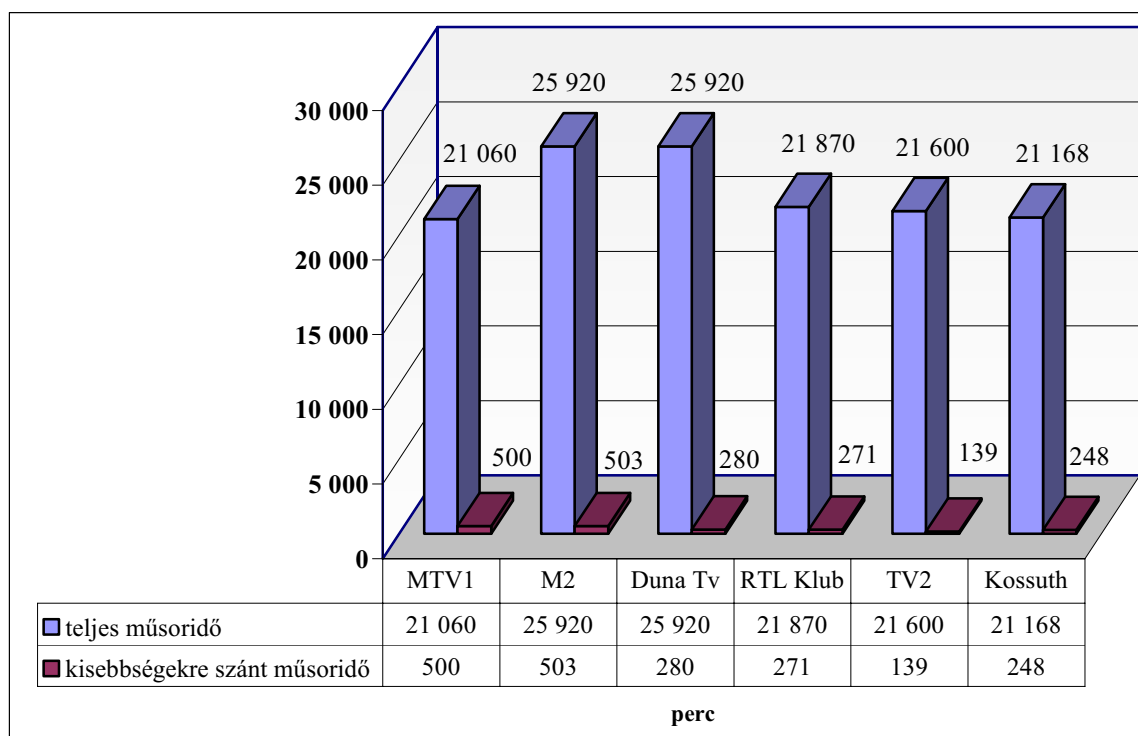
(13) A közfeladatokat ellátó Duna Televízió a „Régiók”, a „Világunk” és a „Térkép” című integrációs magazinműsoraiban tájékoztat a magyarországi kisebbségekről.

(14) A földi sugárzású, országos lefedettséggel rendelkező kereskedelmi televíziók műsorpolitikai vállalásai között szerepel a kisebbségek kulturális értékeinek megjelenítése. Az egyik legnagyobb országos kereskedelmi televízió 2005-ben pályázatot hirdetett azzal a céllal, hogy a csatorna képernyősei között roma műsorvezetők is helyt kapjanak. A program keretében 2 ösztöndíjas szerkesztőgyakornok képzetét vállalták fel, akik 2006-tól a tévécsatorna munkatársai lettek.

(15) Az Országos Rádió és Televízió Testület 2005-ben átfogó elemzést készített az országos sugárzású rádiók és televíziók (MTV, Duna Televízió, TV2, RTL Klub, MR Kossuth Rádió) kisebbségeket érintő műsorairól. A vizsgálat a 2004. október 28. és 2005. július 5. közötti időszakot ölelte fel, és összesen 18 napot foglalt magába. A kutatás fókuszában az a kérdés állt, hogy a vizsgált közszolgálati és kereskedelmi médiumok miként jelenítették meg a hazánkban élő kisebbségeket.

Az értékelésre kiválasztott napok a kisebbségi közösségek hagyományos ünnepnapjai voltak. A kutatásban összesen 2292 műsorórát elemeztek. E napokon a vizsgált elektronikus médiumok teljes műsorfolyamának átlagosan 1,41%-a foglalkozott a kisebbségekkel.

Az Országos Rádió és Televízió Testület grafikája a 2004. október 28. és 2005. július 5. közötti időszakban vizsgált médiumok teljes műsoridejének a kisebbségekre fordított műsoridő-arányait ábrázolja.

Grafika: Országos Rádió és Televízió Testület

Az elemzés alapján az Országos Rádió és Televízió Testület azt állapította meg, hogy a közszolgálati műsorszolgáltatók közül az MTV1 műsoridejének 2,37%-át, a MR1 Kossuth Rádió 1,17%-át fordította a kisebbségek életét bemutató műsoroknak.

A vizsgált időszakban az MTV1 és az MR1 Kossuth Rádió a kisebbségekről szóló műsoridő 40%-ában foglalkoztak a romákkal. A vizsgált két kereskedelmi televízióban (RTL Klub, TV2) kizárólag a roma kisebbséggel kapcsolatos megjelenések voltak.

Az MTV1-en a nem roma kisebbségek képviselői szinte kizárólag csak a kisebbségi magazinműsorokban kaptak szereplési, megszólalási lehetőséget. Életükkel, kultúrájukkal a kisebbségi műsorokon kívül nem foglalkoztak, ünnepnapjaikról nem tettek említést.

A kisebbségi megjelenések (100%) sorában az MTV1 műsoraiban a roma kisebbség után a szerb (15,64%), a német (15,6%), a szlovák (5,2%) és a szlovén (5,2%) kisebbség szerepelt a leggyakrabban.

	MTV1		MTV2		Duna TV		MR1		A közszolgálati és kereskedelmi műsorszolgáltatók összesen	
	eset- szám	perc	eset- szám	perc	eset- szám	perc	eset- szám	perc	esetszám	perc
Bolgár	2	12	2	15,4	1	2,30	2	15	7	45
Cigány	101	201,1	90	183	100	244	46	103	709	1142
Görög	2	20,6	2	19,2	1	1,3	2	8	7	49
Horvát	1	0,6	2	30	1	0,45	1	5	5	36
Lengyel	2	20,5	2	16	2	2,50	2	4,5	8	44
Német	3	78	3	78	1	1,2	1	6,1	8	163
Örmény	2	7,2	2	8,2	1	2,25	7	62	12	80
Román	1	0,16	4	39,6	2	3,5	1	2,1	8	45
Ruszin	2	12,2	2	13	1	1,10	0	0	5	26
Szerb	5	78,2	5	67	4	8,24	2	9,3	16	163
Szlovák	1	26	1	6,2	3	7,2	4	20,6	9	60
Szlovén	1	26	0	0	1	1,2	0	0	2	27
Ukrán	4	18	5	28	3	4,15	2	12	14	61
Összesen	127	500	120	503	121	280	70	248	810	1880

Forrás: Országos Rádió és Televízió Testület

A Duna Televízió főként a környező országokban élő magyarság életét, problémáit, kulturális eseményeit bemutató műsorai mellett, ha jóval csekélyebb mértékben is, figyelmet szentelt a hazánkban élő kisebbségeknek is. Így a romák után a leggyakrabban szereplő szerb (2,94%) és szlovák (2,57%) kisebbség a néphagyományok kapcsán került egy-egy műsorukba. A Duna Televízióról elmondható, hogy néhány esetben a kisebbségek ünnepnapjairól is említést tett. 2005. május 21-én az esti hírműsorában rövid összefoglalót sugárzott a Ruszin Kisebbség Napjáról. Az ünnep kapcsán az Országos Ruszin Kisebbségi Önkormányzat elnöke is nyilatkozott.

Az MR1 Kossuth Rádió programjaiban a kisebbségekkel kapcsolatos megjelenések között, a romák mellett az örmény (25%) és a szlovák (8,3%) kisebbség rendelkezett viszonylag magas gyakorisággal a magyar nyelvű központi rádióadón.

A közrádió műsoraiban a kisebbségi irodalom bemutatása volt a leghangsúlyosabb. A szlovák kisebbség szerepléseinek 90%-a az irodalomhoz kötődött. A „Gyöngyszemek” című műsor, amelyet 2004 márciusában indított a Magyar Rádió, a kisebbségek irodalmát hivatott népszerűsíteni. E program a magyarországi szlovákok ünnepén egy szlovák, egy másik időpontban pedig egy bolgár költő versét mutatta be.

A médiumok programkínálatában a roma kisebbség szerepléseinek 51%-a a hírműsorokhoz, 4,47%-a a közéleti, politikai magazinokhoz kötődött. Kiemelt jelentőségű tehát, hogy a műsorokban mely témák kapcsán foglalkoztak legtöbbet a cigánysággal, a megjelenő témákban milyen mértékben volt jelen az eredmények (+) és a problémák (–) bemutatása.

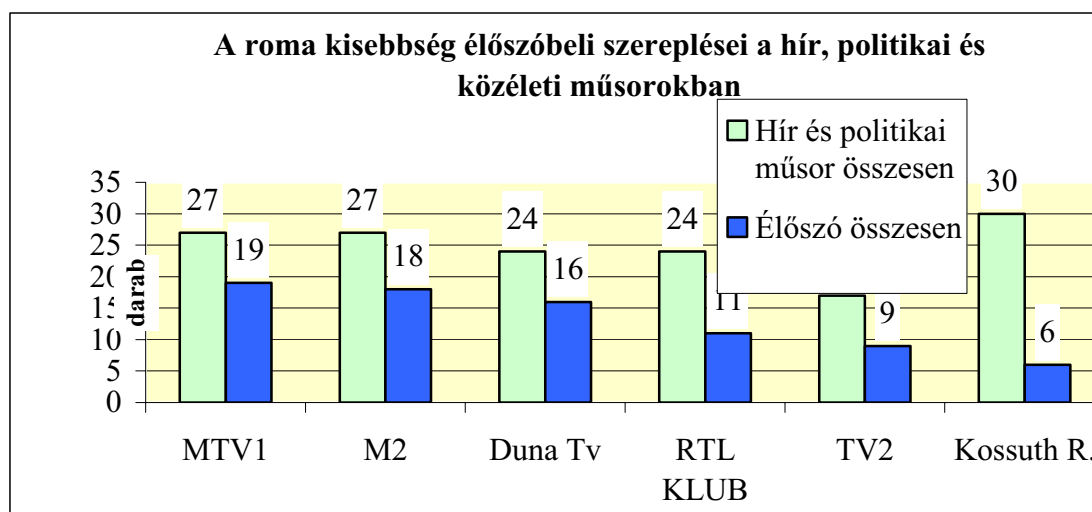
	(%)	Pozitív (+), negatív példák (-)
1. Bűncselekmény	52	(-)
2. Kultúra zene, képzőművészet, irodalom	12	(+)
3. Lakásügy	8	(-)
4. Segélyek, szegénység	7	(-)
5. Munka, foglalkoztatás, munkanélküliség	6	(-)
6. Iskola, oktatás	5	(+; -)
7. Politikai élet, politikai szerepvállalás	3	(+;-)
8. Egészségügy	3	(-)
9. Hagyományok, népszokások	2	(+)
10. Előítélet, diszkrimináció	2	(-)

Forrás: Országos Rádió és Televízió Testület

Az Országos Rádió és Televízió Testület értékelése megállapította, hogy a vizsgált médiában a cigányság mindennapjaihoz kötődő 10 leggyakoribb témából 6-ot a problémák erőteljes hangsúlyozása jellemzett. Így a bűncselekményekről, a lakásügyről, a segélyekről, a foglalkoztatásról, az egészségügyről és a diszkriminációról szóló beszámolók többségében a problémák álltak a középpontban, és szinte teljesen hiányoztak az adott dilemma megoldását célzó intézkedések, tervek bemutatása. Az elemzett médiumok programjaiban a kisebbségek szerepléseinek fele élőszóbeli megjelenés volt. Valamennyi médiumban elsősorban a roma kisebbség kapott lehetőséget arra, hogy saját hangon adja elő álláspontját.

A közszolgálati médiumok hír-, politikai és közéleti műsoraiban a roma kisebbség szerepléseinek átlagosan 68%-a volt élőszóbeli megjelenés, amely csupán a számarányokat figyelembe véve aktív ábrázolásnak tekinthető. Az Országos Rádió és Televízió Testület megállapítása szerint azonban a megszólalások rövideysége, a riportok alatt futó háttérképek sztereotip jellege miatt (pl. cigánytelepek ábrázolása), a prezentációk nem voltak alkalmasak a cigányság objektív, előítéletektől mentes ábrázolására. A kereskedelmi médiumok esetében az elemzés ugyanezt az értékelést fogalmazta meg.

Az Országos Rádió és Televízió Testület által vizsgált hat közszolgálati és kereskedelmi médium közül egy kereskedelmi média programkínálatában volt olyan fikciós műsorszám, filmsorozat, amelynek egyik főhőse roma származású. A nagy nézettségű szappanopera egyik fontos és sok szempontból szimpatikus figurája egy roma származású ügyvédnő.

Grafika: Országos Rádió és Televízió Testület

Az Országos Rádió és Televízió Testület 2008 második félévében egy újabb tartalomelemzést végzett, melynek metodikáját, tárgyát a kisebbségi ombudsmannal közösen alakították ki. A brit médiahatóság által kidolgozott módszertan alapján lefolytatott kvantitatív tartalomelemzés mellett nagyító alá vették a kisebbségi műsorok nézettségének és időtartamának változásait, valamint a kereskedelmi műsorszolgáltatók vonatkozó közszolgálati vállalásait is. Az értékelés eredményei az országjelentés összeállítása időpontjában még nem ismertek.

(16) A Keretegyezmény itt értékelt cikke (2) pontjában foglaltakhoz kötődően az alábbiakról adunk tájékoztatást.

Az Országgyűlés megalkotta a közrend, valamint az igazságszolgáltatás működésének védelme érdekében szükséges egyes törvénymódosításokról szóló 2008. évi LXXIX. törvényt. Az új jogi norma részben a közrend, részben pedig az igazságszolgáltatás hatékonyabb védelmét célozza, illetve rendelkezéseket tartalmaz a szabálysértési szankciók végrehajtásának racionalizálására is. A rendelkezés módosítja a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvényt (Büntető Törvénykönyv), a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvényt (szabálysértési törvény), valamint a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényt.

Korábban a Büntető Törvénykönyv csak a legsúlyosabb bűncselekmények esetén, azaz az állam és az emberiség elleni bűncselekmények többségénél, valamint az olyan kiemelkedő súlyú köztörvényi bűncselekményeknél, mint például az emberölés vagy a terrorcselekmény, tartalmazott előkészületet büntetni rendelő szabályt. Az új jogszabály alapján bővült azon bűncselekmények köre, amelyeknek már az előkészületét is büntetni rendelik: két évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető az is, aki testi sértés aljas indokból vagy célból történő elkövetésére irányuló előkészületet valósít meg. Aljas indokból vagy célból elkövetett testi sértésen, illetve annak előkészületén az erkölcsileg elítélendő motívumból fakadó vagy ilyen célból elkövetett cselekményt kell érteni. E körbe tartozhat tehát az is, ha valaki adott esetben a sértett etnikai, kulturális, nyelvi vagy vallási identitása miatt okoz testi sértést, vagy valósítja meg ennek előkészületét.

Szintén a módosítás eredményeként bővült ki a nemzeti, etnikai, faji vagy vallási csoport tagja elleni erőszak törvényi tényállásának sértetti köre. A jogszabály büntetendővé nyilvánította a nemzeti, etnikai, faji vagy vallási csoport tagja elleni erőszakon túl a lakosság egyes csoportjai elleni erőszakot is. Ezzel együtt a bűncselekmény megnevezése közösség tagja elleni erőszakra változott.

(17) A rasszista motiváció gyanúját felvető támadások felderítésére és az elkövetők felkutatására országos hatáskörű, a megyei szervekkel együttműködő 50 fős nyomozócsoport létrehozásáról döntött 2008. november 20-án az ORFK. A nyomozóhatóság feladatai közé tartozik, hogy soron kívül, szakszerűen, ellenőrzött tények alapján tájékoztassa a közvéleményt a bűncselekményeknek a nyomozás érdekeit nem sértő körülményeiről, eredményeiről.

7. cikk

A Felek biztosítják minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek a békés célú gyülekezés szabadságához és a másokkal való egyesülés szabadságához, a véleménynyilvánítás szabadságához, a gondolat-, a lelkiismereti és vallásszabadsághoz való jogának tiszteletben tartását.

Az első és a második országjelentésben részletesen szóltunk az egyesülési szabadságot érintő törvényi keretekről, a kisebbségek egyesületeinek tevékenységéről. A korábbi tájékoztatást az alábbiakkal egészítjük ki.

(1) Az Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottsága előterjesztése alapján a törvényhozás külön költségvetési forrást biztosít a kisebbségi egyesületek működési költségei támogatására. Az Országgyűlés a beszámolási időszakban évente 110 millió forintot nyújtott a kisebbségek civil szervezetei számára.

(2) A kisebbségi önkormányzati képviselők választásáról, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségekre vonatkozó egyes törvények módosításáról rendelkező 2005. évi CXIV. törvény megerősítette a kisebbségi civil szervezeteknek az önkormányzati rendszerben betöltött szerepét. Az új szabályozás szerint a kisebbségi önkormányzati választásra csak társadalmi szervezet állíthat jelöltet. Az a civil szervezet állíthat jelöltet, amelynek alapszabályban rögzített célja az adott kisebbség képviselete. A 2006. évi kisebbségi önkormányzati választáson 213 civil szervezet összesen 16 151 jelöltet állított. Települési kisebbségi önkormányzati választást ott tarthattak, ahol a kisebbségi civil szervezet vagy szervezetek legalább 5 jelöltet állítottak.

Kisebbség	Jelölő szervezetek száma	Kisebbségi jelöltek száma
Bolgár	2	207
Cigány	106	10 287
Görög	6	216
Horvát	8	724
Lengyel	12	272
Német	40	2440
Örmény	6	190
Román	7	373
Ruszin	7	340
Szerb	7	223
Szlovák	9	710
Szlovén	1	67
Ukrán	2	102
Összesen	213	16 151

Forrás: Országos Választási Iroda

(3) Az új választójogi szabályok alapján mód van területi (regionális) kisebbségi önkormányzati választásra is. Területi kisebbségi önkormányzati választást akkor lehet kitűzni, ha a megye vagy a főváros területén legalább 10 helyi kisebbségi önkormányzat jön létre. Az országos kisebbségi önkormányzati választás feltétele, hogy országosan legalább 4 településen alakuljon önkormányzata az adott kisebbségnek.

A megyei és az országos kisebbségi önkormányzati választáson csak az a kisebbségi civil szervezet állíthat listát, amely a megválasztott elektorok minimum 10%-át jelölte a helyi kisebbségi önkormányzati választáson. A területi és országos kisebbségi önkormányzati

választáson választóként vagy jelöltként a helyi kisebbségi választáson mandátumot szerzett képviselők (elektorok) vehetnek részt. Erre való tekintettel a megyei, valamint az országos kisebbségi önkormányzat megválasztására a helyi önkormányzati választást követően kerülhet sor.

A térségi, regionális feladatokat ellátó kisebbségi önkormányzatok megválasztására első ízben 2007. március 4-én került sor. Ezzel egyező időpontban került megrendezésre az országos kisebbségi önkormányzatok választása is.

Kisebbség	Induló listák (kisebbségi szervezetek) száma		Elektorok száma
	Területi választáson	Országos választáson	
Bolgár	3	1	189
Cigány	42	2	5476
Görög	2	2	169
Horvát	9	1	574
Lengyel	2	2	235
Német	12	1	1882
Örmény	3	3	155
Román	6	3	228
Ruszin	4	2	259
Szerb	5	3	199
Szlovák	8	2	578
Szlovén	0	1	55
Ukrán	0	1	94
Összesen	96	24	10 093

Forrás: ÖM

A területi (megyei) és országos kisebbségi önkormányzati választást 2007-ben az ország 1424 településén, a választásra jogosultak 98,17%-ának részvételével tartották meg. A választás eredményeként mind a 13 kisebbség létrehozhatta országos önkormányzatát. A szlovén és az ukrán kisebbség nem alakított megyei önkormányzatot. Tizenegy kisebbség legalább egy területi önkormányzatot hozott létre. Összesen 57 területi kisebbségi önkormányzat működik.

(A 2006–2007. évi kisebbségi önkormányzati választásokat, illetve a kisebbségi önkormányzatok működését érintő kérdésekről további tájékoztatást a Keretegyezmény 15. cikkéhez fűzött beszámoló keretében adunk.)

(4) A Keretegyezmény 6. cikkénél már szoltunk arról, hogy az Országgyűlés 2008 novemberében megalkotta a közrend, valamint az igazságszolgáltatás működésének védelme érdekében szükséges egyes törvénymódosításokról szóló 2008. évi LXXIX. törvényt. Az új jogi norma átalakítja a szabálysértési törvény gyülekezési joggal visszaélés szabálysértési tényállását úgy, hogy arányos büntetési tételeket alakít ki. A jövőben tehát az egyes, nem azonos súlyú normasértéseket különböző összegű pénzbírsággal sújtja.

A szabálysértési törvény kiegészült egy új rendelkezéssel is, amely az egyesülési, a gyülekezési szabadság, valamint a választási gyűlésen való részvétel jogának megsértését hivatott szankcionálni. A szabályozás szerint, aki mást egyesülési vagy gyülekezési jogának gyakorlásában, valamint a választási gyűlésen való részvételében jogtalanul akadályoz, százezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

Módosult a Büntető Törvénykönyvnek az egyesülési és gyülekezési joggal kapcsolatos rendelkezése is. Az egyesülési és a gyülekezési szabadság megsértése elnevezésű tényállás a hivatali bűncselekmények közül átkerült a szabadság és az emberi méltóság elleni bűncselekmények közé, és új elnevezést kapott: az egyesülési, a gyülekezési szabadság, valamint a választási gyűlésen való részvétel jogának megsértése. A módosítás egyértelművé kívánta tenni, hogy ezt a bűncselekményt bárki – tehát nemcsak hivatalos személy – megvalósíthatja. További újdonság, hogy az erre vonatkozó módosítás nyomán a jövőben már a bűncselekményre irányuló előkészület is vétségnek minősül.

Szintén a gyülekezési jogot érintő, a visszaélésszerű cselekmények elkövetőivel szembeni hatékony fellépést szolgáló változás, hogy a garázdaság bűncselekményének törvényi tényállása egy új rendelkezéssel egészült ki. A törvény új, minősített esetként bevezeti és öt évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni azt az esetet, ha a garázdaságot csoportosan és a köznyugalmat súlyosan megzavaró módon követik el. Az új rendelkezés nemcsak a gyülekezési törvény hatálya alá tartozó, hanem bármely más nyilvános, azaz mindenki számára azonos feltételek mellett nyitva álló rendezvényen elkövetett garázda jellegű magatartásokra is vonatkozik.

A nyilvános rendezvény – így a Keretegyezmény által is kiemelten kezelt gyülekezési jog hatálya alá tartozó rendezvények – szervezőjének, rendezőjének, illetve a rendőrségnek is érdeke, hogy minden jogszerű lépést megtegyenek a békés célú gyülekezés szabadságához való jog zavartalan biztosításához. A Büntető Törvénykönyv rendbontás bűncselekménye miatt eredetileg is büntetni rendelte azt, aki nyilvános rendezvény rendezőjének a rend fenntartása érdekében tett intézkedésével szemben erőszakkal vagy fenyegetéssel tanúsít ellenállást, e rendelkezést azonban az új jogszabály most kiegészítette a nyilvános rendezvény szervezője által tett jogszerű intézkedéssel szembeni erőszakos jellegű magatartással is.

8. cikk

A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy elismerik minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek vallása vagy hite kifejezésére, úgyszintén vallási intézmények, szervezetek és egyesületek alapítására való jogát.

(1) Az első országjelentésben részletesen szoltunk a lelkiismereti és vallásszabadságról valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény rendelkezéseiről, és tájékoztattunk a magyarországi kisebbségek egyházi, felekezeti kötődéseinek jellemzőiről. A második országjelentésben átfogó információkat adtunk a 2001-ben megtartott általános népszámlálás vallásra, felekezetekre vonatkozó adatairól, és ismertettük az egyházak költségvetési támogatásáról szóló 1997. évi CXXIV. törvényben foglaltak gyakorlati alkalmazását.

(2) A második országjelentésben tájékoztattunk arról is, hogy a volt egyházi ingatlanok tulajdoni helyzetének rendezéséről szóló 1991. évi XXXII. törvény alapján a magyar állam teljesítette a Magyarországi Román Ortodox Egyházzal szembeni kötelezettségeit.

A jelen beszámolási időszakban rendeződött a Budai Szerb Ortodox Egyházmegye valamennyi volt ingatlanára vonatkozó ügye is. A magyarországi szerb ortodox egyház ingatlanrendezése mintegy 2 milliárd forintos vagyont érintett. Az egyházi ingatlanrendezés során a Budai Szerb Ortodox Egyházmegye 41 volt ingatlanára nyújtott be igényt. Ezek közül 13 ingatlan esetében pénzbeli kártalanításra, 8 esetben természetbeni átadásra került sor, 5 ingatlan kérdése közvetlen megállapodás keretében rendeződött, 2 ingatlan tekintetében járadékfizetési megállapodás jött létre a magyar állam és a magyarországi szerb ortodox

egyház között, 13 ingatlan iránti igény pedig – mint a törvény hatálya alá nem tartozó – elutasításra, illetve visszavonásra került.

Az egyházi ingatlanrendezés keretében, a Kormány 2006 januárjában hozott döntése alapján a szerb egyház tulajdonába került Szentendrén az a nagy értékű épületegyüttes is, amelyben jelenleg más jellegű múzeumi tevékenység folyik. Az ott dolgozó intézmények kihelyezésére 550 millió forintos költségvetési forrás áll rendelkezésre, így az ingatlant az egyház legkésőbb 2010-ig teljes egészében átveheti.

Az egyházi ingatlanrendezést szabályozó törvény szerint az egyházak a volt államosított ingatlanaik egy részének igényléséről az állammal való megállapodás alapján járadék fejében lemondhattak. Az 1998-ban megkötött járadékfizetési megállapodás alapján a magyar állam a megállapodás aláírása évében 44,91 millió forintot fizetett a Budai Szerb Ortodox Egyházmegye részére. A Kormány a járadék összegét évente valorizálja. 2008-ban ez az összeg 83,35 millió forintot tett ki. Az évente rendszeresen folyósított járadékot az egyházak szabadon használhatják fel hitéleti és közcélokra. E járadék révén a Budai Szerb Ortodox Egyházmegye jelentősnek mondható tulajdont szerezhet a magyarországi szerb közösség életében korábban fontos szerepet betöltő Thökölyánium Alapítvány budapesti ingatlanaiban.

(3) A jelen beszámolási időszak éveiben nyújtott, a kisebbségekhez közvetlenül kötődő egyházak állami költségvetési támogatásairól az alábbi táblázat ad tájékoztatást.

Egyház	Állami támogatás 2005–2008 (Ft)
Budai Szerb Ortodox Egyházmegye	427 534 237
Konstantinápolyi Egyetemes Patriarchátus Magyarországi Ortodox Exarchátus	28 798 708
Magyarországi Bolgár Ortodox Egyház	26 641 053
Magyarországi Örmény Egyház	15 849 817
Magyarországi Román Ortodox Egyház	67 938 805
Örmény Apostoli Ortodox Egyház	6 594 333

Forrás: OKM

(4) Az állami költségvetésből a kisebbségek egyházai részére különböző címen nyújtott 2008. évi támogatásokról az alábbi adatsorok informálnak.

Egyház	Működési támogatás (Ft)	Egyházi közgyűjtemények támogatása (Ft)	Hittanoktatás támogatása (Ft)	Kistélepüléseken szolgáló lelkészek támogatása (Ft)
Budai Szerb Ortodox Egyházmegye	11 742 276	6 715 800	1 249 800	1 662 700
Konstantinápolyi Egyetemes Patriarchátus Magyarországi Ortodox Exarchátusa	5 234 029	–	–	443 400
Magyarországi Bolgár Ortodox Egyház	6 660 807	–	–	–
Magyarországi Örmény Egyház	2 497 813	–	–	–
Magyarországi Román	7 650 032	1 779 000	2 339 700	2 327 800

Egyház	Működési támogatás (Ft)	Egyházi közgyűjtemények támogatása (Ft)	Hittanoktatás támogatása (Ft)	Kistelepüléseken szolgáló lelkészek támogatása (Ft)
Ortodox Egyház				
Örmény Apostoli Ortodox Egyház	1 863 994	–	346 500	–

Forrás: OKM

Az állam közvetlenül támogatja az egyházi épületek rekonstrukcióját is. E program keretében a szerb ortodox egyház 2005–2008 között összesen 18 millió forint költségvetési támogatást kapott.

(5) Magyarországon az állampolgárok a személyi jövedelemadójuk 1%-át az általuk megjelölt egyház javára ajánlhatják fel. A 2008. évi felajánlásokról közzétett adatok alapján megállapítható, hogy az egy felajánlóra eső támogatási átlag valamennyi kisebbségi egyház esetében meghaladja az országos átlagot, a bolgárok esetében ez a támogatás az országos átlag közel kétszerese.

Év	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Egyház	Magyarországi Bolgár Ortodox Egyház		Konstantinápolyi Egyetemes Patriarchátus Magyarországi Ortodox Exarchátusa		Magyarországi Román Ortodox Egyház		Budai Szerb Ortodox Egyházmegye	
Felajánlók száma	288	324	265	268	412	477	591	726
Felajánlás (ezer Ft)	3270	3631	2319	2021	3219	3696	5061	5281
Felajánlás/felajánló (Ft)	11 354	11 205	8750	7541	7813	7748	8563	7274

Forrás: Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal

(6) A Kisebbségekért Közalapítvány által az anyanyelvű hitéleti projektek megvalósításához a beszámolási időszakban nyújtott támogatásokról a Keretegyezmény 5. cikkéhez kapcsolódó információk között adtunk tájékoztatást.

9. cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak annak elismerésére, hogy minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek a véleménynyilvánítási szabadsága magába foglalja a véleményalkotás szabadságát és az információk, az eszmék megismerésének és közlésének szabadságát a kisebbség nyelvén, országhatárokon tekintet nélkül és hatósági szerv beavatkozása nélkül. A Felek biztosítani fogják nemzeti jogrendszerük keretein belül, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket ne érje hátrányos megkülönböztetés a tömegkommunikációs eszközökhöz való hozzájutásban.

2. Az 1. bekezdés nem akadályozza meg a Feleket abban, hogy a rádióadás és televíziós sugárzás, vagy mozi vállalkozás megindítását – hátrányos megkülönböztetéstől mentesen és objektív kritériumok alapján – engedélyhez kössék.

3. A Felek nem akadályozzák a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket a nyomtatott tömegkommunikációs eszközök létrehozásában és használatában. A rádió- és televízióadásokat szabályozó törvényi keretekben, amennyire lehetséges, biztosítani fogják és figyelembe veszik az 1. bekezdés rendelkezéseit, annak érdekében, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára lehetőséget nyújtsanak saját tömegkommunikációs eszközeik létrehozására és használatára.

4. A Felek megfelelő intézkedéseket hoznak jogrendszerük keretében annak érdekében, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára megkönnyítsék a tömegkommunikációs eszközökhöz való hozzájutást, ezzel is előmozdítva a toleranciát és lehetőséget teremtve a kulturális sokszínűségnek.

(1) A magyar állam elismeri a kisebbségek jogát véleményük anyanyelvükön való szabad kinyilvánítására, illetve a kisebbségi közösségek számára biztosítja a tömegkommunikációs eszközökhöz való hozzájutásukat. Magyarországon törvények szabályozzák és garantálják a kisebbségi média működését, illetve működtetését. E kérdéseket érintő törvényi keretekről és gyakorlati alkalmazásának helyzetéről részletes tájékoztatást adtunk az első és a második országjelentésben.

A jelen országjelentés I. fejezetében, valamint a II. fejezetben a Keretegyezmény 6. cikkéhez kapcsoló tájékoztatás során ismertettük a kisebbségek médiáját is érintő, a beszámolási időszakban történt legfontosabb változásokat, eredményeket. A továbbiakban a korábban nem tárgyalt kérdésekről adunk tájékoztatást.

(2) A kisebbségi törvény értelmében a közszolgálati rádióknak és televízióknak önálló szervezeti keretek között és elkülönült költségvetéssel kell biztosítani a kisebbségi műsorok rendszeres készítését, sugárzását és terjesztését.

A Magyar Rádió tájékoztatása szerint az MR4-es kisebbségi csatorna 2007. január 1-jén történő elindításával önálló kisebbségi szerkesztőséget hoztak létre, a megelőző évekkel azonos költségvetési kerettel. Az adások az MR regionális stúdióiban (Pécs, Szeged, Szolnok), a budapesti központban, valamint a szlovén közösségi rádió szentgotthárdi stúdiójában készülnek.

A kisebbségi törvény módosítása alapján az MTV Kisebbségi Szerkesztőséget hozott létre, mely először a Regionális és Kisebbségi Főszerkesztőség keretében működött, majd 2007 elejétől a Közéleti Főszerkesztőség szervezeti egysége lett. A Kisebbségi Szerkesztőség 2006 nyarán 3 új belső státusszal bővült. A 13 kisebbség anyanyelvű televíziós műsorait készítő szerkesztőségben jelenleg 26 munkatársat foglalkoztatnak.

A kisebbségek országos önkormányzatai által a Magyar Rádió Közalapítvány és a Magyar Televízió Közalapítvány kuratóriumaiba delegált képviselői vitatják, hogy a közrádió és a köztelevízió valóban teljesíti-e a kisebbségi műsorkészítés számára törvényben előírt szervezeti és költségvetési önállóságot.

(3) A kisebbségi önkormányzatok értékelése szerint továbbra is megoldatlan probléma a kisebbségi műsoroknak a jelenleginél kedvezőbb műsorsávban történő sugárzása. A televíziós adások 2006-tól kizárólag munkanapokon, a kora délutáni időpontban láthatóak. A műsorok ismétlésére ugyancsak munkanapokon, a délelőtti műsoridőben kerül sor. A kisebbségek képviselői kifogásolják a televíziós adások kezdési időpontjának gyakori változtatását is, ami az álláspontjuk szerint tovább nehezíti a műsorok követhetőségét.

A kisebbségek országos önkormányzatai kifogásolják, hogy nem megoldott a kisebbségi televíziós adások állami és vallási ünnepek napjain való sugárzása. Ilyen alkalmakkor sok esetben elmaradnak a kisebbségi adások a közszolgálati Magyar Televízióban.

Az Országos Rádió és Televízió Testület az általa értékelt kisebbségi adások kapcsán úgy foglalt állást, hogy a Magyar Televízió kisebbségi magazinműsoraiban színvonalas riportok, összeállítások kerülnek adásba, mely programok a kisebbségi kultúra, a nemzeti identitás megőrzéséhez járultak hozzá. Ugyanakkor megállapítható, áll az Országos Rádió és Televízió Testület értékelésében, hogy a kora délelőtti és a kora délutáni sugárzási időpontok aligha alkalmasak a célközönség elérésére.

(4) A Magyar Televízió elnöke és az országos kisebbségi önkormányzatok elnökei 2000 áprilisában együttműködési megállapodást írtak alá. E megállapodás rögzítette, hogy évente legalább kétszer egyeztetik a kisebbségi közszolgálati televíziózással kapcsolatos álláspontjukat, elemzik a kisebbségi műsorok helyzetét. A Magyar Televízió 2005-ben kezdeményezte az együttműködési megállapodás felülvizsgálatát. A köztelevízió vezetése kifogásolta, hogy a korábban rögzített dokumentum olyan elemeket is tartalmaz, melyek ellentétesek a médiatörvényben foglaltakkal, jelentősen szűkítik a műsorszolgáltatónak a műsorstruktúra kialakítására vonatkozó jogait. A megállapodás kifogásolt elemeinek felek közötti megvitatására nem került sor. A köztelevízió és a kisebbségi önkormányzatok közötti intézményesített konzultációt az elmúlt években nem tartották meg.

(5) A Magyar Televízió 2004-ben létrehozta a kisebbségi jogok érvényesülésének a köztelevízióban történő figyelemmel kísérésével megbízott „ombudsman” intézményét. A televíziós ombudsman a pozitív kisebbségi médiakép kialakítását hivatott szolgálni. Az új típusú munkakör eredményesen járul hozzá a különböző műfajú programok kisebbségeket érintő kérdéseinek televíziós kezeléséhez. A Magyar Televízió „kisebbségi ombudsmanja” munkakör 2008 szeptemberétől nincs betöltve. A feladattal megbízott személy kijelölése folyamatban van.

(6) A beszámolási időszakban az MTV két alkalommal is szervezett Nemzetiségi Filmszemlét. A 2005-ös budapesti kisebbségi filmes találkozóra a magyarországi kisebbségi televíziós műhelyek mellett Bulgáriából, Horvátországból, Németországból, Olaszországból, Romániából és Szlovákiából érkeztek résztvevők. A fórum programjában szerepelt a kisebbségi nyelvek médiában való használatát érintő EU- és EBESZ-dokumentumok megvitatása, a határokon átnyúló, regionális médiakapcsolatok helyzetének értékelése. A kisebbségi filmszemlén részt vettek az Európai Köztelevíziók Szervezete Multikulturális Programcsoportjának képviselői is.

A Magyar Televízió Kisebbségi Műsorok Szerkesztősége 2008-ban is megtartotta a Nemzetiségi Filmszemlét. A kultúrák közötti párbeszéd európai éve magyarországi rendezvénysorozatának részeként megvalósult filmes seregszemle alkalmával új internetes honlapot szerkesztettek, mely elérhető a www.nemzetisegifilmszemle.com címen. A

programsorozat megrendezéséhez a MeH Kisebbség- és Nemzetpolitikai Szakállamtitkársága nyújtott anyagi támogatást.

(7) Az újságírók képzése, továbbképzése érdekében a Magyar Televízió rendszeresen szervez szakmai programokat a kisebbségi munkatársak részére. A kisebbségi adások készítői 2008-ban mesterkurzuson vehettek részt. A program lényege, hogy a szerkesztők olyan képzésen vegyenek részt, amely a televíziónál eltöltött tapasztalatokat veszi figyelembe. A mesterkurzust a budapesti Színház- és Filmművészeti Egyetem tanárai tartják.

(8) A magyarországi kisebbségek közül a roma és a szlovén kisebbségnek van önálló, földi sugárzású rádiója. A Rádió C és a Radio Monošter munkájáról részletesen szoltunk a második országjelentésben.

A beszámolási időszakban a Rádió C folyamatos működéséhez az Országos Rádió és Televízió Testület pályázatain 2004-ben 6 millió forintot, 2005-ben 4,5 millió forintot és 2006-ban 9 millió forintos támogatást nyert el. A technikai háttér kialakítására 2005-ben 7 millió forintos támogatásban részesült. A rádiós hírműsor, sportműsor, illetve közérdekű szolgáltató magazinműsor készítésének támogatására meghirdetett pályázat keretében 2004-ben összesen 9,3 millió forintot, 2005-ben pedig 2,8 millió forintos támogatást kapott.

A Rádió C működtetésének konszolidálására az állami költségvetés 2008-ban 80 millió forintos támogatást nyújtott. A jelentősnek tekinthető támogatásnak is köszönhetően elindultak a beás és romani nyelvű magazinok. A közéleti-politikai műsorokat két roma újságíró felvételével erősítették. Megújult a www.radioc.hu internetes honlap, amelyről immár elérhető a műsorok teljes hanganyaga.

A Radio Monošter közösségi rádiót fenntartó Országos Szlovén Önkormányzat a média működtetésére az állami költségvetésből évi 16,2 millió forintos közvetlen támogatásban részesül. E támogatáson felül a szlovén rádió az Országos Rádió és Televízió Testület pályázati rendszerében 2004-ben 3,6 millió forintos támogatást kapott, 2005-ben 3,8 millió forint, 2006-ban 4,4 millió forint, 2008-ban pedig 5,6 millió forint összegű támogatást nyert el működési költségei fedezetére. A rádiós hírműsor, sportműsor, illetve közérdekű szolgáltató magazinműsor készítésének támogatására meghirdetett pályázatok révén 2004-ben 3,1 millió forintot, 2005-ben 3,2 millió forintot, 2006-ban 2,1 millió forintot, és 2008-ban 1,8 millió forintot kapott.

A magyar–osztrák–szlovén államhatár körzetében működő Rádió Monošter vételi lehetőségei bővítése érdekében 2006-ban többoldalú, államközi egyeztetésre került sor. Az egyeztetések eredményeként a kérdésben illetékes osztrák szervek hozzájárultak a Radio Monošter által igényelt frekvencia használatához azzal a feltétellel, hogy az adó sugárzási jellemzőinek módosítására lehet szükség, ha időközben az osztrák adók vételében zavar jelentkezne. A magyar frekvenciagazdálkodási szervek véleménye szerint a felajánlott frekvencia alkalmas Felsőszölnök és környéke kielégítő besugárzására annak ellenére, hogy a szlovén–osztrák–magyar hármasszomszédterületben nagyon sok URH FM adóállomás működik. A Radio Monošter felsőszölnöki átjátszó állomásának létesítésére az állami költségvetés 2006-ban 7 millió forintos támogatást biztosított.

A jelenleg heti 8 órás műsort adó Radio Monošter adásideje növelését tervezi, heti 24 órás programot kíván készíteni és sugározni. A bővítés előkészítése érdekében a Miniszterelnöki

Hivatal 2008-ban 2,8 millió forintot adott a szlovén rádiót működtető Országos Szlovén Önkormányzat részére.

(9) Az Országos Rádió és Televízió Testület pályázati rendszere keretében a kisebbségeknek szánt műsorok továbbítására ösztönzi a kábeltelevíziós szolgáltatókat.

A beszámolási időszakban az Országos Rádió és Televízió Testület két pályázati eljárásában szerepelt olyan feltétel, amely előnyben részesítette a kisebbségi nyelveken sugárzó műsorok elosztását. A kedvezmény, mint értékelési szempont a 2005-ben meghirdetett, új kábeltelevízió-hálózatok építésének vagy bővítésének támogatására kiírt pályázati felhívásban szerepelt. A felhívás alapján egyes televíziós műsorok elosztásáért plusz pont járt az értékelés során. A pályázathoz be kellett nyújtani a település jegyzője által kiadott igazolást, mely szerint az adott településen kisebbségi önkormányzat működik, és a pályázó vállalja, hogy az adott kisebbség nyelvén tévéműsor-elosztást biztosít. Ez esetben a pályázó a kisebbségi nyelvű tévéműsor elosztása esetén plusz pontot kapott.

A 2007-ben megjelent pályázat arra ösztönözte a műsorelosztókat, hogy a kisebbségek anyaországában készülő televíziós műsorokat kínáljanak a nézőknek. A felhívás szerint egy-egy plusz pontot ért, ha a magyarországi kisebbségek által használt nyelveken sugárzó alábbi műsorok továbbítását vállalták: Horvát TV1, Novi Sad1, ORF1, Szlovák TV1, Szlovén TV1, Román TV1, Ukrán TV1.

Az Országos Rádió és Televízió Testület rendelkezésére álló adatok szerint a műsortovábbítási jogosultság megszerzésekor a vezetékes szolgáltatók 29%-a tett vállalat kisebbségek anyanyelvén megjelenő műsorszámok sugárzására. A közösségi kábeltelevízió-hálózaton továbbított, a kisebbségek anyanyelvén szóló műsorok havi időtartama átlagban 90 perc. A kisebbségi műsorokat továbbító helyi kábeltelevíziós műsorszolgáltatók listája a www.nek.gov.hu honlapon, a „[Kisebbségpolitikai munkacsoportok](#)” menüpontban található meg.

(10) Az Országos Rádió és Televízió Testület pályázatai a kisebbségi műsorkészítést is támogatják. 2007-ben két pályázatukban szerepelt a kisebbségeket előnyben részesítő értékelési szempont. Az ismeretterjesztő műsorszámok készítésének támogatását célzó pályázat keretében a roma vonatkozású művek részesültek előnyösebb megítélésben az elbírálás során. A dokumentumfilmek készítésének támogatására meghirdetett pályázati eljárásban az esélyegyenlőséggel foglalkozó pályaművek kaptak prioritást.

(11) A kisebbségek országos terjesztésű, anyanyelvű írott sajtója megjelentetéséhez a Kisebbségekért Közalapítvány biztosít forrásokat: 2008-ban fordította az eddigi legnagyobb összegű támogatást a kisebbségi újságkiadásra. Ezzel a beszámolási időszak első évéhez viszonyítva közel 50%-kal nőtt meg a kisebbségi újságkiadásra nyújtott állami költségvetési támogatás.

Az országos terjesztésű kisebbségi lapok pályázatára 2008-ban 22 szerkesztőség jelentkezett, melyek közül a pályázati feltételek alapján 20 lap részesülhetett közvetlen működési támogatásban. A bolgár, a lengyel és a román közösség 2-2 újságja, a romák 5 lapja megjelentetéséhez jutott állami költségvetési pénzhez. A bolgár, a német, a ruszin, a szlovén, az ukrán közösség lapjai, valamint a román országos önkormányzat újságja és a Kisebbségekért Közalapítvány által finanszírozott interetnikus lap 100%-os támogatást kaphatott. A horvát és a szlovák hetilap, a cigány országos önkormányzat havilapja és az

örmények kéthavonta megjelenő újságja 2008. évi kiadására a megelőző évinél 25%-kal magasabb költségvetési támogatás jutott.

Kisebbség	2004 (Ft)	2005 (Ft)	2006 (Ft)	2007 (Ft)	2008 (Ft)
Bolgár	5 426 446	6 048 334	6 264 801	5 731 178	7 081 000
Cigány	27 000 000	29 578 000	24 447 835	24 620 866	35 378 000
Görög	5 166 466	6 292 099	6 046 638	7 931 626	4 250 000
Horvát	26 269 548	26 879 710	28 989 673	31 576 416	38 845 000
Lengyel	10 532 483	10 065 962	10 145 760	10 546 130	11 834 000
Német	28 020 830	32 013 679	33 231 971	35 880 518	37 287 000
Örmény	3 400 000	7 548 334	5 938 253	6 585 664	6 689 000
Román	26 249 454	30 378 968	30 576 187	33 006 620	40 636 000
Ruszin	3 809 090	5 069 296	5 496 225	5 701 028	6 000 000
Szerb	26 269 548	28 775 100	29 910 824	32 257 522	33 230 000
Szlovák	26 269 548	27 833 872	29 243 414	31 574 080	38 550 000
Szlovén	13 000 000	16 194 562	18 733 067	20 143 022	24 770 000
Ukrán	5 166 466	5 607 565	6 449 508	6 663 932	7 200 000
Interetnikus	3 054 000	3 200 000	3 735 398	3 857 222	4 000 000
Összesen (Ft)	209 633 879	235 502 001	239 209 552	256 075 826	295 750 000

Forrás: Kisebbségekért Közalapítvány

A kisebbségi lapkiadás terén a beszámolási időszakban történt új fejlemény, hogy a „Porabje” című szlovén nyelvű lap 2005 második felétől, a korábbi havi kétszeri megjelenés helyett immár hetilapként kerülhet az olvasókhoz. A szlovén újságszerkesztőség bővítéséhez a NEKH koordinációs keretéből 2005-ben 2 millió forintos támogatást biztosított.

Ugyancsak e forrás révén a Szerb Országos Önkormányzat 2005-ben 7,5 millió forintos állami költségvetési támogatáshoz jutott a „Srpske Narodne Novine” szerkesztőség új irodahelyiségeinek megvásárlásához.

A NEKH-től az „Amaro Drom” c. roma havi lap 2005-ben 1 millió forintot kapott a magyarországi kisebbségek országos önkormányzatai által fenntartott intézményi rendszer működésének tapasztalatairól szóló riportsorozat elkészítéséhez.

(12) A Kisebbségekért Közalapítvány célpályázatai között támogatást nyújt a regionális és helyi közösségi rádiók és televíziók kisebbségi műsorainak készítéséhez, és az internetes honlapok létrehozásához, működtetéséhez. Az alábbi táblázatban a beszámolási időszakban megvalósult projektekről adunk tájékoztatást.

Év/projekt	2005 (db)	2006 (db)	2007 (db)	2007 (Ft)	2008 (db)	2008 (Ft)
Bolgár	2	1	1	300 000	1	262 600
Cigány	4	5	8	1 320 000	7	2 005 000
Görög	1	–	2	350 000	–	–
Horvát	3	5	3	650 000	5	969 900
Lengyel	1	1	1	300 000	1	250 000
Német	8	2	6	1 100 000	5	1 211 600
Örmény	1	–	–	–	–	–

Év/projekt	2005 (db)	2006 (db)	2007 (db)	2007 (Ft)	2008 (db)	2008 (Ft)
Román	2	3	2	300 000	2	328 000
Ruszin	1	2	2	400 000	1	252 500
Szerb	3	3	3	900 000	6	1 250 000
Szlovák	6	1	2	400 000	2	600 000
Szlovén	–	–	–	–	1	300 000
Ukrán	1	1	1	300 000	1	250 000
Összesen (db)	33	24	31	↩	32	↩
Összesen (Ft)	6 240 000	3 948 640	➡	6 320 000	➡	7 679 600

Forrás: Kisebbségekért Közalapítvány

(13) A MeH Kisebbség- és Nemzetpolitikai Szakállamtitkársága által működtetett média munkacsoport 2008 márciusában a helyi és közösségi rádiók és televíziók országos egyesületei képviselőinek részvételével szervezett tanácskozást az adáskörzetükben élő kisebbségek részére készülő programokról, a műsorkészítés szervezeti és anyagi lehetőségeiről. A tanácskozáson rögzítésre kerültek a Magyar Rádió és a Magyar Televízió kisebbségi műsorainak a helyi, közösségi rádiók és televíziók programjai keretében történő sugárzásának és felhasználásának a feltételei.

A média munkacsoport 2008 júniusában a kisebbségi közösségeknek az új médiához való hozzáféréseinek kérdéseit tekintette át. A tanácskozáson a kisebbségi internetes lapok szerkesztői adtak tájékoztatást a munkájukról. A konzultáción elhangzott, hogy a szlovák kisebbségnek naponta frissülő, a www.luno.hu internetes címen elérhető honlapja van. Egy másik kisebbségi honlap, a www.c-press.hu szerkesztői arról informáltak, hogy 27 roma diplomás munkájára számíthatnak. A honlapjukat naponta 44 ezer látogató keresi fel. Fontosnak tartják, hogy az ország minden megyéjében legyen 2-2 munkatársuk, akik roma szemmel tudnak tájékoztatni a régiók közeleti, kulturális eseményeiről. 2008 júliusában új szerkesztőségi irodákat alakítottak ki, ahol kiállítótermet is működtetnek a roma képzőművészek népszerűsítése érdekében. A www.romapage.hu honlap működtetői az OKM anyagi támogatásával az interneten elérhetővé tették az első romani nyelvű hangoskönyvet. A OKM Esélyegyenlőségi Főigazgatóságának munkatársa arról tájékoztatott, hogy a Roma Integráció Évtizede Program Stratégiai Tervhez kapcsolódó kormányzati intézkedések keretében elkezdődött az ország különböző közművelődési intézményeiben fellelhető roma művészeti értékek katalógizálása, digitalizálása. Egy olyan honlap készül, amelyre a látogatók maguk is feltehetnek anyagokat az általuk fontosnak tartott roma művészekről, képzőművészeti és zenei alkotásokról.

A média munkacsoport ülésén a Fővárosi Szerb Önkormányzat elnöke ismertette, hogy a www.ssb.hu címen internetes rádiót működtetnek. A Radio Ritan szerb nyelvű adása 2008 márciusában indult. Radio SRB néven a Szerb Országos Önkormányzat is készít internetes rádióműsort. A rádióadás a www.szerb.hu honlapon érhető el.

(14) A „Croatia Internet Radio” néven 2005 októberében kezdte meg működését Magyarország első kisebbségi anyanyelvű internetes rádióadása. Az Országos Horvát Önkormányzat és a Croatia Kiadó által közösen működtetett horvát nyelvű internetes rádió célja a kisebbségi nyelvhasználat kiterjesztése és erősítése. A magyarországi kisebbségek körében újdonságnak számító internetes rádió beindítását a Kormány 6,5 millió forinttal támogatta. A rádióműsor a www.radio.croatia.hu honlapról hallgatható.

10. cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek elismerik kisebbségi nyelvének szabad és beavatkozás nélküli használatát úgy magánbeszélgetésben, mint nyilvánosan, szóban és írásban.

2. A nemzeti kisebbséghez tartozó személyek által hagyományosan, vagy jelentős számban lakott területeken, amennyiben azok a személyek úgy kívánják, vagy az ilyen kívánság megfelel a valóságos szükségnek, a Felek erőfeszítéseket tesznek arra, hogy biztosítsák – lehetőség szerint – e személyek és a közigazgatási hatóságok közötti kisebbségi nyelv használatát elősegítő feltételeket.

3. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy biztosítják minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek azt a jogot, hogy olyan nyelven, amelyet megért, a legrövidebb időn belül tájékoztassák letartóztatásának okairól és minden ellene felhozott vád természetéről és indokairól, valamint hogy ezen a nyelven védekezhessen – ha szükséges – ingyenes tolmács segítségével.

(1) Az országjelentés Bevezetőjében szoltunk arról, hogy a Magyar Köztársaság a Keretegyezmény ratifikálása mellett az elsők között írta alá a Nyelvi Kartát. Tájékoztatunk arról is, hogy a Keretegyezményt érintő, itt vizsgált beszámolási időszak éveiben a Nyelvi Karta szerinti kötelezettségeknek megfelelően Magyarország két alkalommal is beterjesztette az Európa Tanács főtitkára részére a Nyelvi Karta alapján tett kötelezettségvállalásairól szóló országjelentéseket. E jelentések részletesen szólnak a Kormány kisebbségeket érintő nyelvpolitikájáról, a magyarországi kisebbségek nyelvhasználati jogainak érvényesüléséről. A jelentések átfogó tájékoztatást nyújtanak a Keretegyezmény 10., 11., 12. és 14. cikkében megfogalmazott, a kisebbségek nyelvhasználati jogait érintő magyar vállalások teljesítéséről.

(2) A Nyelvi Kartához kapcsolódó legutóbbi országjelentésben a 2008 februárjáig terjedő időszakot érintő kérdésekről adtunk tájékoztatást. Az ezt követő időszak fontos eseménye, hogy az Országgyűlés 2008. június 9-i ülésnapján elfogadta a Magyar Köztársaságnak a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartája 2. cikk 2. bekezdése szerinti kötelezettségvállalásai cigány (romani és beás) nyelvekre történő kiterjesztéséről szóló 2008. évi XLIII. törvényt.

Mint ismert, Magyarország a Nyelvi Kart megerősítésekor hat kisebbség – horvát, német, román, szerb, szlovák, szlovén – anyanyelve szerepének erősítése tekintetében tett konkrét vállalásokat. A Nyelvi Karta kiterjesztéséről szóló, 2008-ban elfogadott törvény a romani és a beás nyelvű cigányok számára biztosít sajátos jogokat az anyanyelvük használatára az oktatás különböző területein, az igazságszolgáltatásban és a közigazgatási eljárásban, a tömegtájékoztatásban, a kulturális, a gazdasági és a társadalmi élet egyes területein.

A Nyelvi Karta kiterjesztéséről szóló törvény alapján Magyarország kötelezettségeket vállalt a romák társadalmi és nyelvi helyzetéhez igazodó célok megvalósítására. A romák sajátos helyzetére való tekintettel e vállalások részben meg is haladják a Nyelvi Karta alapján a nem roma kisebbségi nyelvek esetében korábban vállaltakat. A romani és a beás nyelv előnyben részesítésének alapja az e nyelvet anyanyelvükként beszélők hátrányos helyzete. A romák felzárkóztatásával kapcsolatos kormányzati program kiemelt célkitűzése a romani és a beás nyelv társadalmi elismertségének erősítése, a roma közösségek nyelvi kultúrájának, anyanyelven történő oktatásának, nyelvhasználati jogai biztosításának, anyanyelve védelmének nemzetközi vállalásokkal történő támogatása is.

A Nyelvi Karta kiterjesztéséről szóló törvény a romani és a beás nyelvre vonatkozóan a két nyelvet anyanyelvüként beszélőkből alakult szakmai munkacsoport javaslatainak figyelembevételével határozta meg e kötelezettségvállalásokat.

Az oktatást érintő rendelkezések a romani és a beás nyelvnek az iskola-előkészítő, az általános iskolai, a középiskolai, a szakképzésen belüli, a felsőoktatási, valamint a felnőttképzési rendszerben történő alkalmazásával kapcsolatban fogalmaz meg kötelezettségvállalásokat.

A Nyelvi Karta kiterjesztéséről szóló törvény az igazságszolgáltatás területén biztosítja a két cigány nyelv használatát az eljárás egyes fázisaiban, így a bizonyítási eljárás során, lehetővé teszik, többek között tolmácsok igénybevételét. A közigazgatási eljárás során felmerülő nyelvhasználattal kapcsolatos vállalások a romani, illetve a beás közösségek által lakott települések közigazgatási hatóságaival kapcsolatos nyelvhasználati jogokat tartalmazzák.

A tömegtájékoztatási eszközök vonatkozásában a vállalások egyrészt a közszolgálati rádióban és televízióban romani és beás nyelvű programok készítésére terjednek ki, továbbá a kisebbségi nyelveken megjelenő lapok támogatásának biztosítására, emellett kizárólag a romani nyelv esetében egy romani nyelven sugárzó rádióállomás és televíziós csatorna létesítésének bátorítására, megkönnyítésére is történik kötelezettségvállalás. Ez utóbbi vállalás meghaladja a kisebbségi törvényben foglalt nyelvi jogok kereteit.

A kulturális élet területén való nyelvhasználati jogok alapvetően a kisebbségi nyelveken készülő műalkotások megismertetésére, feliratozására, szinkronizálására, valamint programok szervezésének támogatására vonatkoznak.

A Nyelvi Karta kiterjesztéséről szóló törvény a gazdasági élet területén a nyelvhasználatot korlátozó rendelkezések kiiktatását tartalmazzák, valamint az egészségügyi és szociális ellátásban történő nyelvhasználati lehetőségek biztosítására vonatkoznak.

A határokon túli cserekapcsolatok vonatkozásában a Nyelvi Karta kiterjesztéséről szóló törvény lehetővé teszi a romani és a beás nyelvű közösség számára, hogy a nyelvüket beszélő, más országokban élő közösségekkel kapcsolatokat létesítsenek és tartsanak fenn.

(3) A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: közigazgatási hatósági eljárásról szóló törvény) többéves előkészítő munka után született. Az új szabályozás számos kisebbségvédelmi rendelkezést is tartalmaz.

A közigazgatási hatósági eljárásról szóló törvény garanciális rendelkezéseket foglal magába a kisebbségek anyanyelv-használati jogát illetően. A jogszabály szerint a kisebbségi önkormányzati szervek maguk határozzák meg az előttük folyó eljárás hivatalos nyelvét vagy nyelveit. Emellett a törvény biztosítja, hogy a kisebbségi szervezet, valamint az a természetes személy, aki a kisebbségi törvény hatálya alá tartozik, a közigazgatási hatóságnál mind szóban, mind írásban használhassa az adott kisebbség nyelvét. A kisebbség nyelvén benyújtott kérelmet magyar nyelvű és az ügyfél kérésére a kérelemben használt nyelvre lefordított határozattal kell elbírálni, és e rendelkezés megfelelően irányadó a végzésekre is.

A beszámolási időszakban az ÖM folyamatosan figyelemmel kísérte a törvény érvényesülését. A jogszabály alkalmazása során nem érkezett olyan jelzés, hogy a hatósági munkában problémát jelentett volna a kisebbségi nyelv használata.

(4) A Keretegyezmény itt vizsgált cikkével kapcsolatban, az országjelentés összeállításába bevont Legfőbb Ügyészség az alábbi tájékoztatást adta.

Az ügyészség, mint vádhatóság tevékenységének túlnyomó része a büntetőeljáráshoz kötődik. A büntetőeljárásban a kisebbségek jogait az anyanyelv használata mint büntetőeljárási alapelv biztosítja. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: büntetőeljárásról szóló törvény) szerint a büntetőeljárásban mind szóban, mind írásban mindenki az anyanyelvét használhatja.

Az IRM tájékoztatása szerint a beszámolási időszakban a büntetőeljárás törvényi szabályozásában az anyanyelvhasználat kérdésében történt érdemi változás.

A büntetőeljárásról szóló törvény alapján, amennyiben a vádlott a magyar nyelvet nem ismeri, a vádirat reá vonatkozó részét az anyanyelvére, a regionális vagy kisebbségi nyelvre, illetőleg a kérésére az általa korábban ismertként megjelölt, az eljárásban korábban használt más nyelvre le kell fordítani és az iratokat így kell a bírósághoz benyújtani. A magyar nyelvet nem ismerő vádlott ellen indított eljárásban a bíróságnak gondoskodnia kell arról, hogy a vádlott a vádiratot az általa ismert nyelven tanulmányozhassa. A tolmács igénybevétele az érintett személy azon nyilatkozatának a függvénye, hogy kívánja-e használni az anyanyelvét. Amennyiben igen, úgy a hatóság köteles tolmácsról gondoskodni. Ezt a kötelezettséget a hatóság valamely tagjának nyelvismerete nem pótolja. Minden esetben meg kell győződni arról, hogy a kihallgatandó személy és a tolmács kellően megértik-e egymást. Amennyiben a kihallgatandó személy kijelentette, hogy a tolmácsot jól megérti és személye ellen nincs kifogása, utóbb nem hivatkozhat arra, hogy az eljárás során történeteket hiányos tolmácsolás következtében nem tudta nyomon követni. Nemcsak a terheltet illeti meg azonban ez a jogosultság, hanem más érintett személyt is. Tehát a magyar nyelvet nem ismerő tanú részére a tárgyalásra szóló idézés mellé annak lefordított szövegét is kézbesíteni kell. A magyar nyelvet nem értő vádlott részére a kihirdetés után az ítélet és az ügydöntő végzés reá vonatkozó részét az anyanyelvére, regionális vagy kisebbségi nyelvre, illetőleg kérésére az általa ismertként megjelölt, az eljárásban korábban használt más nyelvre le kell fordítani, és azt a részére kézbesíteni kell. 2006. július 1-jétől hatályos az a rendelkezés, amely szerint, amennyiben törvény eltérően nem rendelkezik, a kézbesítendő iratot nem kell lefordítani, ha erről az érintett kifejezetten lemond.

(5) A Keretegyezmény kisebbségi nyelvi jogokat érintő cikkeiben foglaltak végrehajtásához a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetének munkája is hozzájárul. Az Intézet keretén belül működő Többnyelvűségi Kutatóközpont (Research Centre for Multilingualism) a kisebbségi nyelvek megőrzésének lehetőségeivel foglalkozik. Fő kutatási területük Kelet-Közép-Európa kisebbségi nyelvi helyzetének összehasonlító elemzése, a romani és a beás nyelv magyarországi és régióbeli helyzetének értékelése. A projekt keretében hét magyarországi kisebbségi közösségben (beás, bolgár, német, romani, román, szlovák) vizsgálták a kétnyelvűség formáit. A terepmunka adatainak számítógépes kódolása, statisztikai elemzése alapján valamennyi vizsgált kisebbség esetében megtörténtek az elemzések. A vizsgálati eredmények bemutatására több konferenciát szerveztek. A szélesebb társadalmi hasznosíthatóság érdekében elkészült a kisebbségi oktatási programok és modellek adatbázisa.

11. cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy elismerik minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek azon jogát, hogy család- és utónevét kisebbségi nyelvén használhassa, ugyancsak ennek hivatalos elismeréséhez való jogot, jogrendszerükben szabályozottaknak megfelelően.

2. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy elismerik minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személy azon jogát, hogy saját kisebbségi nyelvén cégtáblákat, feliratokat és egyéb magántermészetű információkat tegyen közzé a nyilvánosság számára láthatóan.

3. Olyan körzetekben, amelyek hagyományosan nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek által jelentős számban lakottak, a Felek törekedni fognak arra, hogy jogrendszerük keretében, beleértve, ahol helyénvaló a más Államokkal való megállapodásokat, és figyelembe véve sajátos körülményeiket, a hagyományos helységneveket, utcaneveket és egyéb, a közösség számára szánt földrajzi megjelöléseket a kisebbség nyelvén is kiírják, ha megfelelő igény van ilyen jelzésekre.

Az első és a második országjelentésben részletesen szóltunk a kisebbséghez tartozó személy családi nevének anyanyelve szabályai szerinti anyakönyveztetéséhez, saját és gyermeke utónevének szabad megválasztásához, hivatalos okmányokban való feltüntetéséhez való jogáról.

(1) A beszámolási időszakra eső esemény, hogy a kisebbségek országos önkormányzatai, az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 6/2003. (III. 7.) számú belügyminiszteri rendeletben foglaltaknak megfelelően 2004-ben elkészítették a saját közösségeik utónévjegyzékeit. A jogi norma szerint az anyakönyvezés során a kisebbségekhez tartozó személyek joga az e jegyzékben szereplő utónevek használata. A kisebbségek kérhetik az anyanyelvükön használt nevük feltüntetését a hivatalos okmányokban.

Amennyiben a kisebbségekhez tartozó személy olyan utónév használatát kéri, amely esetleg nem szerepel a kisebbségi önkormányzatok által 2004-ben összeállított utónévjegyzéken, úgy ehhez maguk a kisebbségek önkormányzatai adhatnak ki állásfoglalást a felvetett új utónevet illetően. Amennyiben valamely ok miatt a kisebbség országos önkormányzata állásfoglalása nem beszerezhető, szakértő bevonása szükséges arról, hogy az adott utónév valóban az adott kisebbségi közösség által használatos utónévnek minősül-e.

(2) A BM a személyi okmányok kisebbségi nyelveken történő kitöltéséhez elkészítette a szükséges informatikai programokat, ezek használatára oktatást szervezett az okmányirodák munkatársai számára. Az informatikai hálózat keretében 2006 márciusában bevezetett Anyakönyvi Szolgáltató Alrendszer alkalmazása megkönnyíti a kisebbségi jogok gyakorlását az anyakönyvi eljárásokban. Elkészültek az anyakönyvi kivonatok formanyomtatványainak a 13 kisebbség anyanyelvére történő fordításai, a dokumentumok hozzáférhetőek az ország valamennyi okmányirodájában.

(3) A NEKH anyagi támogatást nyújtott a kisebbségek országos önkormányzatai részére a kisebbségi utónévjegyzékek összeállításához, könyv alakban történő kiadásához. E támogatásnak köszönhetően 2004 júniusában megjelent a „Nemzeti és etnikai kisebbségek utónévkönyve” reprezentatív gyűjtemény, amelyben 12 kisebbség névanyaga szerepel. A Magyarországi Németek Országos Önkormányzata önállóan adta ki a saját közössége utóneveinek jegyzékét. A két kiadványt a NEKH eljuttatta az ország valamennyi településére, és az ott működő kisebbségi önkormányzatok részére. Központi költségvetési támogatás révén lehetőség nyílt arra, hogy 2005-ben, második kiadásban is megjelenjen a kisebbségek utóneveit tartalmazó könyv.

(4) A beszámolási időszakban új kormányrendelet került kiadásra a magyarországi hivatalos földrajzi nevek megállapításáról és nyilvántartásáról. A 3003/2007. (XI. 14.) számú, a magyarországi hivatalos földrajzi nevek megállapításáról és nyilvántartásáról szóló Kormányrendelet hatálya kiterjed a kisebbségi nyelvű hivatalos földrajzi nevekre, a helységeknek és az országban található földfelszíni részleteknek az ott élő kisebbség által használt, történelmileg kialakult földrajzi nevekre is.

A földrajzi nevek megállapításával összefüggő feladatok ellátására a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter mellett Földrajzinév-bizottság működik. A testületbe a kisebbségi nyelvű földrajzi nevekkel kapcsolatos bizottsági feladatok ellátására a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter képviselőt jelöl. A Földrajzinév-bizottság a kisebbségi nyelvű földrajzi nevekre vonatkozóan – szükség szerint – a helyi, illetve az országos kisebbségi önkormányzattól véleményt kérhet.

A földrajzi nevek megállapításáról szóló kormányrendelet szerint, a hivatalos földrajzi nevek megállapításakor figyelemmel kell lenni – egyebek mellett – a helyi lakosság névhasználatára, a települési önkormányzat és helyi kisebbségi önkormányzat véleményére, továbbá a történelmi hagyományokra, a nemzetiségi viszonyokra, a nyelvi és nyelvhelyességi követelményekre. A földrajzi nevek megállapításáról szóló kormányrendelet alapján a meghatározott névtípusokban kisebbségi nyelvű hivatalos földrajzi név is megállapítható, és szabályozottá vált a nem latin betűt használó kisebbségi nyelvű földrajzi nevek átírása is.

A MeH Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztálya a földrajzi nevek megállapításának és nyilvántartásának új szabályozásáról, a kisebbségi nyelvű földrajzi nevek használatáról a kisebbségek képviselői, a témakörben elismert szakértők és az államigazgatás érintett munkatársai bevonásával 2007 novemberében Budapesten műhelybeszélgetést szervezett.

(5) A kisebbségek közéleti nyelvhasználatának megerősítése érdekében a MeH Kisebbség- és Nemzetpolitikai Szakállamtitkársága több ízben nyújtott támogatást a kisebbségek által lakott településeken működő közintézmények többnyelvű feliratainak elkészítéséhez. A program keretében 2007-ben a Baranya megyei Felsőszentmártonban horvát, a Komárom-Esztergom megyei Csolnokon német, a Békés megyei Kétsopronyban szlovák és a Rábavidéki Kétvölgy, Orfalu, Apátistvánfalva Felsőszőlők, Alsószőlők és Szakonyfalu településeken szlovén nyelvű táblák készültek el.

A Békés megyei Battonya Önkormányzata a soknemzetiségű város közhivatalai, közszolgáltatást végző intézményei elnevezését tartalmazó, vagy ezek működésére vonatkozó feliratok magyar, román és szerb nyelven történő elkészítéséhez kapott költségvetési forrásokat. Battonyán a magyarok mellett jelentős kulturális hagyományokkal rendelkező román és szerb közösség is él. A városban önálló román, valamint szerb óvoda és általános iskola is működik. A helyi ortodox román és szerb egyház meghatározó szerepet tölt be a város életében. Magyarország, Románia és Szerbia földrajzi találkozási pontjához közel eső város intézményei szoros kapcsolatokat építettek ki a kisebbségek anyaországainak társintézményeivel. A kisebbségek közéleti anyanyelvhasználatát elősegítő programok kormányzati támogatása a szomszédos országokkal közösen működtetett kétoldalú kisebbségi vegyes bizottságok dokumentumaiban is szerepel.

(6) A kisebbségi nyelvek helyzete Magyarországon és déli, délkeleti szomszédainál témakörben rendezett nemzetközi konferenciát a Fővárosi Szerb Önkormányzat 2008 szeptemberében. A tanácskozás a Magyar Tudományos Akadémia Etnikai-nemzeti

Kisebbségkutató Intézete és a szerbiai Etnikai Kutatások Központja közreműködésével valósult meg. A konferencián előadások hangzottak el Magyarország, Horvátország, Románia, Szerbia és Szlovénia kisebbségi nyelvekkel kapcsolatos politikájáról, a kisebbségek nyelvi helyzetéről. A tanácskozás résztvevői ajánlásokat fogalmaznak meg az országaikban alkalmazott jó gyakorlatok elterjesztése, a kisebbségek nyelvhasználati jogai szélesítése érdekében. A kisebbségi nyelvi konferencia zárónyilatkozata közzétételre került a MeH Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztálya www.nek.gov.hu címről elérhető honlapján is.

12. cikk

- 1. A Felek, ha szükséges, az oktatás és a kutatás területén intézkednek úgy a nemzeti kisebbségeik, mint a többség kultúrájának, történelmének, nyelvének és vallásának megismerése előmozdítására.**
- 2. Ebben az összefüggésben a Felek különösképpen megfelelő lehetőségeket fognak teremteni a tanítóképzésre és a tankönyvekhez való hozzáfutásra és megkönnyítik a különböző közösségek tanítói és diákjai közötti kapcsolatokat.**
- 3. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy előmozdítják a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára az oktatáshoz minden szinten a hozzáfutás esélyegyenlőségét.**

A Keretegyezmény itt értékelt cikkében foglaltakhoz kapcsolódó, a beszámolási időszakot érintő változásokról, kormányzati intézkedésekről az országjelentés korábbi oldalain is tájékoztattunk.

(1) Az országjelentés I. fejezetében önálló cím alatt szoltunk a kisebbségi oktatást érintő kérdésekről, a jogszabályi változásokról, a kisebbségi iskolák működtetését biztosító speciális költségvetési támogatásokról.

Ugyancsak az I. fejezetben részletes tájékoztatást adtunk az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvényi rendelkezésekről, az oktatási szegregáció és diszkrimináció tilalmát előíró jogszabályi változásokról, a romák társadalmi integrációját szolgáló intézkedésekről, a roma oktatási integrációs programokról.

Az országjelentés II. fejezetében, a Keretegyezmény 5. cikkéhez kapcsolódó információk keretében beszámoltunk a kisebbségi önkormányzatok intézményátvételi programjának jogszabályi változásairól, az önkormányzatok által működtetett intézmények költségvetési támogatásáról. Ugyanott tájékoztattunk a Miniszterelnöki Hivatal kisebbségi célú koordinációs és intervenciós költségvetési forrásaiból megvalósított kulturális, oktatási, anyanyelv-használati programokról, a kisebbségi kutatóintézetek egyedi működési támogatásairól.

A Keretegyezmény 6. cikkénél a kisebbségek kultúrájának, történelmének, sajátos helyzetének megismerését szolgáló kormányzati intézkedésekről adtunk információkat.

(2) Az OKM 2004. és 2008. évi kisebbségkutatói támogatásairól, az oktatásban is felhasználható történeti, nyelvészeti, kultúrtörténeti munkák költségvetési támogatásairól az alábbi táblázat tájékoztat.

Kisebbség	2004.		2008.	
	A pályázatok száma	Támogatás (Ft)	A pályázatok száma	Támogatás (Ft)
Roma	4	7 000 000	6	4 000 000
Bolgár	1	550 000	–	–
Német	3	5 500 000	4	3 510 000
Szerb	1	660 000	–	–
Szlovák	1	2 990 000	2	1 150 000
Román	2	3 300 000	2	1 500 000
Összesen	12 (db)	20 000 000	14 (db)	10 160 000

Forrás: OKM

(3) A Kisebbségekért Közalapítvány célpályázatai között támogatást nyújt a kisebbségi kutatások ösztönzésére, az oktatásban is hasznosítható kutatási eredményeket ismertető konferenciák rendezésére. Az alábbi táblázat a beszámolási időszakban megvalósult projektekről tájékoztat.

Év/projekt	2005 (db)	2006 (db)	2007 (db)	2007 (Ft)	2008 (db)	2008 (Ft)
Bolgár	1	1	–	–	2	350 000
Cigány	4	4	5	1 000 000	3	558 000
Horvát	2	2	5	390 000	1	150 000
Lengyel	–	2	1	281 000	1	150 000
Német	2	4	4	700 000	6	1 198 600
Román	1	1	1	300 000	1	200 000
Ruszin	2	1	4	600 000	–	–
Szerb	–	2	2	500 000	2	540 000
Szlovén	1	–	–	–	1	200 000
Összesen (db)	13	14	22	↔	17	↔
Összesen (Ft)	2 280 000	2 770 000	↗	3 771 000	↗	3 346 600

Forrás: Kisebbségekért Közalapítvány

(4) A magyarországi felsőoktatás a kisebbségi iskolák számára alapvetően az óvodapedagógusok, tanítók, továbbá az anyanyelv és irodalom szakos általános és középiskolai tanárok képzését tudja biztosítani.

A kisebbségi pedagógusképzésre jellemző az alacsony hallgatói létszám, ebből adódóan a képzőhelyeken az átlagosnál magasabbak a fajlagos költségek. A beszámolási időszak első évétől, 2004-től kezdődően az egyetemek és főiskolák nemzetiségi tanszékei, illetve tanszéki csoportjai működési feltételeinek konszolidálására, a szaknyelvi programok megvalósítására évi 150 millió forintos állami költségvetési keret állt rendelkezésre. E forrásból évente 10 felsőoktatási intézmény 21 kisebbségi pedagógusképzést, illetve romológiai képzést végző tanszéke részesült támogatásban.

A felsőoktatásról szóló 2005. évi LXXXIX. törvény arra kötelezi az oktatási szaktárcát, hogy további kiegészítő támogatást nyújtson az alacsony hallgatói létszámú tanszékek, köztük nemzetiségi tanszékek működéséhez. A 2006-ban első alkalommal meghirdetett meghívásos pályázat keretében kisebbségi szakonként 1,5 millió forint további támogatáshoz jutottak a felsőoktatási intézmények.

(5) A kisebbségi oktatás szakmai háttérét az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet biztosítja. A 2005/2006. tanévtől kerül sor a kisebbségi tananyelvű és kétnyelvű iskolákban a kisebbségi nyelvi kompetencia mérésére.

(6) A kisebbségi nyelvet, irodalmat és népismeretet oktató pedagógusok nyelvi, módszertani továbbképzését pályázat útján támogatja a szaktárca. Azok a kisebbségi önkormányzatok juthatnak így támogatáshoz, amelyek közvetlen megállapodás keretében az anyaországban megvalósuló népismeret, valamint az anyanyelv oktatásával összefüggő vagy kétoldalú tárcaközi egyezmény alapján, Magyarországon megvalósuló kisebbségi pedagógus-továbbképzést szerveztek.

A költségvetési támogatásban részesülnek azok a felsőoktatási kisebbségi tanszékek és országos kisebbségi önkormányzatok, amelyek az anyaországi felsőoktatási intézménnyel kötött közvetlen megállapodás alapján szakmai továbbképzést szerveznek a közismereti tantárgyat kisebbségi nyelven oktató gyakorló pedagógusok számára. A program szemeszterenként 40 óra elméleti képzést és 40 óra anyaországi iskolai óralátogatást biztosít.

A kisebbségi pedagógus továbbképzések szervezéséhez az OKM által a 2004 és 2008 között nyújtott támogatásokról az alábbi táblázatok adnak tájékoztatást.

	2004		2005	
	Pályázatok (db)	Támogatás (Ft)	Pályázatok (db)	Támogatás (Ft)
Német	11	18 023 000	4	3 560 000
Roma	1	3 000 000	4	7 400 000
Szerb	2	4 327 000	1	1 500 000
Horvát	1	538 000	1	578 000
Román	1	1 215 000	1	600 000
Lengyel	2	1 530 000	–	–
Szlovák	1	800 000	1	800 000
Összesen	19	29 433 000	12	14 338 000

Forrás: OKM

	2006		2007	
	Pályázatok (db)	Támogatás (Ft)	Pályázatok (db)	Támogatás (Ft)
Horvát	1	600 000	1	700 000
Szerb	1	1 500 000	1	2 000 000
Román	–	–	1	1 000 000
Lengyel	1	540 000	1	460 000
Német	7	5 020 000	5	5 999 000
Roma	–	–	4	4 300 000
Összesen	10	7 660 000	13	14 459 000

Forrás: OKM

	2008	
	Pályázatok (db)	Támogatás (Ft)
Német	9	9 840 000
Roma	4	4 000 000
Szerb	1	210 000
Szlovén	1	900 000
Összesen	15	16 840 000

Forrás: OKM

(7) Az OKM költségvetési támogatást nyújtott a kisebbségi pedagógusok szaknyelvi továbbképzéséhez is. 2008-ban a horvát kisebbségi oktatásban részt vevő pedagógusok továbbképzéséhez biztosított a szaktárca 2 millió forintot. 2006-ban több program is megvalósult a szaknyelvi képzés érdekében.

	Pályázatok száma (db)	Támogatás összege (Ft)
Német	1	2 581 000
Román	1	1 140 000
Szerb	1	1 500 000
Összesen	3	5 221 000

Forrás: OKM

(8) A beszámolási időszak éveiben, Magyarország és a kisebbségek anyaországainak európai uniós tagságával lényegesen egyszerűsödtek a pedagógusképző intézményekben foglalkoztatott, anyaországokból érkező lektorok, valamint a közoktatásban foglalkoztatott vendégtanárok munkavállalási feltételei. Sok esetben az intézmények közvetlenül alkalmaznak pedagógust az anyaországból.

(9) A kisebbségek anyaországi felsőfokú képzéséhez, részképzéséhez, doktori cím megszerzéséhez a kétoldalú kormányközi egyezmények alapján nyújt támogatást a magyar állam. A képzésen való részvétel pályázati úton nyerhető el. A pályázatokat a Magyar Ösztöndíj Bizottság hirdeti meg. Az ösztöndíjat az oktatási miniszter adományozza.

A beszámolási időszak éveiben az anyaországi felsőfokú alapképzéshez összesen 23 kisebbségi hallgató részesült magyar állami ösztöndíjban: Horvátország 6 fő, Románia 16 fő, Szlovénia 1 fő. A kisebbségek részére kiírt speciális ösztöndíjak mellett, a Magyar Ösztöndíj Bizottság Szlovákiában évi 12 fő, Szlovéniában évi 6 fő részére biztosít felsőfokú alapképzést.

A kisebbségi oktatás anyaországi programja megvalósítása érdekében, az elmúlt öt év alatt, horvátországi egyszemeszteres részképzéshez 16 fő, doktori fokozat eléréséhez szükséges kutatások anyaországi programjához 5 fő kapott magyar állami ösztöndíjat. Magyar állami költségvetési támogatás révén romániai nyári egyetemi kurzusokon, valamint szakmai részképzéseken 21 fő vehetett részt, doktori képzéshez pedig 4 fiatal kapott ösztöndíjat.

(10) A kisebbségi oktatásban használt tankönyvek fejlesztésére az oktatási szaktárca 2004-ben összesen 108 mű megírására írt ki pályázatot, és a program megvalósítására 300 millió forintot különített el. A kisebbségi tankönyvírók 50 új könyv megírására vállalkoztak. Ezzel párhuzamosan a közismereti tárgyak anyanyelven történő oktatásához szükséges 23 tankönyv fordítására adott megbízást az OKM. Megkezdődött a történelem érettségi feladatgyűjtemény és megoldókulcs kisebbségi nyelvekre történő fordítása is. Mindennek eredményeként 2005-ben 65 tankönyvvel bővült a kisebbségi oktatás számára rendelkezésre álló tankönyvek száma. A feladat elvégzéséhez 2005-ben 170 millió forint állt rendelkezésre. 2006-ban 14 kéziratot készítettek elő megjelentetésre, így 2007–2008-ban a kisebbségi tankönyvkiadással is foglalkozó négy kiadónál (Nemzeti Tankönyvkiadó Zrt., Siker X. Bt., Konsept-H Kiadó, Croatica Kiadó) összesen 45 új fejlesztésű tankönyv jelenhetett meg és áll a kisebbségi oktatás rendelkezésére. Folytatódott a kisebbségi nyelven oktatott természetismereti (biológia, földrajz, fizika stb.) tankönyvek fordítási programja is. A szaktárca 2008-ban 13 mű fordítására kötött szerződést a Nemzeti Tankönyvkiadóval. Az elmúlt 3 év során egyetlen kisebbségi tankönyv kiadását sem kellett pénzhiány miatt elhalasztani.

(11) Az oktatási és kulturális miniszter – a Kormány döntése alapján – 2008. december 22-én – további pozitív diszkriminációt alkalmazva – módosította a tankönyvvé nyilvánítás, a tankönyvtámogatás, valamint az iskolai tankönyvellátás rendjéről szóló 23/2004. (VIII. 27.) OM rendeletet, tovább egyszerűsítve a kisebbségi oktatásban használható tankönyvek behozatalát azzal a rendelkezéssel, hogy az oktatás nyelvének megfelelő, a nemzetiségi iskolai oktatáshoz külföldről behozott tankönyvet az érintett országos kisebbségi önkormányzat, vagy az Országos Kisebbségi Bizottság kezdeményezésére fel kell venni a tankönyvjegyzékbe.

(12) A beszámolási időszakban a közoktatási tankönyvjegyzéken szereplő, a Nemzeti Tankönyvkiadó által kiadott kisebbségi tankönyvek száma 210-ről 295-re emelkedett. A magyarországi kisebbségi oktatás terén a legnagyobb piaci részesedéssel rendelkező könyvkiadó Nemzetiségi Szerkesztőségében hét kisebbségi nyelven készülnek saját fejlesztésű tankönyvek.

Nyelv/tankönyv/év	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008	Összesen
Szlovák	2	–	4	–	6
Horvát	2	–	2	1	5
Szerb	4	4	17	–	25
Román	1	1	–	1	3
Német	3	3	–	–	6
Görög	–	–	1	–	1
Bolgár	–	–	–	1	1
Összesen	12	8	24	3	47

Forrás: Nemzeti Tankönyvkiadó

A Nemzeti Tankönyvkiadó munkái közül, magas színvonalú tartalmi és kivitelezési értéke alapján kiemelést érdemelnek a szerb általános iskolák számára kifejlesztett anyanyelvi tankönyvek és olvasókönyvek, vagy a szlovák középiskoláknak készülő irodalomtörténeti sorozat tankönyvei, és az azokhoz kapcsolódó antológiák. A legkorszerűbb technikai kivitelben készült a görög 1-2. évfolyamos olvasókönyv, vagy a bolgár nyelvkönyv II. kötete is.

Az országjelentésben értékelt időszakban a Nemzeti Tankönyvkiadónál 5 kisebbségi nyelven 99 tankönyv fordítása jelent meg. A kisebbségi oktatásban részt vevők esélyegyenlőségét hivatott szolgálni a budapesti kiadó gondozásában készült, a kompetenciaalapú történelemtanítás új középiskolai tankönyvsorozatának kisebbségi nyelvű fordításait tartalmazó gyűjtemény is.

Nyelv/tankönyv/év	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008	Összesen
Szlovák	14	10	1	4	29
Horvát	11	9	–	4	24
Szerb	7	–	1	2	10
Román	7	3	3	5	18
Német	10	3	2	3	18
Összesen	49	25	7	18	99

Forrás: Nemzeti Tankönyvkiadó

(13) Az eredményes tankönyvellátás érdekében az oktatási szaktárca áttekintette a kis példányszámú tankönyvek előállításának és forgalmazásának helyzetét. Megállapítást nyert, hogy a jellemzően 150-300 példányban megjelenő kisebbségi tankönyv kifejlesztése és megjelentetése 3-5 millió forintba kerül. A kis példányszám miatti állami költségvetési ártámogatás akár 98%-os is lehet. Az utánnyomások során öt év alatt a kisebbségi tankönyvek esetében az állami ráfordítások megduplázódnak. E tényekre figyelemmel a 3/2004. (VIII. 27.) OM rendelet alapján elkezdődött a kisebbségi oktatás számára készült tankönyvek átalakítása tartós tankönyvvé. A kisebbségi tartós tankönyveket legalább öt évre, könyvtári használatra kapja meg az iskola. A program keretében 2008-ban 28 tankönyv átalakítását végezték el mintegy 50 millió forint értékben, és 40 tankönyv átalakítására adtak megbízást.

A tartós tankönyvek kisebbségi oktatásban való használatának bevezetésére 2006-ban került sor. Az állam a korábban a kisebbségi tankönyvek utánnyomásának támogatása fordított költségvetési pénzt a kisebbségi iskolát fenntartók részére biztosítja. A kisebbségi tankönyvek beszerzéséhez a költségvetési törvényben a kisebbségi oktatási feladatokra elkülönített keret áll rendelkezésre. A tankönyvek beszerzéséhez az iskolák állami támogatást igényelhetnek azzal a kötelezettséggel, hogy a könyveket tartós tankönyvként a tanulóknak legalább 3 évig használniuk kell, és ezen időszak alatt az adott könyv beszerzéséhez újabb állami támogatást nem igényelhetnek. A tanulóknak a tartós tankönyvek és munkafüzetek használatáért térítési díjat kell fizetniük, ennek mértéke a korábbi években fizetett díjjal megegyezik, és nem jelent újabb terhet számukra. Az iskolafenntartók támogatásként a tartós tankönyv előállítási ára és a tanuló által fizetett térítési díj különbözetét kapják meg.

13. cikk

1. Oktatási rendszerük keretében a Felek elismerik minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek a jogát arra, hogy saját magán oktatási és képzési intézményeiket létrehozassák és működtethessék.

2. E jog gyakorlása nem ró semmiféle pénzügyi kötelezettséget a Felekre.

(1) A kisebbségek országos önkormányzatai iskolaátvételi programja a beszámolási időszakot megelőző években indult. Ennek eredményekért elsőként az Országos Horvát Önkormányzat, a Magyarországi Németek Országos Önkormányzata és az Országos Szlovák Önkormányzat vállalkozott arra, hogy saját irányítása alá vonja a közösség egy-egy iskoláját. 2004 szeptemberében a Magyarországi Németek Országos Önkormányzata egy újabb iskola átvételéről döntött. Az Országos Szlovák Önkormányzat 2005-ben, majd 2007-ben tovább növelte az általa működtetett iskolák számát.

(2) A Országos Szlovák Önkormányzat jelenleg három oktatási intézményt tart fenn. Békéscsabán Szlovák Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium, Sátoraljaújhelyen Magyar–Szlovák Két Tanítási Nyelvű Nemzetiségi Általános Iskola és Kollégium, Szarvason pedig Szlovák Általános Iskola Óvoda és Diákotthon működik. A három intézmény 2008. évi közvetlen működését szolgáló állami normatív és kiegészítő támogatásairól, valamint az intézmények költségvetési tervszámairól és a tanulók létszámaidatairól az alábbi táblázat tájékoztat.

Az intézmény székhelye	Békéscsaba	Sátoraljaújhely	Szarvas
Óvodás gyermekek száma	79	–	106
Állami normatív támogatás (Ft)	36 893 000	–	49 502 000
Általános iskolai tanulók száma	146	129	344
Állami normatív támogatás (Ft)	69 715 000	61 598 000	164 260 000
Gimnáziumi tanulók száma	60	–	–
Állami normatív támogatás (Ft)	31 530 000	–	–
Kollégiumi tanulók száma	85	36	30
Állami normatív támogatás (Ft)	11 518 000	4 878 000	4 065 000
Kiegészítő működési támogatás (Ft)	30 000 000	30 000 000	30 000 000
Közvetlen működési támogatás összesen (Ft)	179 656 000	96 476 000	247 827 000
Az intézmény költségvetési terve (Ft)	237 438 000	141 277 000	331 035 200

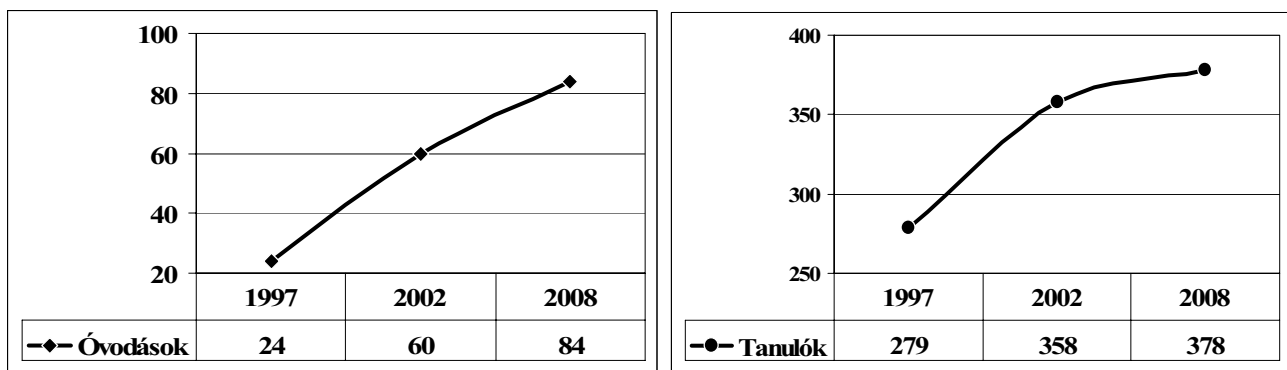
Forrás: MeH Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztály

Az intézmények költségvetési tervei az iskolák saját bevételeit, a fenntartó önkormányzat támogatását és az egyéb közreműködőktől kapott támogatásokat is tartalmazzák.

Az Országos Szlovák Önkormányzat által irányított három iskolaközpont működéséről, működtetésük tapasztalatairól az intézmények vezetői, többek között az alábbiakról tájékoztattak:

Békéscsabai Szlovák Gimnázium, Általános Iskola, Óvoda és Kollégium

Az intézmény 2005 óta működik az Országos Szlovák Önkormányzat fenntartásában. Az óvodai és az iskolai tanulólétszám alakulásáról a lentebbi grafika tájékoztat.

Szarvasi Szlovák Általános Iskola, Óvoda és Diákotthon

Az intézmény átvételére 2004-ben került sor.

	2004/2005 tanév	2007/2008 tanév
Óvoda	105 gyermek	109 gyermek
Általános iskola	306 tanuló	342 tanuló

Az oktatási intézmény a 2007/2008-as tanévben az alábbi, nagyobb összegű támogatásokban részesült: Tempus Közalapítvány (5 ezer euró), OKM (30 millió forint kiegészítő működési

támogatás, 9,74 millió forint tankönyvvásárlási támogatás, 300 ezer forint anyanyelvi tábor szervezése).

Sátorlajújhelyi Magyar–Szlovák Két Tanítási Nyelvű Nemzetiségi Általános Iskola és Kollégium

Az intézmény működtetését 2007-ben vette át az Országos Szlovák Önkormányzat. Az értékelt időszakban az oktatási szaktárca javított a finanszírozás helyzetén. A tanügyi nyilvántartásban kétnyelvű anyakönyvet és bizonyítványokat használunk. Az iskolai oktatáson kívül lehetőséget biztosítottunk a felnőttoktatásra is. A határokon átnyúló együttműködés rendkívül jó.

(3) A Kisebbségekért Közalapítvány célpályázati rendszerében kiemelt helyen szerepel a kisebbségi oktatáshoz kötődő anyanyelű népismereti gyermek- és ifjúsági táborok támogatása. A beszámolási időszak éveiben az alábbi programok valósultak meg.

Év/projekt	2004 (db)	2005 (db)	2006 (db)	2007 (db)	2007 (Ft)
Bolgár	2	1	–	2	600 000
Cigány	67	74	79	107	21 110 000
Görög	1	1	1	1	200 000
Horvát	22	22	24	21	3 250 000
Lengyel	2	3	2	2	600 000
Német	67	78	53	71	8 330 000
Örmény	1	3	3	2	260 000
Román	16	17	14	10	1 800 000
Ruszin	2	4	2	2	329 000
Szerb	2	3	4	4	1 350 000
Szlovák	31	33	26	24	3 030 000
Szlovén	3	2	1	4	679 000
Ukrán	1	3	1	1	400 000
Interetnikus	1	3	–	1	160 000
Összesen (db)	218	247	210	252	↩
Összesen (Ft)	38 197 000	44 831 000	36 365 700	➡	42 098 000

Forrás: Kisebbségekért Közalapítvány

A Kisebbségekért Közalapítvány 2008-ban 172 gyermek- és ifjúsági tábor megrendezését összesen 42,8 millió forinttal támogatta. Az országjelentés összeállítási időpontjában a kisebbségi oktatáshoz kötődő projektek megvalósításának lezárására, a programok értékelésére még nem került sor.

14. cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy elismerik minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személy jogát kisebbségi nyelvének megtanulására.

2. A nemzeti kisebbségek által hagyományosan és jelentős számban lakott területeken, megfelelő igény esetén, a Felek törekednek – lehetőségeik szerint és oktatási rendszerük keretein belül – annak biztosítására, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek megfelelő lehetőségük legyen kisebbségi nyelvüket megtanulni, vagy ezen a nyelven tanulni.

3. A jelen cikk 2. bekezdését úgy kell végrehajtani, hogy az ne veszélyeztesse a hivatalos nyelv tanulását, vagy ezen a nyelven való tanítást.

(1) A magyarországi kisebbségi oktatás törvényi szabályozásáról, a kisebbségi iskolák normatív és kiegészítő költségvetési támogatásai rendszeréről az első és a második országjelentésben részletes tájékoztatást adtunk. A Keretegyezmény itt értékelt cikkében foglaltakkal kapcsolatos kérdésekről, a beszámolási időszakot érintő változásokról, kormányzati intézkedésekről a jelen országjelentés I. fejezetében, valamint a II. fejezetben a Keretegyezmény 5. és 12. cikkéhez kapcsolódóan már beszámoltunk.

(2) A kisebbségi oktatást megvalósító óvodák és általános iskolák létszámadatairól az alábbi táblázatokba foglaltak alapján adunk tájékoztatást.

A beszámolási időszak első évében az ország 328 óvodájában összesen 19 532 gyermek vett részt az anyanyelvű, illetve kétnyelvű (magyar és kisebbségi nyelvű) oktatásban.

2004.	Anyanyelvű óvodák		Kétnyelvű óvodák		Óvodák száma összesen	Gyermekek száma összesen
	óvodák száma	gyermekek létszáma	óvodák száma	gyermekek létszáma		
Német	7	314	216	14 421	223	14 735
Szlovák	7	220	48	2535	55	2755
Horvát	2	138	26	1044	28	1182
Román	1	105	7	340	8	445
Szerb	3	55	4	198	7	253
Szlovén	1	23	3	75	4	98
Bolgár	1	7	–	–	1	7
Ruszin	–	–	1	13	1	13
Görög	–	–	1	44	1	44
Összesen	22	892	306	18 670	328	19 532

Forrás: OKM

A 2008-as esztendőre jelentősen megnőtt az anyanyelvű programot megvalósító óvodákba járó gyermekek száma.

2008.	Anyanyelvű óvodák		Kétnyelvű óvodák		Óvodák száma összesen	Gyerekek száma összesen
	óvodák száma	gyermekek száma	óvodák száma	gyermekek száma		
Német	11	543	207	14 485	218	15 028
Szlovák	5	145	42	2467	47	2612
Horvát	3	236	21	714	24	950
Román	1	82	8	425	9	507
Szerb	3	140	3	111	6	251
Szlovén	–	–	4	88	4	88
Ruszin	–	–	1	10	1	10
Összesen	23	1146	286	18 300	309	19 446

Forrás: OKM

2004-ben általános iskolai kisebbségi oktatás 406 intézményben folyt, több mint 55 ezer diák részvételével.

2004.	Anyanyelvű általános iskolák		Kétnyelvű általános iskolák		Nyelvoktató általános iskolák		Iskolák száma összesen	Tanulók száma összesen
	iskolák száma	tanulók száma	iskolák száma	tanulók száma	iskolák száma	tanulók száma		
Német	4	547	29	5062	262	41 113	295	46 722
Szlovák	1	77	6	1002	46	3419	53	4498
Horvát	–	–	5	549	28	1755	33	2304
Román	–	–	6	616	7	494	13	1110
Szerb	2	80	1	56	3	54	6	190
Szlovén	–	–	–	–	3	87	3	87
Bolgár	1	28	–	–	1	32	1	32
Görög	–	–	–	–	1	99	1	99
Ruszin	–	–	–	–	1	8	1	8
Összesen	8	742	47	7285	352	47 061	406	55 050

Forrás: OKM

Az általános iskolai kisebbségi oktatás számadatai a 2008-as esztendőben az alábbiak szerint alakultak.

2008.	Anyanyelvű általános iskolák		Kétnyelvű általános iskolák		Nyelvoktató általános iskolák		Iskolák száma összesen	Tanulók száma összesen
	iskolák száma	tanulók száma	iskolák száma	tanulók száma	iskolák száma	tanulók száma		
Német	5	254	28	5105	267	41 521	300	46 880
Szlovák	1	68	4	745	44	3630	49	4443
Horvát	–	–	5	461	28	1718	33	2179
Román	–	–	7	689	7	384	14	1073
Szerb	2	87	1	56	3	48	6	191
Szlovén	–	–	1	55	1	31	2	86
Bolgár	–	–	–	–	1	32	1	32
Görög	–	–	–	–	1	97	1	97
Ruszin	–	–	–	–	2	43	2	43
Összesen	8	409	46	7111	354	47 504	408	55 024

Forrás: OKM

Magyarországon 2004-ben 34 kisebbségi gimnázium és szakközépiskola működött, melyekben összesen 3351 diák tanult az anyanyelvű, kétnyelvű vagy nyelvoktató programok keretében. 2008-ban a középiskolás kisebbségi tanulók száma összesen 3387 volt.

(3) A magyarországi állami oktatásfinanszírozás 2007 szeptemberétől a közoktatási alap-hozzájárulás tekintetében teljesítménymutatón alapul. Az állami költségvetés a kiegészítő hozzájárulások esetében az egyes intézményekben tanuló gyermekek száma alapján normatív támogatást nyújt az iskolák fenntartói részére.

A kisebbségi oktatást végző iskolák többletfeladataik ellátása elismeréseként kiemelt normatívájú támogatást kapnak.

	2007	2008
Egy tanulóra eső normatív támogatás (Ft)		
Kisebbségi anyanyelvű vagy két tanítási nyelvű oktatás, nyelvi előkészítő oktatás normatív támogatása	71 500	71 500
Kisebbségi nyelvoktató, valamint roma kisebbségi oktatást megvalósító iskolák normatív támogatása	45 000	45 000
Országos kisebbségi önkormányzatok által fenntartott iskolák normatív támogatása	145 000	217 000

Forrás: OKM

A beszámolási időszak két legutolsó, egész évében a fentebbi táblázatban ismertetett kisebbségi oktatási normatívákat biztosította a költségvetés. Az alábbi táblázat a különböző szintű kisebbségi oktatási intézmények általános és kisebbségi célú 2008. évi állami költségvetési normatíváiról (Ft/fő) tájékoztat.

Kisebbségi óvodai ellátás normatívája	467 000
Alap normatíva	205 000
Kisebbségi kiegészítő normatíva	45 000
Kisebbségi önkormányzati kiegészítő normatíva	217 000
Kisebbségi általános iskolai normatíva	477 500
Alap normatíva	189 000
Kisebbségi kiegészítő normatíva	71 500
Kisebbségi önkormányzati kiegészítő normatíva	217 000
Kisebbségi gimnáziumi normatíva	525 500
Alap normatíva	237 000
Kisebbségi kiegészítő normatíva	71 500
Kisebbségi önkormányzati kiegészítő normatíva	217 000
Kollégiumi normatíva összesen	135 500

Forrás: MeH Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztály

(4) A kisebbségi oktatási intézmények fenntartói az OKM által koordinált pályázat útján elnyerhető támogatásokhoz is hozzájuthatnak. E támogatások az állami oktatásfinanszírozás normatív kereteit meghaladó költségvetési hozzájárulások.

A beszámolási időszak első évében, 2004-ben, az állami költségvetésben a kis létszámú kisebbségi iskolák működési költségeinek kiegészítésére 340 millió forint állt rendelkezésre.

2004	Támogatott iskolák		Összesen	Támogatási összeg (Ft)
	Anyanyelvű és kétnyelvű	Nyelvoktató		
Összesen	26	82	108	340 000 000

Forrás: OKM

Az állami költségvetésben 2006-tól kezdődően, ugyancsak a normatív költségvetési támogatás felett, évi 1,1 milliárd forint került elkülönítésre a kisebbségi oktatás sajátos feladatainak ellátására. A keretösszeg legjelentősebb tétele a kisebbségi iskolák működésének kiegészítő támogatása. E keretből valósulhatnak meg a kisebbségek anyaországaival közösen működtetett kormányközi kisebbségi vegyes bizottságok ajánlásai alapján megfogalmazott célkitűzések, és a szakmai, nyelvi továbbképzések. A 2008-as támogatásokat összegző alábbi

két táblázat, a Keretegyezmény 12. cikkéhez kapcsolódóan adott információkat kiegészítve, a kisebbségi tankönyvprogram megvalósítására fordított pénzekről is tájékoztat.

	2008. évi támogatások (Ft)	Támogatott intézmények száma
Fenntartói támogatás összesen	675 216 000	76
Kétnyelvű iskolák működési támogatása	256 205 000	10
Nyelvoktató iskolák és óvodát támogatása	104 310 000	49
Kétnyelvű és nyelvoktató iskolák és óvodák	314 701 000	17
Szakmai szolgáltatások (pl. továbbképzések)	2 745 600	24
Kisebbségi vegyes bizottságok ajánlásai alapján megvalósuló programok támogatása	90 000 000	2
Tankönyvprogram támogatása	88 979 926	180
Anyaországi szakmai programok támogatása	5 545 590	23
Összesen	862 487 116	305

Forrás: OKM

A fenti táblázatban szereplő támogatásokat a kisebbségi oktatást biztosító iskolákat fenntartó helyi önkormányzatok kapják meg. A kisebbségek országos önkormányzatai által átvett és működtetett oktatási intézményeknek a normatív támogatáson felüli támogatására, a kisebbségi oktatási célú, pályázat útján elnyerhető 1,1 milliárdos költségvetési keretből az alábbi támogatásokat biztosította 2008-ban az oktatási szaktárca.

Nem állami intézményfenntartók	Támogatások 2008/Ft	Támogatott intézmények száma
Tankönyvprogram támogatása	34 528 353	9
Intézményfenntartás	147 172 000	6
Kisebbségi vegyes bizottságok ajánlásai alapján megvalósuló programok támogatása	60 000 000	1
Szakmai szolgáltatások (pl. továbbképzések)	462 000	3
Anyaországi szakmai programok támogatása	600 000	2
Összesen	242 762 353	21

Forrás: OKM

15. cikk

A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy megteremtik a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára azokat a feltételeket, amelyek a kulturális, a társadalmi és a gazdasági életben, valamint a közügyekben – különösképpen az őket érintőkben – való részvételhez szükségesek.

(1) Az országjelentés I. fejezetében önálló cím alatt tájékoztattunk a kisebbségeknek az őket e minőségben érintő kérdések kezelésébe történő bevonása jogszabályi és gyakorlati kérdéseiről. Szóltunk a kisebbségi önkormányzati rendszer működését érintő, a második országjelentés benyújtását követő időszakban történt változásokról.

Az országjelentés II. fejezetében, a Keretegyezmény 3. cikkéhez adott tájékoztatás keretében részletesen informáltunk a „kisebbségi választói jegyzék” bevezetéséről. A Keretegyezmény 7. cikkében foglaltakhoz kapcsolódóan a társadalmi szervezeteknek a kisebbségi önkormányzati választások során betöltött új szerepéről tájékoztattunk.

(2) A jogszabályi változások a korábban létrejött kisebbségi önkormányzatok megbízását és jogállását nem érintették. A kisebbségi törvényben foglaltak alapján, első ízben 1994-ben választott, a korábbi három választási ciklusban létrejött helyi kisebbségi önkormányzatok adatairól az alábbi táblázat tájékoztat.

Év	Bolgár	Cigány	Görög	Horvát	Lengyel	Német	Örmény	Román	Ruszin	Szerb	Szlovák	Szlovén	Ukrán	Összesen
1994	2	416	2	51	2	124	9	10	1	19	38	5	0	679
1998	14	766	18	74	32	271	25	32	9	34	75	10	4	1364
2002	31	999	31	108	51	341	31	44	32	44	115	13	13	1853

Forrás: MeH Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztály

(3) Az új választójogi szabályozás szerinti kisebbségi önkormányzati választásokra első ízben 2006 őszén került sor, amikor is a települési kisebbségi önkormányzatok tagjainak választása történt meg. A kitűzött választások száma 2077 volt. Figyelemmel arra, hogy sok esetben egy településen több kisebbség is kezdeményezte a helyi önkormányzata megalakítását, az ország 1452 településen tarthattak választást.

A választásra a kisebbségek egyesületei állíthattak jelöltet. A választási szervek összesen 213 kisebbségi civil jelölő szervezetet regisztráltak. A kisebbségi önkormányzati választásra e szervezetek összesen 16 151 jelöltet állítottak. A képviselőjelöltek kor és nem szerinti összetételéről az alábbi táblázat tájékoztat.

Életkor	Férfi	Nő	Összesen	%
26 év alatt	772	685	1 457	9,05
26-30	900	705	1 605	9,93
31-40	2 381	1 758	4 139	25,62
41-50	2 593	1 655	4 248	26,30
51-60	1 888	1 275	3 163	19,58
61-70	704	466	1 170	7,24
71-80	235	97	332	2,08
80 év felett	27	10	37	0,22
Összesen	9 500	6 651	16 151	100,00

Forrás: Országos Választási Iroda

A megyei összesítések szerint legtöbb kisebbségi jelölt Baranya megyében (1984 fő), Budapesten (1656 fő) és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében (1542 fő) indult versenybe a mandátumokért.

A 2006. október 1-jén megtartott települési kisebbségi önkormányzati választás eredményeiről az alábbiak táblázatba foglalt adatok tájékoztatnak.

	Kitűzött választás	Elmaradt választás	Megtartott választás	Eredményes választás	Eredmény- telen választás	Megválasztott képviselők száma
Bolgár	38	0	38	38	0	190
Cigány	1137	16	1121	1118	3	5 585
Görög	34	0	34	34	0	170
Horvát	115	0	115	115	0	575
Lengyel	47	0	47	47	0	235
Német	380	2	378	378	0	1 890
Örmény	32	1	31	31	0	155
Román	46	0	46	46	0	235
Ruszin	53	1	52	52	0	260
Szerb	40	0	40	40	0	200
Szlovák	122	5	117	116	1	580
Szlovén	13	2	11	11	0	55
Ukrán	20	1	19	19	0	95
Összes	2077	28	2049	2045	4	10 225

Forrás: Országos Választási Iroda

A határidőre kiírt 2077 választásból 2045 volt eredményes. Ez a szám 12,9%-os növekedést mutat a 2002-ben megtartott kisebbségi választásokhoz képest. A legtöbb kisebbségi közösség esetében nőtt a megválasztott testületek száma.

Jelentősen emelkedett a ruszin (67,7%) és az ukrán (58,3%), ugyanakkor csökkent a szlovén (8,3%), a szerb (7%) és a lengyel (6%) önkormányzatok száma.

A 2006-ban választott kisebbségi önkormányzatok több mint 50%-át a cigányok hozták létre. A megelőző ciklushoz képest a roma önkormányzatok száma 234-gyel nőtt.

	Megalakult kisebbségi önkormányzatok száma		
	2002	2006	Változás %-ban
Bolgár	30	38	26,7
Cigány	1004	1118	11,4
Görög	30	34	13,3
Horvát	100	115	15,0
Lengyel	50	47	-6,0
Német	318	378	18,9
Örmény	30	31	3,3
Román	43	46	7,0
Ruszin	31	52	67,7
Szerb	43	40	-7,0
Szlovák	108	116	7,4
Szlovén	12	11	-8,3
Ukrán	12	19	58,3
Összesen	1811	2045	12,9

Forrás: Országos Választási Iroda

A 2006. évi kisebbségi választáson a kisebbségi választói jegyzéken szereplők közel kétharmada vett részt. A részvétel aránya kisebbségenként eltérően alakult.

	Kisebbségi választáson résztvevők száma	Kisebbségi választáson való részvételi arány (%)	Egy megválasztott képviselőre eső választók száma
Bolgár	960	48,2	5,1
Cigány	61 712	60,5	11,0
Görög	1 530	65,2	9,0
Horvát	7 654	72,1	13,3
Lengyel	1 714	64,9	7,3
Német	32 666	72,1	17,3
Örmény	1 343	62,4	8,7
Román	2 479	59,2	10,5
Ruszin	1 381	57,8	5,3
Szerb	1 279	62,0	6,4
Szlovák	9 009	61,8	15,5
Szlovén	667	75,4	12,1
Ukrán	451	47,9	4,7
Összesen	122 845	63,95	12,0

Forrás: Országos Választási Iroda

Az átlagot meghaladó aktivitással vettek részt a szavazáson a szlovén, a német és a horvát közösség tagjai. A legkisebb részvételi arányban szavaztak az ukrán és a bolgár kisebbség választói.

A 2006-ban megválasztott települési kisebbségi önkormányzatok földrajzi elhelyezkedését az alábbi táblázat mutatja.

Megye/kisebbség	Bolgár	Cigány	Görög	Horvát	Lengyel	Német	Örmény	Román	Ruszin	Szerb	Szlovák	Szlovén	Ukrán	Összesen
Budapest	21	20	20	17	16	22	20	15	16	14	14	1	6	202
Bács-Kiskun	–	44	–	13	–	25	–	–	–	2	3	–	–	87
Baranya	1	135	2	33	1	96	–	–	1	4	–	–	2	275
Békés	–	32	–	–	1	8	–	13	–	1	17	–	–	72
Borsod-Abaúj-Zemplén	2	144	1	1	12	10	2	1	17	–	13	–	5	208
Csongrád	1	16	2	1	1	2	1	6	–	4	3	–	1	38
Fejér	–	18	2	3	2	15	1	–	1	3	2	1	1	49
Győr-Moson-Sopron	1	20	–	10	1	15	1	–	–	–	–	1	–	49
Hajdú-Bihar	1	51	–	–	–	2	1	11	–	–	–	–	–	66
Heves	–	61	1	–	1	2	–	–	3	–	2	–	–	70
Jász-Nagykun-Szolnok	–	43	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	44
Komárom-Esztergom	1	15	1	–	3	22	1	–	2	–	10	–	1	56
Nógrád	–	81	–	–	–	2	–	–	1	–	21	–	–	105
Pest	10	66	5	4	4	44	1	1	6	11	28	–	1	181
Somogy	–	82	–	10	1	6	–	–	–	–	–	–	–	99
Szabolcs-Szatmár-Bereg	–	119	–	–	1	8	1	–	5	–	1	–	1	136

Megye/kisebbség	Bolgár	Cigány	Görög	Horvát	Lengyel	Német	Örmény	Román	Ruszin	Szerb	Szlovák	Szlovén	Ukrán	Összesen
Tolna	–	57	–	–	–	37	–	–	–	1	–	–	–	95
Vas	–	19	–	11	1	10	–	–	–	–	–	8	–	49
Veszprém	–	36	–	–	1	48	2	–	–	–	2	–	1	90
Zala	–	58	–	12	–	4	–	–	–	–	–	–	–	74
Összesen	38	1117	34	115	47	378	31	47	52	40	116	11	19	2045

Forrás: Országos Választási Iroda

(4) A kisebbségi törvény 2005-ben történt módosítása alapján háromszintűvé bővült a kisebbségi önkormányzati rendszer, így a helyi (települési) és az országos kisebbségi önkormányzatok mellett területi (megyei) kisebbségi önkormányzat is alakulhat. A választás helyi szinten közvetlen egyfordulós, területi és országos szinten külön napon lebonyolított új típusú közvetlen elektori választás kerül kiírásra.

A területi választást akkor lehet kitűzni, ha a megye területén legalább 10 településen (a fővárosban legalább 10 kerületben) működik kisebbségi önkormányzat. Az országos kisebbségi önkormányzati választás feltétele, hogy országosan legalább 4 településen működjön települési kisebbségi önkormányzata az adott kisebbségnek.

A területi és az országos önkormányzat választásán a települési (helyi) kisebbségi választáson mandátumot szerzett képviselők (elektorok) jogosultak választóként vagy jelöltként részt venni. A választáson az a jelölő szervezet (kisebbségi civil szervezet) állíthatott listát, amely a megválasztott elektorok minimum 10%-át állította a települési kisebbségi önkormányzati választáson.

A területi (megyei) kisebbségi önkormányzatok megválasztása az országos önkormányzati választásokkal egy időben történik. Ilyen típusú választásra első ízben 2007. március 4-én került sor. A területi és az országos kisebbségi önkormányzati választást az ország 1424 településén, a választásra jogosultak 98,17%-ának részvételével tartották meg. A választást követően 11 kisebbség legalább egy területi önkormányzatot alakíthatott. A szlovének és az ukránok nem választottak területi önkormányzatot. A megyei (területi) kisebbségi önkormányzatok száma 57. A cigány kisebbség az ország valamennyi megyéjében és a fővárosban is rendelkezik területi önkormányzattal. Budapest 23 kerületében a 2006-os települési kisebbségi önkormányzati választások eredményeként 202 kisebbségi önkormányzat alakult. A 2007 márciusában megtartott területi kisebbségi önkormányzati választásokat követően 11 kisebbség hozhatott létre fővárosi kisebbségi önkormányzatot.

(5) A 2007 márciusában megtartott választásokat követően mind a 13 kisebbség megalakította az országos önkormányzatát. A kisebbségi önkormányzati testületekben a választáson részt vevő különböző jelölőszervezetek képviselői szereztek mandátumot.

(6) A helyi kisebbségi önkormányzatok működési célú állami költségvetési támogatásának forrásáról az Országgyűlés a költségvetésről szóló törvényben rendelkezik. A beszámolási időszak éveiben az adott év állami költségvetésére vonatkozó törvényében e célra előirányzott támogatások együttes összegéről az alábbi táblázat tájékoztat.

Év	Helyi kisebbségi önkormányzatok száma	Támogatási előirányzat (Ft)
2004	1852	1 317 300 000
2005	1826	1 306 000 000
2006	Ciklusváltás 2006. október	1 166 100 000
2007	2054	1 337 900 000
2008	2013	1 557 900 000

Forrás: MeH Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztály

(7) A kisebbségi önkormányzatok működését szolgáló gazdálkodási keretek megerősítése érdekében a Kormány, a 2005-ben módosított kisebbségi törvényben foglaltak végrehajtására 2007-ben több jogszabályt is alkotott.

A kisebbségi önkormányzatoknak a központi költségvetésből nyújtott feladatarányos támogatások feltételrendszeréről és elszámolásának rendjéről szóló 375/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet (a továbbiakban: differenciált támogatásról szóló kormányrendelet) 2008. január 1-jén lépett hatályba.

Az újonnan kialakított támogatási rendszer egyidejűleg biztosítja az általános (alanyi jogon járó) támogatást a központi költségvetésből a települési és a területi kisebbségi önkormányzatok törvényben rögzített alapműködésének finanszírozása érdekében, és teszi lehetővé azt, hogy a kisebbségi közügyekkel összefüggő feladatokat ellátó önkormányzatok a feladatellátáshoz igazodóan jussanak további költségvetési támogatáshoz. A differenciált támogatási forma az aktív, a kisebbségi közösségért eredményesen tevékenykedő kisebbségi önkormányzatok munkáját ismeri el. Az általános működési támogatás forrása a költségvetési törvényben a települési és területi kisebbségi önkormányzatok finanszírozására előirányzott keretösszeg 75%-a. A keretösszeg fennmaradó 25%-a szolgálja a feladatalapú differenciált támogatást, melyhez az igazolt többletteljesítmény alapján, pályázati úton juthatnak a kisebbségi önkormányzatok. Az egyes kisebbségi önkormányzatoknak nyújtott többlettámogatás összegéről a differenciált támogatásról szóló kormányrendeletben foglalt szempontrendszer alapján, a szaktárcák képviselőiből álló Kisebbségi Költségvetési Bizottság dönt. A bizottság munkájában, konzultációs joggal, részt vesznek a kisebbségek országos önkormányzatainak a képviselői is.

Az új támogatási rendszer bevezetése évében a költségvetés 220 millió forinttal emelte meg a települési és a területi kisebbségi önkormányzatok működési támogatására elkülönített forrásokat. Így a differenciált támogatás keretében 2008-ban közel 400 millió forint került elosztásra.

A differenciált támogatás iránti igénylését 2008-ban a testületek 80,6%-a, összesen 1662 települési és területi kisebbségi önkormányzat nyújtotta be. A cigány kisebbség közel 1100 önkormányzatából 828 jelentkezett a pályázaton. Jelentős számú igénylés érkezett a német, a szlovák, a horvát és a román önkormányzatoktól is. Az egyes kisebbségek közül a szlovének valamennyi önkormányzata, a cigány és a szerb önkormányzatok 75%-a nyújtott be igénylési dokumentációt. A differenciált támogatásban részesült kisebbségi önkormányzatok száma összesen 1610 volt, a pályázaton részt vevők 96,87%-a. A differenciált támogatási rendszerben az átlagosan teljesítő települési kisebbségi önkormányzatok a megelőző évben egységesen utalt támogatásnál 25%-kal magasabb állami költségvetési forráshoz jutottak. Ugyanakkor a legjobb eredményt elérő helyi önkormányzatok a korábbi támogatás közel kétszeresét is megkaphatták.

Az egyes kisebbségek települési (helyi) önkormányzatai részére 2004-ben automatikusan, 2008-ban pedig a differenciált támogatási rendszer keretében biztosított költségvetési támogatásokról az alábbi táblázat tájékoztat.

	2004. év		2008. év			
	Önkorm. száma	Támogatás (Ft)	Önkorm. száma	Általános működési támogatás (Ft)	Differenc.tám. (Ft)	Összes tám. (Ft)
Bolgár	31	22 134 000	39	21 450 000	7 185 030	28 635 030
Cigány	998	712 572 000	1 070	592 350 000	165 851 206	758 201 206
Görög	31	22 134 000	35	19 250 000	4 777 074	24 027 074
Horvát	108	77 112 000	116	63 800 000	27 769 170	91 569 170
Lengyel	51	36 414 000	48	26 400 000	10 609 247	37 009 247
Német	341	243 474 000	379	208 450 000	93 256 511	301 706 511
Örmény	31	22 134 000	32	17 600 000	5 217 238	22 817 238
Román	44	31 416 000	47	25 850 000	6 880 799	32 730 799
Ruszin	32	22 848 000	52	28 600 000	7 631 667	36 231 667
Szerb	44	31 416 000	41	22 550 000	8 168 926	30 718 926
Szlovák	115	82 110 000	117	64 350 000	27 969 833	92 319 833
Szlovén	13	9 282 000	11	6 050 000	2 899 904	8 949 904
Ukrán	13	9 282 000	19	10 450 000	2 848 120	13 298 120
Összesen	1 852	1 322 328 000	2 006	1 107 150 000	371 064 725	1 478 214 725

Forrás: MeH Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztály

A területi (megyei) kisebbségi önkormányzatok 2008-ban, a differenciált támogatási rendszerben az alábbi működési célú állami támogatásban részesültek.

	Területi önkormányzatok száma	Általános működési támogatás (Ft)	Differenciált támogatás (Ft)	Támogatás összesen (Ft)
Bolgár	2	1 734 000	615 574	2 349 574
Cigány	20	17 340 000	4 917 085	22 257 085
Görög	1	867 000	457 927	1 324 927
Horvát	7	6 069 000	2 634 957	8 703 957
Lengyel	2	1 734 000	683 137	2 417 137
Német	11	9 537 000	3 528 290	13 065 290
Örmény	1	867 000	337 815	1 204 815
Román	3	2 601 000	442 913	3 043 913
Ruszin	2	1 734 000	435 406	2 169 406
Szerb	2	1 734 000	855 798	2 589 798
Szlovák	6	5 202 000	1 598 991	6 800 991
Összesen	57	49 419 000	16 507 893	65 926 893

Forrás: MeH Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztály

A 2008-ban bevezetett differenciált támogatás elnyerése érdekében benyújtott igénylőlapokon feltüntetett információk alapján megállapítható volt, hogy a helyi kisebbségi önkormányzatok legnagyobb aktivitása az oktatást kiegészítő, az oktatást segítő tevékenységhez, valamint a kulturális rendezvények szervezéséhez kötődik. A legkevésbé az anyanyelvhasználat területén voltak kezdeményezők a testületek.

Az esélyegyenlőségi feladatok ellátása elsősorban a cigány önkormányzatok munkáját jellemzi. Esetükben a leggyakoribb a település esélyegyenlőségi tervének véleményezése, a helyi közmunkaprogramokba való bekapcsolódás, az idősek támogatása, tankönyv- és taneszközcsoomagok vásárlása rászorulóknak részére.

Néhány cigány kisebbségi önkormányzat beszámol a telepfelszámolással kapcsolatos tervezésről és a település infrastrukturális fejlesztéseiben való részvételről

Az antidiszkriminációval kapcsolatos tevékenység legtöbb esetben a Rendőrséggel való együttműködés keretében valósul meg. Több önkormányzat számolt be arról, hogy részt vesz az IRM által működtetett Roma Antidiszkriminációs Ügyfélszolgálati Hálózat munkájában, de a jobb anyagi helyzetben lévő nagyvárosokban vagy megyeszékhelyen több helyütt önálló Cigány Jogvédő Irodát is fenntartanak.

A differenciált támogatás keretében a 100-as pontrendszerben a legmagasabb értékelést, 90-90 pontot egy cigány és egy szlovák kisebbségi önkormányzat kapta.

A cigány kisebbségi önkormányzatok által elért eredmények azt bizonyítják, hogy a roma közösség képviselői a magyarországi kisebbségi önkormányzati rendszer meghatározó szereplőivé váltak.

(8) A kisebbségek országos önkormányzatai 2004 és 2008 között az alábbi közvetlen működési célú költségvetési támogatásban részesültek.

Év/millió Ft	2004	2005	2006	2007	2008
Bolgár Országos Önkormányzat	34,3	36,0	36,0	36,0	36,0
Országos Cigány Önkormányzat	214,9	225,6	225,6	225,6	225,6
Mo-i Görög Országos Önkormányzata	33,3	35,0	35,0	35,0	35,0
Országos Horvát Önkormányzat	84,4	88,6	88,6	88,6	88,6
Országos Lengyel Kisebbségi Önkorm.	33,3	35,0	35,0	35,0	35,0
Mo-i Németek Országos Önkormányzata	165,6	173,9	173,9	173,9	173,9
Országos Örmény Önkormányzat	33,3	35,0	35,0	35,0	35,0
Mo-i Románok Országos Önkormányzata	48,3	50,7	50,7	50,7	50,7
Országos Ruszin Kisebbségi Önkormányzat	27,2	28,6	28,6	28,6	28,6
Szerb Országos Önkormányzat	45,3	47,6	47,6	47,6	47,6
Országos Szlovák Önkormányzat	85,1	89,4	89,4	89,4	89,4
Országos Szlovén Önkormányzat	38	39,9	39,9	39,9	39,9
Ukrán Országos Önkormányzat	27,2	28,6	28,6	28,6	28,6
Összesen (millió Ft)	870,2	913,9	913,9	913,9	913,9

Forrás: MeH Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztály

(Az önkormányzatok által fenntartott intézmények működését szolgáló költségvetési támogatásokról a Keretegyezmény 5. cikkéhez kapcsolódóan adtunk tájékoztatást.)

(9) A kisebbségi törvény 2005. évi módosításának egyik kiemelt célja volt, hogy átlátható rendszerbe foglalja a kisebbségi önkormányzatok működését, gazdálkodását, ellenőrzését. Ezzel összefüggésben az Országgyűlés 2007. december 3-án módosította a kisebbségi törvényt, és döntést hozott arról, hogy az országos kisebbségi önkormányzatoknak a költségvetési szervek számára előírt gazdálkodást kell folytatniuk.

A Kormány a kisebbségi önkormányzatok költségvetési feladatainak szakmai megerősítésére 2007 decemberében rendeletet bocsátott ki. A 376/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet meghatározza az országos kisebbségi önkormányzatok és a költségvetési szerveik gazdálkodásának sajátos szabályait, rögzíti a kisebbségi önkormányzati költségvetési szervek egyes típusaira vonatkozó szabályokat, a költségvetési tervezés és a költségvetés elfogadásának főbb szakaszait, a költségvetési előirányzat módosítására vonatkozó szabályokat.

Az országos kisebbségi önkormányzatok költségvetési szervként történő gazdálkodásával összefüggő, egyes többletkiadásokhoz a Miniszterelnöki Hivatal 2007 decemberében 100 millió forint egyszeri támogatást biztosított.

Országos kisebbségi önkormányzati hivatalok létesítésének támogatása			
	2007. évi támogatás (Ft)		
	működés	felhalmozás	összesen
Bolgár Országos Önkormányzat	7 000 000	1 000 000	8 000 000
Országos Cigány Önkormányzat	7 000 000	–	7 000 000
Mo-i Görögök Országos Önkormányzata	3 250 000	4 250 000	7 500 000
Országos Horvát Önkormányzat	6 336 000	664 000	7 000 000
Országos Lengyel Kisebbségi Önkormányzat	7 500 000	–	7 500 000
Mo-i Németek Országos Önkormányzata	5 039 300	1 960 700	7 000 000
Országos Örmény Önkormányzat	5 505 600	2 994 400	8 500 000
Mo-i Románok Országos Önkormányzata	6 872 000	628 000	7 500 000
Országos Ruszin Kisebbségi Önkormányzat	8 090 000	410 000	8 500 000
Szerb Országos Önkormányzat	7 500 000	–	7 500 000
Országos Szlovák Önkormányzat	5 600 000	1 400 000	7 000 000
Országos Szlovén Önkormányzat	8 500 000	–	8 500 000
Ukrán Országos Önkormányzat	8 500 000	–	8 500 000
Összesen (Ft)	86 692 900	13 307 100	100 000 000

Forrás: MeH Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztály

16. cikk

A Felek tartózkodnak olyan intézkedések meghozatalától, amelyek a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek által lakott területeken az arányokat megváltoztatják és arra irányulnak, hogy korlátozzák azon jogokat és szabadságokat, melyek a jelen Keretegyezményben foglalt elvekből származnak.

A kisebbségi törvény szerint a Magyar Köztársaság tilalmaz minden olyan politikát, amely a kisebbségek által lakott területek nemzeti vagy etnikai viszonyainak a kisebbség szempontjából hátrányos megváltoztatására irányul.

17. cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy nem akadályozzák a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket azon joguk gyakorlásában, hogy szabadon és békésen határokon átnyúló kapcsolatokat hozzanak létre és tartsanak fenn olyan személyekkel, akik törvényesen tartózkodnak más Államokban, kiváltképpen olyanokkal, akikkel etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitásukban osztoznak, vagy kulturális örökségük közös.

2. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy nem akadályozzák a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket azon joguk gyakorlásában, hogy részt vegyenek nemzeti és nemzetközi nem-kormányzati szervezetek tevékenységében.

A kisebbségi törvény kimondja, hogy a kisebbséghez tartozó személyeknek joga van mind az anyaországuk és nyelvnemzetük állami és közösségi intézményeivel, mind a más országokban élő kisebbségekkel való kapcsolattartásra. (Ld. még a 18. cikknél írottakat.)

18. cikk

1. A Felek törekednek arra, hogy – amennyiben szükséges – két- és többoldalú egyezményeket kössenek más államokkal, kiváltképpen a szomszédos Államokkal, annak érdekében, hogy biztosítsák az érintett nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek védelmét.

2. Adott esetben a Felek megfelelő intézkedéseket hoznak a határokon átnyúló együttműködés bátorítására.

Az itt értékelt cikkhez is kapcsolódó információkat a Keretegyezmény 2. cikkéhez fűzött tájékoztató tartalmaz. További eseményekről az alábbiakban szólunk.

(1) Magyarország és a szomszédos országok – Horvátország, Románia, Szerbia, Szlovákia, Szlovénia és Ukrajna – között a kisebbségek jogainak kölcsönös biztosítására és védelmére létrejött államközi megállapodások alapján működő kormányközi vegyes bizottságok feladata a kisebbségek helyzetének elemzése és értékelése, az e területen megvalósítandó államközi együttműködésre vonatkozó javaslatok megfogalmazása, végrehajtásának figyelemmel kísérése.

(2) A Magyar–Horvát Kisebbségi Vegyes Bizottság legutóbbi, 2008. július 2-án Budapesten tartott ülésén megfogalmazott ajánlások között olyan feladatok jelennek meg, mint például az eszéki és a pécsi egyetemek együttműködése, a diplomák kölcsönös elismerése, az eszéki, a pécsi, a hercegszántói és a szentpéterfai oktatási intézmények fejlesztésének támogatása.

(3) Románia európai uniós csatlakozását követően a magyarországi román kisebbség anyaországi kapcsolattartása akadálymentessé vált. Románia költségvetési támogatást nyújtott a gyulai Román Gimnázium, Méhkerék Önkormányzata, a közszolgálati Magyar Televízió és Magyar Rádió román szerkesztősegei, a közösség hetilapja, továbbá a Magyarországi Románok Kutatóintézete számára. A beszámolási időszakban rendszeresek voltak a Magyar–Román Kormányközi Kisebbségi Vegyes Bizottság ülései.

(4) A Magyar Köztársaság és Szerbia és Montenegró között a Magyar Köztársaságban élő szerb kisebbség és a Szerbiában élő magyar kisebbség jogainak védelméről szóló Budapesten, 2003. október 21-én aláírt Egyezmény megerősítéséről szóló jegyzékváltás 2004. szeptember 28. napján történt meg. Az Országgyűlés az egyezményben foglaltakat a 2005. évi IV. törvényben hirdette ki.

A magyar–szerb kisebbségvédelmi egyezmény rögzíti, hogy a szerződő felek külön kormányközi vegyes bizottságot hoznak létre a kisebbségek képviselőinek kötelező részvétele

mellett. A Kormányközi Kisebbségi Vegyes Bizottság első ülésére 2004 decemberében Budapesten, majd 2005 februárjában Szabadkán került sor. A testület második ülése 2005 novemberében Szabadkán volt. Ezt követően a bizottság munkája szünetelt, majd 2008-ban megtörtént a Magyar–Szerb Kormányközi Kisebbségi Vegyes Bizottság új társelnökeinek kinevezése, vezetésük mellett intézményesített együttműködés keretében már rendszeresek a kisebbségeket érintő magyar–szerb kormányközi egyeztetések.

A Magyar Köztársaság Kormánya, valamint Szerbia és Montenegró Minisztertanácsa közötti oktatási, tudományos, kulturális sport- és ifjúsági együttműködésről szóló Egyezmény Szerbia Köztársaság vonatkozásában történő kihirdetéséről a 164/2007. (VI. 27.) Korm. rendelet intézkedett.

Kulturális, oktatási, néprajzi együttműködési megállapodást és jószomszédi viszonyról szóló szándéknyilatkozatot írtak alá 2008 márciusában a magyarországi Ráckeven a Szerb Országos Önkormányzat és a vajdasági Magyar Nemzeti Tanács képviselői. Az aláíró szervezetek nyilatkozata szerint a jövőjüket a közös összefogással kívánják megteremteni.

(5) A beszámolási időszakban folyamatos volt a Magyar–Szlovák Kormányközi Kisebbségi Vegyes Bizottság munkája.

A magyar–szlovák államközi találkozók sorában itt kiemeljük, hogy a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter és a szlovák miniszterelnök-helyettes voltak a vendégei a 2008. július 5-én Pilisszántón megrendezett Magyarországi Szlovákok Napja programsorozatnak. A magyarországi szlovák közösség országos önkormányzata által szervezett ünnepség jó alkalmat teremtett a két ország vezető politikusa személyes találkozáshoz, Magyarország és Szlovákia közötti kapcsolatok erősítéséhez.

(6) A magyar–szlovén kapcsolatok keretében 2007 októberében együttes kormányülésre került sor. A tárgyalások napirendjén a Magyarországon élő szlovén és a Szlovéniában élő magyar kisebbséget közvetlenül érintő kérdések is szerepeltek. A Magyar–Szlovén Kormányközi Kisebbségi Vegyes Bizottság legutóbbi ülése 2008 áprilisában Budapesten volt.

(7) Magyarország 2007 szeptemberében – az Ukrajnával szomszédos EU-tagállamok közül elsőként – aláírta a kétoldalú kishatárforgalmi megállapodást Ukrajnával. A magyar–ukrán kormányközi kisebbségi vegyes bizottság 2007 júliusában újította fel tevékenységét. A Budapesten megtartott tanácskozást követően 2008 szeptemberében Ungváron tartottak újabb ülést.

(8) A vegyes bizottságok ajánlásaira is tekintettel, a MeH Kisebbség- és Nemzetpolitikáért Felelős Szakállamtitkársága támogatást nyújt egyes kisebbségpolitikai feladatok megvalósításához, illetve egyedi támogatásokat biztosít fontos kisebbségi célok elérése érdekében. Az alábbi táblázat a beszámolási időszak egy kiválasztott évében, a 2007-es esztendőben nyújtott támogatásokról tájékoztat.

Támogatott szervezet	Támogatás célja	Támogatás (Ft)
Croatia Kiadó	Nyomdatechnikai fejlesztés	6 000 000
Magyarországi Románok Kutatóintézete	Működési támogatás	2 000 000
Országos Szlovák Önkormányzat	Szlovák nyelvű folyóirat kiadása	2 000 000

Támogatott szervezet	Támogatás célja	Támogatás (Ft)
Battonya Önkormányzata	Háromnyelvű köztéri, közintézményi táblák, feliratok készítése	2 000 000
Orfalu Önkormányzata	Kétnyelvű köztéri, közintézményi táblák, feliratok készítése	570 000
Kétvölgy Önkormányzata	Kétnyelvű köztéri, közintézményi táblák, feliratok készítése	500 000
Apátistvánfalva Önkormányzata	Kétnyelvű köztéri, közintézményi táblák, feliratok készítése	900 000
Felsőszölnök Önkormányzata	Kétnyelvű köztéri, közintézményi táblák, feliratok készítése	1 230 000
Alsószölnök Önkormányzata	Kétnyelvű köztéri, közintézményi táblák, feliratok készítése	900 000
Szakonyfalva Önkormányzata	Kétnyelvű köztéri, közintézményi táblák, feliratok készítése	900 000
Felsőszentmárton Önkormányzata	Kétnyelvű köztéri, közintézményi táblák, feliratok készítése	1 000 000
Csolnok Önkormányzata	Kétnyelvű köztéri, közintézményi táblák, feliratok készítése	1 000 000
Kétsoprony Önkormányzata	Kétnyelvű köztéri, közintézményi táblák, feliratok készítése	1 000 000
Összesen		20 000 000

Forrás: MeH Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztály

(A kormányközi kisebbségi vegyes bizottságok ajánlásai alapján megvalósuló egyes oktatási programoknak az OKM költségvetésében elkülönített forrásairól a Keretegyezmény 14. cikkéhez kapcsolódóan adtunk tájékoztatást.)

(9) Magyarország csatlakozása az Európai Unióhoz új helyzetet teremtett a szomszédos országokkal fenntartott kapcsolatokban és a határon átívelő együttműködésben. Hazánk 2007 és 2013 között az alábbi európai területi együttműködési programokban vesz részt:

- Ausztria–Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program
- Magyarország–Horvátország Határon Átnyúló Együttműködési Program
- Magyarország–Románia Határon Átnyúló Együttműködési Program
- Magyarország–Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program
- Magyarország–Szerbia Határon Átnyúló Együttműködési Program
- Szlovénia–Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program
- Magyarország–Románia–Szlovákia–Ukrajna Határon Átnyúló Együttműködési Program

Az európai területi együttműködés keretében Magyarország kiemelt szerepet szán a térségben élő kisebbségek kultúrája, anyanyelve megőrzését és fejlesztését szolgáló projektek közös megvalósítására. A kisebbségek helyzetének kedvező alakulása, az Európa Tanács Kisebbségvédelmi Keretegyezményében is rögzített jogaik gyakorlati érvényesülése pozitív hatással van a térség kiegyensúlyozott fejlődésére, az európai uniós integrációs folyamatokra.

19. cikk

A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy a Keretegyezményben lefektetett elveket tiszteletben tartják és végrehajtják, azokhoz – amennyiben az szükséges – kizárólag olyan megszorításokat, korlátozásokat vagy derogációkat alkalmaznak, amelyekről nemzetközi jogi okmányok rendelkeznek, különösen amelyek az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezményben és kiegészítő jegyzőkönyveiben találhatók, amennyiben ezek lényegesek az említett elvekből származó jogok és szabadságok szempontjából.

A beszámolási időszakban Magyarország nem alkalmazott megszorításokat, korlátozásokat a Keretegyezményben foglaltakkal kapcsolatban

20–23. cikk

A Keretegyezmény itt idézett cikkeivel kapcsolatban a beszámolási időszakot érintően nincs releváns észrevételünk.

30. cikk

1. A jelen Keretegyezmény aláírása vagy a megerősítő, elfogadó, jóváhagyó vagy csatlakozási okmányok letétbe helyezése alkalmával minden Állam megnevezheti azt a területet, vagy területeket, amely(ek) nemzetközi kapcsolataiért felelősséget visel, és ahol a jelen Keretegyezményt alkalmazni fogják.

2. Bármely Állam bármely későbbi időpontban az Európa Tanács Főtitkárához intézett nyilatkozatában kiterjesztheti a jelen Keretegyezmény alkalmazását a nyilatkozatban meghatározott más területre. Az ilyen terület vonatkozásában a jelen Keretegyezmény a nyilatkozatnak a Főtitkár általi kézhezvételét követő három hónapos időtartam lejártát követő hónap első napján fog hatályba lépni.

3. Az előző két bekezdés alapján tett bármely, a nyilatkozatban meghatározott terület vonatkozásában fennálló nyilatkozatot a Főtitkárhoz címzett értesítéssel vissza lehet vonni. A visszavonás a Főtitkárhoz eljuttatott nyilatkozat kézhezvételét követő három hónapos időtartam lejártát követő hónap első napján lép hatályba.

A beszámolási időszakban Magyarország nem tett a Keretegyezmény területi hatályára vonatkozó korlátozó nyilatkozatot.

MELLÉKLET

1.) A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló, többször módosított 1949. évi XX. törvény

Magyar nyelven elérhető (kivonat): <http://www.nek.gov.hu/data/files/84159717.pdf>

Angol nyelven elérhető: <http://www.mkab.hu/en/enpage5.htm>

2.) A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló, többször módosított 1993. évi LXXVII. törvény

Magyar nyelven elérhető: <http://www.nek.gov.hu/data/files/128824209.pdf>

Angol nyelven elérhető: <http://www.nek.gov.hu/data/files/128824329.pdf>

Francia nyelven elérhető: <http://www.nek.gov.hu/data/files/128824600.pdf>

Német nyelven elérhető: <http://www.nek.gov.hu/data/files/128824493.pdf>

Horvát nyelven elérhető: <http://www.nek.gov.hu/data/files/128824950.pdf>

Román nyelven elérhető: <http://www.nek.gov.hu/data/files/128824686.pdf>

Szlovák nyelven elérhető: <http://www.nek.gov.hu/data/files/128824997.pdf>

3.) A kisebbségi önkormányzati képviselők választásáról, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségekre vonatkozó egyes törvények módosításáról szóló 2005. évi CXIV. törvény

Magyar nyelven elérhető:

<http://www.kisebbsegiombudsman.hu/hir-215-kisebbsegi-onkormanyzati-kepviselok.html>

4.) Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény

Magyar nyelven elérhető: <http://www.egyenlobanasmod.hu/data/Ebktv-081106.pdf>

Angol nyelven elérhető: <http://www.egyenlobanasmod.hu/data/SZMM094B.pdf>

5.) Az Egyenlő Bánásmód Hatóságról és eljárásának részletes szabályairól szóló 362/2004. (XII. 26.) Kormányrendeletet

Magyar nyelven elérhető: http://www.egyenlobanasmod.hu/data/362-2004Kr_2.pdf

Angol nyelven elérhető: <http://www.egyenlobanasmod.hu/data/SZMM094A.pdf>